

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

Άρθρο 76 ζ 5

Διόρθω 84, 85

Πρώτον, στο άρθρον 73, συναντούμε όλην πού ήμπορεί νά ρυθμισθεί με πρωτοβουλία μόνον της Κυβερνήσεως. Προβλέπει το άρθρον 74 Νομοπαρασκευαστική Επιτροπή και δέν διατρανίζει, ότι πηγή της Νομοπαρασκευαστικής αυτής Επιτροπής, δέν θά είναι ή Βουλή, αλλά ή Κυβέρνηση.

Δέν διατρανίζει, δηλαδή μία ύπηρεσία της Βουλής, από την οποία θά ήμπορεί νά προκύψει αυτή ή αντίστοιχη του νομοθετικού έργου και εκείνων πού άνήκουν στην «Κυβερνώσα πλειοψηφία».

Δέν διατρανίζεται μία χρονική προτεραιότητα, εκείνου πού πρώτος υποβάλλει ένα σχέδιο.

Στο άρθρον 76, συμπυκνώνεται ή δουλειά στη Βουλή κατά ένα τρόπο άρρόγητο, και εκεί άρκεί ή κυβερνητική άποψη, για το «επείγον» ενός νομοσχεδίου, για νά θέσει έκτος μάχης τις δυνατότητες πού έχει ή Αντιπολίτευση κατά την διατύπωση και την συζήτηση του Νόμου.

Και εις το άρθρον 77, δέν εγινε, καν, δεκτή ή διάρθρωση, κατά την οποίαν την αυθεντική έρμηνεία του Νόμου την κάνει μόνη ή Βουλή, και έτσι μείναμε στην άρχή, πως την κάνει ή νομοθετική έξουσία, πού σύμφωνα με το σχέδιο, άσκειται από τον Πρόεδρο και από την Βουλή.

Αυτές οι γενικές παρατηρήσεις, προσδιορίζουν τις ειδικότερες διαφωνίες μας, από τις οποίες θά προκύψουν και ειδικότερες παρατηρήσεις στα κατ' ιδίαν άρθρα του σχεδίου.

Αρχίζουμε από το άρθρον 73, παράγραφος 1 και ζητούμε νά μεταβληθεί. Το δικαίωμα προτάσεως των νόμων, σύμφωνα με την δική μας διατύπωση άνήκει στην Βουλή, την Κυβέρνηση και τον Λαό. Είναι δέ και άποψη όλων των άλλων κομμάτων της Αντιπολιτεύσεως. Η διατύπωση ή ιδική μας είναι ή εξής: «Πρότασις Νόμου εισάγεται προς συζήτησιν, εάν φέρει την υπογραφή 20.000 εκλογέων».

Δέν θά μωδ σέ λεπτομέρειες. Θά εξηγήσω γιατί το ζητούμε. Το ζητούμε, διότι είναι καιρός νά αναγνωρίσουμε ύπευθυνότητα και ικανότητα κρίσεως στις κοινωνικές ομάδες. Είναι καιρός νά ενεργοποιηθούμε τους πολίτες και είναι καιρός, μέσω του θεσμού της λαϊκής πρωτοβουλίας, νά δημιουργήσουμε μία νέα σχέση Βουλής και Λαού. Από την ώραν πού ή λαϊκή πρωτοβουλία θά προκαλέσει κοινοβουλευτική συζήτηση, διαμορφώνεται μία νέα ιστορική σχέση άμεσα σέ μας στην αίθουσα αυτή και στην κοινωνική βάση. Έδώ στο σημείον αυτό, θεωρώ εξαιρετικά επιτυχημένη μία προσθήκη της Ε.Δ.Α. πού οδηγεί στο νά μὴν μένουν ποτέ στο χρονοτούλαπο ώρισμένα νομοσχέδια. Διαβάσω την προσθήκη αυτήν, την οποίαν και υποστηρίζω: «Τό δικαίωμα της προτάσεως νόμων άνήκει εις την Βουλήν και την Κυβέρνησιν. Δίς του μηνός, εις προσηγορευτάς υπό του Κανονισμού ημέρας, εγγράφονται εις την ημερησίαν διάταξιν κατά προτεραιότητα και συζητούνται και αί τυχόν έκκρεμείς προτάσεις Νόμων».

Αυτή είναι ή άποψη μας, κ. Πρόεδρε, για το άρθρον 73 παρ. 1.

Ερχόμαστε στην παράγραφο 3 του άρθρου 73. Έδώ, κ. Πρόεδρε, αναφέρεται αυτό πού είπα στις γενικές παρατηρήσεις μου ως παράδειγμα, ότι σήμερα ή νομοθετική πρωτοβουλία της Αντιπολιτεύσεως σέ ώρισμένα θέματα αποκλείεται.

Θά ήθελα νά σάς διαβάσω, κύριοι βουλευτά, πως ό εισηγητής της πλειοψηφίας, ό τελευταίος μου Πρόεδρος κ. Παπασπύρου, προσπαθεί νά δικαιολογήσει τον θεσμό αυτό. Λέγει για το θεματικό αυτό θέμα τα εξής: «ή προσθήκη αυτή είναι άπαραίτητος, διότι τα θέματα ταύτα δέν δύνανται νά αντιμετωπίζονται άποσπασματικώς και μεμονωμένως, παρουσιάζουν δέ έντονον τεχνικόν χαρακτήρα με παράλληλον την συνδρομήν οικονομικών επιπτώσεων».

Θεωρώ, ότι, ό αποκλεισμός της Βουλής και για νά μιλούμε καθαρά ό αποκλεισμός της Αντιπολιτεύσεως, από την νομοθετική πρωτοβουλία στα θέματα αυτά δέν ήμπορεί νά δικαιολογηθεί με τη φράση αυτή. Εάν τα σχετικά θέματα έχουν έντονο τεχνικό χαρακτήρα, ως δημιουργηθούν και για

την Αντιπολίτευση οι προϋποθέσεις για νά ήμπορεί νά έχει νομοθετική πρωτοβουλία πάνω σέ θέματα τεχνικού χαρακτήρος.

Δέν ήμπορείτε νά βασιζέσθε στα καλώς κείμενα και νά βάλετε αυτά νά περιορίζετε την όλην, επί της οποίας θά ήμπορεί ή Αντιπολίτευση νά έχει νομοθετική πρωτοβουλία. Η «ΡΑΤΙΟ» του νομοθετήματος είναι γνωστή. Νά άποσπασθούν αυθαίρετες μεμονωμένων βουλευτών. Έχει ειπωθεί πού και σε παλαιότερες ένδοξες συνειδήσεις. Ό θεσμός όμως του πολιτικού κόμματος, άποτελεί έγγυητη, ότι δέν θά υπάρξουν αυθαίρετες πρωτοβουλίες μεμονωμένων βουλευτών. Άλλωστε, εμείς προτεινόμε μεγάλο αριθμό βουλευτών, πού θά ήμπορεί νά έχει την πρωτοβουλία. Και αυτός ό μεγάλος αριθμός των βουλευτών, εξασφαλίζει, ότι ή πρωτοβουλία θά έχει και σοβαρότητα και δέν θά χαρακτηρίζεται από αυθαίρεσία.

Βεβαίως, ήμπορεί νά υπήρχε αυτό σέ προηγούμενα Συντάγματα. Θά μείνωμε, όμως, στα Σύνταγματα αυτά πού προσδιορίζονται, από άπόψεις περιεχομένου, από μία άρρόγητη μοναρχική αντίληψη; Ακόμη και το Σύνταγμα του 1927, το λεγόμενο Δημοκρατικόν Σύνταγμα, και αυτό έχει γίνει μετά σέ μίαν άτυπότητα παραδόσεως του μοναρχικού τρόπου του σκέπτεσθαι, στο Σύνταγματικό Δίκαιο. Έκτοτε, όμως, έχουν συμβεί πολλά και ό λαός έχει άσφαιρη έναντίον αυτής της άρχης.

Νομίζω, ότι δέν επιτρέπεται νά μείνωμε στους θεσμούς αυτούς, σέ αυτή την άρρόγητη μοναρχική σκέψη, πού έκφράζει μία δυσπιστία προς τη Βουλή. Διότι όλες αυτές οι διατάξεις έκφράζουν μία άτυμωβία προς την σημερινή εξέλιξη δυσπιστία προς την λαϊκήν αντιπροσωπεία. Γι' αυτό εμείς προτείνουμε, το άρθρον 73 παρ. 2 νά λάβει την εξής μορφή:

«Πρότασις νόμου, αναφερομένη όπωσδήποτε εις την άπονομήν συντάξεως και τάς προϋποθέσεις ταύτης, δύναται επίσης νά προβληθώ υπό του 1/3 του αριθμού των βουλευτών, διαβιβάζεται δέ πρό πάσης συζητήσεως, εις το Έλεγκτικό Συνέδριο, ύποχρεούμενο νά υποβάλλη την σχετική γνωμοδότησιν εντός 15 ημερών, άλλως, παρερρομένης άπράκτου της προθέσεως ταύτης, ή πρότασις νόμου εισάγεται προς συζήτησιν και άνευ γνωμοδότησεως». Θά τονίσω εδώ, ότι υπάρχει και ή έγγυητη πού θά ζητήσει ό συντακτικός νομοθέτης. Είναι το Έλεγκτικό Συνέδριο, το όποιο παρεμβάλλεται.

Ερχόμαστε στην παράγραφο 3 του άρθρου 73 στην οποία έχουμε τον ίδιο προβληματισμό. Και εδώ το Π.Α.Σ.Ο.Κ. και ή Ε.Κ.—Ν.Δ. έχουν ζητήσει μία μεταβολή, ή όποία έχει το ίδιο άκριδώς νόημα πού έχουν και οι προηγούμενες παρατηρήσεις μας. Ζητούμε νά παραχρηθεί και εδώ ή δυνατότητα στη Βουλή νά έχει νομοθετική πρωτοβουλία. Εμείς θά θέλαμε, ή παράγραφος αυτή νά έχει την εξής μορφή. «Ουδείς πρότασις νόμου ή τροπολογία ή προσθήκη εισάγεται προς συζήτησιν, εάν προέρχεται εκ της Βουλής, έρ' όσον συνεπάγεται εις έκτος του Δημοσίου, των Όργανισμών Τοπικής Αυτοδιοικήσεως ή άλλων νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, δαπάνας ή ελάττωσιν εσόδων ή της περιουσίας αυτών προς μισθοδοσίαν ή σύνταξιν ή έν γένει όφελος προσώπων, έκτος εάν υπογράφεται υπό του 1/3 του όλου αριθμού των βουλευτών». Δέν θά σάς κουράσω περισότερο, κ. βουλευτά, με την επιχειρηματολογία μου. Και εδώ αναφέρωμ στον ρόλο των κομμάτων, στην έγγυητη του μεγάλου αριθμού των βουλευτών πού χρειάζεται για την πρωτοβουλία αυτή της Αντιπολιτεύσεως και τέλος την άρχή, ότι είναι άπαραδέκτο νά προσδιορίζεται όλην, επί της οποίας δέν θά επιτρέπεται ή νομοθετική πρωτοβουλία της Βουλής, ιδιαιτέρα της Αντιπολιτεύσεως.

Ερχόμαστε, τώρα, κύριοι συνάδελφοι, στο άρθρον 74 παράγραφο 1. Έδώ οι διαφωνίες μας είναι δευτερευούσης σημασίας. Είναι διαφωνίες φύσεως νομοτεχνικής. Το άρθρο αυτό, όπως έχει ψηφισθεί από την Έπιτροπήν, έχει ως εξής: «Πάν σχέδιον και πάσα πρότασις νόμου, συνδυάσεται ύποχρεωτικώς υπό αίτιολογικής έκθεσεως. Πρό της εισαγωγής δέ αυτών εις την Βουλήν—Ολομέλεια ή Ταχμάτα—δύνανται νά παραπέμπωνται προς εξέτασιν εις Νομοπαρασκευαστικήν Έπιτροπήν, ως ειδικώτερα ό Νόμος θέλει όρίσσειν».

Θέλωμε, κύριε Πρόεδρε, να ξεκαθαρίσωμε, ότι ο ρόλος αυτός της Νομοπαρασκευαστικής Επιτροπής θα είναι προεπιλεγμένος στο Σύνταγμα. Πρόκειται περί Επιτροπής που θα επιτελεί νομοτεχνική εξέταση. Αυτή η νομοτεχνική εξέταση των νόμων θα πρέπει να γίνεται από μία ειδική υπηρεσία της Βουλής. Αυτή η σκέψη, κύριε Πρόεδρε, προδιόριζε και την παρατήρησή μας στο άρθρο 74, παράγραφος 1 και την τροπολογία που θα έχουμε την τιμή να προτείνουμε στη Συνταγματική Επιτροπή.

Ερχόμαστε στο άρθρο 74 παράγραφος 2.

Και εδώ έχουμε νομοτεχνικές μόνον παρατηρήσεις. Λέγει η παράγραφος αυτή: «Αί εις την Βουλὴν κατατιθέμεναι προτάσεις καὶ σχέδια νόμων τῆς ἀρμοδιότητος τῆς Ὀλομελείας τῆς Βουλῆς καὶ τῶν Τμημάτων». Ἡ φράση «τῆς ἀρμοδιότητος τῆς Ὀλομελείας τῆς Βουλῆς καὶ τῶν Τμημάτων», πρέπει νὰ φύγει. Δὲν χρειάζεται, ἐφ' ὅσον μιλοῦμε περὶ νόμων ἐννοούμε, φυσικά, κάθε νόμο καὶ κάθε πρόταση, ἄσχετα πρὸς τὴν ἀρμοδιότητα.

Τέλος στὸ ἀρθρο 74, ζητοῦμε αὐτὸ πού ἀνάφερα στὴ ἀρχὴ τῆς εἰσηγήσεώς μου. Νὰ προστεθεῖ δηλαδή, μία παράγραφος 7, ἡ ὁποία νὰ διασφαλίζει μία δικονομικὴ ἰσότητα μεταξὺ «Κυβερνώσης πλειοψηφίας» καὶ Ἀντιπολιτεύσεως.

Ζητοῦμε γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ νὰ προστεθεῖ σὰν παράγραφος 7, τὸ ἐξῆς: «Ἐὰν κατατεθοῦν πλείονες προτάσεις καὶ σχέδια νόμων περὶ τοῦ αὐτοῦ ἀντικειμένου, εἰσάγονται πρὸς συζήτησιν κατὰ σειράν καταθέσεως».

Ερχόμαστε στὸ ἀρθρον 76, τὸ ὁποῖο ἀναφέρεται στὸ θέμα τῆς διαδικασίας ψηφίσεως τοῦ Νόμου. Ἐάν, κύριε Πρόεδρε, παρακολουθήσουμε τὴ συνταγματικὴ ἱστορίαν στὸ θέμα αὐτό, θὰ δοῦμε ὅτι ἔχουμε συνεχῶς συμπύκνωση τῆς διαδικασίας αὐτῆς. Βεβαίως ἀντιλαμβάνομαστε ὅτι ἡ αὐξητὴ τῆς κοινωνικῆς ὕλης, πού πρέπει νὰ ρυθμίζεται μὲ νόμο, εἶναι τόσο, ὥστε θὰ πρέπει νὰ σκεφθεῖ ὁ νομοθέτης μέτρα γιὰ νὰ ἀντιμετωπίσει τὸν μεγάλο αὐτὸ ὄγκο τῆς ἐργασίας.

Βεβαίως, αὐτὸ εἶναι μία ἀρχή, ἀλλὰ ὄχι ὅμως ἡ μόνη ἀρχή. Ἡ ἐξέλιξη, ἡ κοινωνικὴ, ὁδηγεῖ στὴ διαπίστωση ὅτι ἡ ὕλη πού πρέπει νὰ ρυθμίσουμε εἶναι περίπλοκη. Ἔτσι ἡ δουλειά μας γίνεται σήμερον πὸ δύσκολη καὶ γι' αὐτὸ μέχρι ὠρισμένου σημείου πρέπει νὰ συμφωνήσουμε στὴ διαδικασία. Ἀλλὰ καὶ ἡ Βουλὴ πρέπει νὰ ἔχει τὴ δυνατότητα μιᾶς ἀνεπὶς μελέτης τῶν νόμων. Ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ, κύριε Πρόεδρε, ὑπάρχουν διάφορες προτάσεις ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τῆς Ἀντιπολιτεύσεως. Συγκεκριμένα τὸ Π.Α.ΣΟ.Κ. καὶ ἡ Ε.Δ.Α., προτείνουν τὴ διαδικασία τοῦ Συντάγματος τοῦ 1952, κατὰ τὸ ὅποιο ἔχουμε δύο συνεδριάσεις, κατὰ τίς ὁποῖες ψηφίζεται ὁ νόμος.

Υπάρχει καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρὰ τὸ κυβερνητικὸ σχέδιο, πού ὁμιλεῖ περὶ τῆς ἐφ' ἀπαξ κατ' ἀρχὴν, κατ' ἀρθρον καὶ εἰς τὸ σύνολον, δηλαδὴ περὶ μιᾶς ἐνιαίας διαδικασίας, χωρὶς νὰ προβλέπει δύο συνεδριάσεις πού προβλέπει τὸ Σύνταγμα τοῦ 1952. Υπάρχει ὅμως καὶ μία ἐνδιάμεση λύση, τὴν ὁποία προτείνει ἡ Ε.Κ.—Ν.Δ. καὶ ἡ ὁποία ἔχει ὡς ἐξῆς: «Πᾶν σχέδιον καὶ πᾶσα πρότασις νόμου, συζητεῖται καὶ ψηφίζεται: εἰς καὶ εἰς δύο διαφόρους συνεδριάσεις ἀπέχουσας ἀλλήλων τοῦλάχιστον δύο ἡμέρας καὶ ὄχι πλέον τῶν πέντε (5) ἡμερῶν».

Θέτοντας «οὐχὶ τῶν 5 ἡμερῶν» λύνεται τὸ πρόβλημα, πού θὰ γεννοῦτε ἡ δική μας πρόταση.

Πόσως, κ. Πρόεδρε, ἐὰν ἀπορριφθεῖ ἡ δική μας πρόταση, ἡ ὁποία, κατὰ τὴ γνώμη μας, εἶναι καὶ ἡ πιὸ σωστὴ καὶ προκρίνεται νὰ γίνει ἐπιλογή μεταξὺ τῆς λύσεως τοῦ σχεδίου καὶ τῆς λύσεως πού προτείνει τὸ Π.Α.ΣΟ.Κ. καὶ ἡ Ε.Δ.Α., δηλαδὴ τῆς ἐπιστροφῆς στὴν διαδικασία τοῦ Συντάγματος τοῦ 1952 προτιμότερη εἶναι ἡ πρόταση τοῦ Π.Α.ΣΟ.Κ. καὶ τῆς Ε.Δ.Α. Ερχόμαστε στὴν παράγραφο 2 τοῦ ἀρθρου 76. Λέγει ἡ παράγραφος αὐτὴ τοῦ σχεδίου, ὅπως ψηφίστηκε ἀπὸ τὴν Ὑποεπιτροπὴ: «Κατ' ἐξαίρεσιν σχέδια καὶ προτάσεις νόμων συζητοῦνται καὶ ψηφίζονται ὑπὸ τῆς Ὀλομελείας τῆς Βουλῆς εἰς καὶ εἰς δύο διαφόρους συνεδριάσεις, ἀπέχουσας ἀλλήλων τοῦ-

λάχιστον δύο ἡμέρας, κατ' ἀρχὴν καὶ κατ' ἄρθρον εἰς τὴν πρώτη συζητήσιν κατ' ἄρθρον δὲ καὶ εἰς τὸ σύνολον εἰς τὴν δευτέραν. ἐὰν ζητηθῇ τοῦτο μέχρι τῆς ἐνάρξεως τῆς κατ' ἄρθρον συζητήσεως ὑπὸ τοῦ 1/3 τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν βουλευτῶν».

Κύριε Πρόεδρε, ἐάν ἡ Ὑποεπιτροπὴ θελήσει νὰ κἀι: δεκτὴ τὴ δική μας τροπολογία, τῆς ἐνδιάμεσου λύσεως, θὰ προτείνουμε τελικὰ τὴν διαγραφὴ τῆς παραγράφου 2 τοῦ ἀρθρου 76. Δὲν χρειάζεται ἡ δική μας πρόβλεψη, ἐὰν πᾶμε σὲ μία, κατὰ τὴν γνώμη μας, λογικὴ δικονομικὴ διάρθρωση τῆς διαδικασίας ψηφίσεως τοῦ νόμου.

Συμφωνοῦμε μὲ τὴν παράγραφο 3 τοῦ ἀρθρου 76.

Ερχόμαστε στὴν παράγραφο 4 τοῦ ἀρθρου 76. Λέγει ἡ παράγραφος αὐτὴ τοῦ σχεδίου. «Σχέδιον ἢ πρότασις νόμου, χαρακτηζόμενον ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως ὡς κατεπείγον, εἰσάγεται πρὸς ψήφισιν μετὰ περιορισμένην συζήτησιν, εἰς ἣν μετέχουν, πλὴν τῶν οἰκείων εἰσηγητῶν, ὁ Πρωθυπουργὸς ἢ ὁ ἀρμοδῖος Ὑπουργός, οἱ ἀρχηγοὶ τῶν ἐν τῇ Βουλῇ κομμάτων καὶ ἀνὰ εἰς ἐκπρόσωπος τοῦτοῦ».

«Διὰ τοῦ Κανονισμοῦ τῆς Βουλῆς, δύναται νὰ περιορισθῇ ἡ διάρκεια τῶν ὁμιλιῶν καὶ ὁ χρόνος συζητήσεως».

Αὐτὸ τὸ τελευταῖον, δηλαδὴ «Διὰ τοῦ Κανονισμοῦ τῆς Βουλῆς ... κλπ.» ἔχει προστεθεῖ ἀπὸ τὴν Ὑποεπιτροπὴ.

Ἡ διάταξη αὐτὴ τῆς παραγράφου 4 τοῦ ἀρθρου 76, εἶναι μία διάταξη πού παρέχει ἀποκλειστικὰ στὴ Κυβέρνηση τὴν δυνατότητα, μὲ τὴν ἀφηρημένη ἐννοια τοῦ κατεπείγοντος, περὶ πού νὰ ἀναιρεῖ τίς δυνατότητες οὐσιαστικῆς συμβολῆς τῆς Ἀντιπολιτεύσεως στὸ νομοθέτημα.

Καὶ τώρα, κύριοι βουλευταί, ἀκούσατε πῶς ὁ ἐκπρόσωπος τῶν ὑποστηρίζοντων τὸ Σχέδιον δικαιολογεῖ τὴν διάταξη.

«Τὸ κατεπείγον, εἶναι ὅρος νομικὸς. Συνεπῶς κάθε Σχέδιον Νόμου τὸ ὁποῖον χαρακτηρίζεται ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως ὡς κατεπείγον εἰσάγεται πρὸς ψήφισιν μετὰ περιορισμένην συζήτησιν». Τὸ ὅτι ὅμως εἶναι νομικὸς ὁ ὅρος «κατεπείγον» ἐξ αὐτοῦ δὲν συνάγεται ὅτι ὑπάρχει ὑποχρέωσις.

I. ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ (Ὑφυπουργὸς Ἐξωτερικῶν). Δὲν εἶναι νομικὸς ὁ ὅρος, κύριε συνάδελφε.

K. ΠΑΠΑΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ. Νομίζω ὅτι ὑπάρχει ἀπόφασις τοῦ Συμβουλίου Ἐπικρατείας, πού ἔχει δεχθῇ ὅτι εἶναι πολιτικὴ ἐννοια καὶ ὄχι νομικὸς ὅρος. Ἀντιθέτως ἐδέξατο ὁ Ἀρειὸς Πάγος.

A. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ. Ὑπάρχουν δύο ἀντιτιθέμεναι ἀπόψεις, αἱ ὁποῖαι ἐγέννησαν τεράστια νομικὰ καὶ πολιτικὰ προβλήματα, εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ὁ Ἀρειὸς Πάγος ἔχεται ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τῆς ἀντιλήψεως, ὅτι τὸ «κατεπείγον» ὅταν ἀναφέρεται εἰς τὴν Νομοθεσίαν, δὲν ἐλέγχεται ἀπὸ τὸν Ἀρειὸν Πάγον. Τὸ Συμβούλιον Ἐπικρατείας τοῦναντίον, ἀποφαίνεται ὅτι ἡ συνδρομὴ τῶν ὄρων τοῦ κατεπείγοντος ἐλέγχεται ἀπὸ τὸ Συμβούλιον Ἐπικρατείας. Ἔτσι ἂν εἰσάγεται ἓνα νομοθέτημα κατὰ παρέκκλισιν τῶν κειμένων διατυπώσεων καὶ κρίνεται ἂν τοῦτο ἐδικαιολογεῖτο ἐκ τοῦ κατεπείγοντος, ὁ μὲν Ἀρειὸς Πάγος λέγει ὅτι δὲν δικαιούται νὰ ὑπειστέλῃ εἰς τὸν ἔλεγχον τοῦ κατεπείγοντος καὶ μόνον ἡ Κυβέρνησις τὸ κρίνει μὲ πολιτικὰ κριτήρια, τὸ δὲ Συμβούλιον Ἐπικρατείας λέγει ὅτι δικαιούται νὰ τὸ κρίνῃ, διότι δὲν εἶναι θέμα πολιτικῶν κριτηρίων.

Δ. ΠΑΠΑΣΠΥΡΟΥ. Ἐχω τὴν ἐντύπωσιν ὅτι τὸ Συμβούλιον Ἐπικρατείας, διὰ τὰ νομοθετήματα πού ἐψηφίσθησαν κατὰ τὸ ἀρθρον 35 τοῦ Συντάγματος, εἶπε τὸ ἀντίθετον: Ὅτι δὲν ἔμπορουν νὰ ὑπειστέλθουν εἰς τὴν κρίσιν τῶν ἐσωτερικῶν θεμάτων τοῦ Κοινοβουλίου.

A. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ. Τὸ Συμβούλιον τῆς Ἐπικρατείας, δέχεται τὴν δυνατότητα τοῦ ἐλέγχου, ὁ Ἀρειὸς Πάγος ὅμως δέχεται τὸ ἀντίστροφον. Ὑπὸ αὐτὴν τὴν διατύπωσιν ἀπήγγησε καὶ ἡ Ὀλομέλεια τοῦ Ἀρείου Πάγου, διὰ τὸ δημοψήφισμα τοῦ 1968 καὶ 1973. Ἐπίσης δι' ὅλα τὰ Νομοθετήματα εἶπεν, ὅτι ἐγὼ δὲν ὑπεισέρχμαι εἰς τὸν ἔλεγχον τῆς συνδρομῆς τῶν προϋποθέσεων πού ἡ Κυβέρνησις λέγει ὅτι συντρέξαν.

Δ. ΠΑΠΑΣΠΥΡΟΥ. Ἐχετε παλαιότεραν νομολογίαν τοῦ Συμβουλίου Ἐπικρατείας ἐπὶ Κοινοβουλευτισμοῦ;

Α. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ Δεν μεταβλήθη ούτε η γραμμή του 'Αρείου Πάγου, ούτε του Συμβουλίου 'Επικρατείας.

Δ. ΠΑΠΑΣΠΥΡΟΥ. Του Συμβουλίου 'Επικρατείας έχετε;

Α. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ. Αρχικώς συναρμόνιζε με τον 'Αρειον Πάγον, αλλά μετά μετέβλεψε γραμμήν.

Αλλά υπάρχει και μία διατριβή ενός Έλληνα—Μεταξάς λέγεται, ο οποίος δεν έχει καμμίαν σχέση με το κακό παρελθόν—ο οποίος είναι Έφορητης ή Καθηγητής εις ένα Γαλλικόν Πανεπιστήμιον και του οποίου αντικείμενον της μελέτης ήτο η διάστασις μεταξύ Συμβουλίου 'Επικρατείας και 'Αρείου Πάγου επί του θέματος του ελέγχου του κατεπειγόντος.

Δ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Ήγώ διαβάζω την θεμελίωσιν, πού μάς προσφέρει η πλειοψηφία για να εκφράσω και κριτική, για το πως επεξεργάζομαστε ένα σχέδιον Συντάγματος. Αυτή δηλαδή την πάρα πολύ βαρύνουσα διάταξιν του άρθρου 76, παράγραφος 4, πως μάς την θεμελιώνει η πλειοψηφία; «Το κατεπείγον» λέγει, «είναι όρος νομικός». «Συνεπώς κάθε σχέδιον Νόμου το όποιον χαρακτηρίζεται υπό της Κυβερνήσεως ως κατεπείγον, εισάγεται προς ψήφισιν μετά περιορισμένην συζήτησιν». Είναι λοιπόν εύθυνοφροδία να λέγωμεν, ότι η Κυβέρνησις διά της διατάξεως είναι δυνατόν να καταστρατηγήται τὰς διατάξεις ψηφίσεως Νόμων υπό της Βουλής».

Γιατί δηλαδή να υπάρχει αυτή η ιδιαίτερη εμπιστοσύνη προς την εκάστοτε Κυβέρνησιν και να μη υπάρχει επίσης εμπιστοσύνη προς την 'Αντιπολιτεύσιν, ή οποία όταν πρόκειται περί ενός κατεπείγοντος θέματος, θα πρέπει και εκείνη να συμφωνεί ή έχοντας συναίσθησιν των καθηκόντων της, να βοηθεί με την ιδική της πρωτοβουλία, σε μία ταχύτερη διεκπεραίωσιν; Γιατί πάντοτε το Σχέδιον προϋποθέτει εκμετάλλευσιν των θεσμών από πλευράς 'Αντιπολιτεύσεως, και αποκλείει κατά την λογική του συντάκτη του, εκμετάλλευσιν από μέρους της Κυβερνήσεως; Αφού έχουμε ξεπεράσει την συγκεκριμένη σκέψιν της παρούσης Βουλής, δεν καταλαβαίνω γιατί παντού κυριαρχεί αυτό το επιχείρημα και αυτό το τεκμήριο υπέρ της Κυβερνήσεως και εναντίον της καλής διαδύσεως της 'Αντιπολιτεύσεως; Της άρρηκμένης πάντα, ποτέ της παρούσης.

Γι' αυτό ζητούμε την διαγραφή της παραγράφου 4, του άρθρου 76, και την ζητούμε με έμφαση.

Και τώρα προχωρώ στο άρθρον 75 παράγραφος 5.

Όπως είναι το Σχέδιον πού το ψηφίσαμε στην 'Υποεπιτροπή, η Κυβέρνησις μπορεί να ζητήσει: «Όπως σχέδιον ή πρότασις Νόμου, ιδιαίτερας σημασίας ή επείγοντος χαρακτήρος συζητηθεί εις ώρισμένον αριθμόν συνεδριάσεων εντός μείζονα των τριών».

Πάλιν, όπως βλέπετε, μόνον ή Κυβέρνησις. Και περαιτέρω: «Η Βουλή δύναται να παραιτησιν την συζήτησιν, επί δύο είσετι συνεδριάσεις, προτάσει του 1/10 του όλου αριθμού των βουλευτών». Και τώρα προτείνει ή 'Υποεπιτροπή μας: «Διὰ Κανονισμού της Βουλής καθορίζεται ή διάρκεια των όμιλιών εκάστου».

Ήμεεις ζητούμε να πάρει την έξις μορφή: «Η Κυβέρνησις ή το 1/10 του όλου αριθμού των βουλευτών». Γιατί να λείψει και εδώ αυτή ή πολιτική ιστοιμία στην διαδικασίαν;

Πολλές φορές με ρώτησαν οι συνάδελφοι: 'Υποστηρίζεις μία ιστοιμία πλειοψηφίας και μειοψηφίας; Πώς την νοείς; Τελικά θα αποφασίσει ή πλειοψηφία.

Κύριοι βουλευταί, ή απόφασις προϋποθέτει ελεύθερο σχηματισμό βουλήτεως. 'Επομένως απαιτείται ισότιμη, κατά την διάρκειαν πού ήμπορούμε λογικά να επηρεάσωμε τον σχηματισμό της βουλήτεως και των συναδέλφων της πλειοψηφίας. 'Εκεί είναι ή λογική της πολιτικής ιστοιμίας 'Αντιπολιτεύσεως και Κυβερνήσεως. Και γι' αυτό είναι SINE QUA NON στοιχείον του δικαίου της Βουλής ή διάταξις αυτή της ιστοιμίας στην διαδικασίαν. Γι' αυτό προτείνουμε την έξις διατύπωσιν: «Η Κυβέρνησις ή το 1/10 του όλου αριθμού των βουλευτών, δύναται να ζητήσουν όπως σχέδιον ή πρότασις Νόμου, κατεπείγοντος χαρακτήρος συζητηθῇ εις ώρισμένον αριθμόν συνεδριάσεων εντός μείζονα των τριών. Η Βουλή δύναται να παραιτησιν την συζήτησιν εις δύο ακόμη συνεδριά-

σεις, προτάσει του 1/10 του όλου αριθμού των βουλευτών. Η Βουλή αποφασίζει την κατ'οικονομήν του χρόνου κατά θέμα και τον όμιλότην κατά τα ειδικώτερον υπό του Κανονισμού ορίζομενα».

Βεβαίως, προϋποθέτει ότι θα γίνει δεκτή ή διαγραφή της παραγράφου 4 όπως την εζητήσα προηγουμένως.

Και τώρα πηγαίνω εις το άρθρον 77.

Κύριοι βουλευταί, ή αυθεντική έρμηνεία των Νόμων δεν ανήκει εις την Νομοθετικήν εξουσίαν παρά μόνον στις Πολιτείες εκείνες όπου ή νομοθετική εξουσία ανήκει στη Βουλή. Εάν δεχθῇτε να φτιάξουμε μία Βουλή, ή οποία πράγματι θα αποτελούσεν έκφρασιν της Νομοθετικής 'Εξουσίας, θα ήμουν απόλύτως σύμφωνος το άρθρον να μείνει όπως είναι. Αλλά εν όψει του ότι βαδίζετε προς μία Νομοθετικήν 'Εξουσίαν πού θα έχει δύο φορείς και μάλλον δύο ούσιαστικούς φορείς, τον Πρόεδρον και την Βουλήν, είναι άπαραδέκτο να αναθέτουμε στον Πρόεδρον, την αυθεντική έρμηνεία των Νόμων.

Αυτές είναι οι παρατηρήσεις πού είχα να κάνω για τα άρθρα, επί των οποίων έχει εισηγηθεί ο κ. Γενικός Εισηγητής της πλειοψηφίας και δεν είχα εισηγηθῇ εγώ. Δηλαδή, χωρίς κανένα τόνο πολιτικής όξύτητος, αλλά και με ένα αίσθημα ευθύνης ως μου επιτρέπει, όχι μόνον ως εκπρόσωπος της παρατάξεώς μου και γενικός εισηγητής της μειοψηφίας, αλλά και ως επιστήμων, να απευθυνθώ εις τους αξιοτίμους συναδέλφους της πλειοψηφίας, και να τους είπω, ότι δεν είναι δυνατόν και τα άρθρα αυτά και τις αντιπροτάσεις, να τις δοῦμε μεμονωμένα. Θα πρέπει να τις δοῦμε μέσα σε ένα πλαίσιο γενικώτερο, αποδυναμώσεως του θεσμού της Βουλής.

Αντιλαμβάνομαι, και μάς έλεχθιν συχνά, ότι επιθυμεί ή παρούσα πλειοψηφία να φτιάξῃ Σύνταγμα με ισχυρή εξουσία. Και επαναλαμβάνω: Και ήμεεις θέλουτε ισχυρή εξουσία στο Σύνταγμα. Αλλά είναι βαρύντατο ιστορικό τελεῖμα, να συνδέετε την δύναμιν της εκτελεστικής εξουσίας με την αποδυνάμωσιν της Βουλής. 'Εκείνο το Σύνταγμα άντέχει στο χρόνο, πού σάν προϋπόθεσις της ισχυρής εξουσίας έχει την ισχυρή Βουλή. Και μία εξουσία παρμένη ισχυρή όχι διότι αποφεύγει τον έλεγχο, αλλά διότι δίνει τις δυνατότητες του ελέγχου.

Με αυτήν την έκκλησιν τελειώνω την εισήγησίν μου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ο κ. Κουτσοχέρας, έχει τον λόγον.

Ι. ΚΟΥΤΣΟΧΕΡΑΣ. Θα περιορισθώ, κύριε Πρόεδρε και κύριοι συνάδελφοι, να επιστημάνω δύο και μόνον σημεία αναφερόμενα στα συζητούμενα σήμερα άρθρα του Συντάγματος.

Το πρώτο σημείο αναφέρεται στο δικαίωμα της προτάσεως των Νόμων. Σύμφωνα με το άρθρον 73, αυτό το δικαίωμα της προτάσεως των Νόμων, ανήκει στην Κυβέρνησιν και στην Βουλήν.

Το Π.Α.Σ.Ο.Κ. όπως ακούσαμε, προτείνει το δικαίωμα αυτό να ανήκη και στον Λαόν. 'Υπό την προϋπόθεσιν βεβαίως ότι το σχετικό Νομοσχέδιο θα υπογράφεται τουλάχιστον από 20.000 πολίτες.

Όμιλούμεν σήμερα, για κυρίαρχο λαό, ξέρομεν πως ο λαός μας παρουσιάζει πλήρη πολιτική ώριμότητα. Και είναι καιρός να του δώσουμε και αυτό το δικαίωμα και να τον δραστηριοποιήσωμεν και σε αυτόν τον τομέα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Διὰ πᾶσαν πρότασιν Νόμου;

Ι. ΚΟΥΤΣΟΧΕΡΑΣ. Για κάθε πρότασιν.

Το δεύτερον σημείον είναι το της συζητήσεως και ψηφίσεως των Νόμων.

Έχουμε τονίσει ότι ο κατασταμαχισμός της Βουλής σε Τελήματα, αποδυναμώνει τη Βουλή. Τονίζουμε τώρα πως, αν υιοθετηθῇ το άρθρο αυτό—το 76 εάν δεν άπατώμαι—και η συζήτησις και ή ψηφισις των Νόμων γίνεται σε μία και μόνη συζήτησιν, τότε πλήττεται θανάσιμα ή Βουλή.

Είχα προτείνει στην περασμένη Βουλή, να περιληφθῇ στο Κανονισμό της Βουλής μία διάταξις, ή οποία θα περιόριζε, κατά την συζήτησιν των Νομοσχεδίων, το χρονικό όριο των συζητήσεων, κάθε συνεδριάσεως, το πολύ σε 4 ώρας και να μη επιτρέπεται όπως σήμερον ή συνέχισις της

συζητήσεως πέραν του μεσονυκτίου. Γιατί έχει διαπιστωθή, ότι σε σοβαρά θέματα που θέλουν άμεση χρονοσύνταξη, πρέπει να τίθενται χρονικά όρια. Γιατί όπως έχει διαπιστωθή και από τον Πρόεδρο του Άνωτάτου Δικαστηρίου της Γαλλίας, πράγμα που αναφέρεται και σε έργο του σημερινού Προέδρου της Δημοκρατίας κ. Στασινοπούλου, σε αυτές τις περιπτώσεις, παρουσιάζεται μία φθίνουσα απόδοση και μείωση της προσοχής αυτών που λαμβάνουν μέρος στις συζητήσεις και αποφάσεις. Και παρουσιάζεται μάλιστα το φαινόμενο της υπογλυκαιμίας.

Τί θα συμβή εν προκειμένω, όταν πράγματι συζητούνται και ψηφίζονται μέσα σε μίαν συνεδρίαση νόμοι; Κατανοήση των μελών της Βουλής και το νομοθέτημα θα είναι καρπός ενός άγχους και μιας Βουλής απαράδεκτης. Με τον καταταραχισμό της Βουλής και με το σύστημα της συζητήσεως και της επιψηφίσεως των νόμων, θανατώνεται, πλήττεται.

Το Π.Α.Σ.Ο.Κ. υποστηρίζει ότι πρέπει να επανέλθουμε στο άρθρο 57 του 1952, από απόψεως συζητήσεως και ψηφίσεως των Νόμων.

Αυτά είναι τα δύο σημεία που ήθελα να επισημάνω και επιθυμώ να σας θέσω τις τροπολογίες υπ' όψιν όταν θα ελθώμεν στην ψήφισή.

Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ. Θα παρεκάλουν τον αξιότιμον κ. Τσάτσο και τον αξιότιμον κ. συνάδελφο, να μάς πληροφορήσουν τουλάχιστον, εάν ή περίπτωση της προτάσεως Νόμων από τον Λαόν, υπάρχει εις άλλο Σύνταγμα — εις το Ιταλικό Σύνταγμα, το όποιο νομίζω προβλέπει 50.000 υπογραφές — και εάν ή διάταξις αυτή εφهرμόσθη εκεί ή όχι άτονίσει. Καθ' όσον τουλάχιστον έχω υπ' όψιν μου τοιαύτη διάταξις υπάρχει και εις καντόνιον της Ελβετίας.

Δ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Έχει εφαρμοσθή στην Ελβετία. Έκει όμως δεν είναι απλώς δικαίωμα προτάσεως, ή οποία υποχρεώνει την Βουλήν να άσχοληθεί με την πρότασι, αλλά είναι ψήφισις Νόμων.

Εμείς δεν υποστηρίζουμε ότι θα πρέπει ό Λαός να νομοθετεί, αλλά ό Λαός να προτείνει Νόμο, ό οποίος θα εισαχθή στην Βουλήν. Εις το Καντόνιον ΒΟΤ της Ελβετίας υπάρχει ειδική διάταξις συμμετοχής του Λαού στη νομοθετική εργασία, υπό την έννοια της προτάσεως Νόμου. Αυτή όμως παίρνει την μορφήν του δημοψηφίσματος, όπως προβλέπεται και στο Σχέδιον του Συντάγματος.

Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ. Πρώτην, αν αυτό το όποιο υποστηρίζετε, υπάρχει εις κανένα άλλο Σύνταγμα του κόσμου, διότι επαναλαμβάνω ότι από την έρευνα που έκανα μόνον εις Ιταλίαν υπάρχει, άτονίσατε, μάλιστα διάταξις και εις Καντόνια της Ελβετίας.

Δ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Η άπάντησι, πρέπει να είναι διττή: Πρώτον, υπάρχει στην Ιταλία γενικά ό θεσμός.

Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ. Εφηρμόσθη ποτέ αυτός; Διότι νομίζω ότι απεδυναμώθη ή διάταξις ως μηδέποτε εφαρμοσθείσα.

Δ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Βεβαίως, εφηρμόσθη και εφηρμόσθη και στην Ελβετία. Αυτό που ζητούμε όμως εμείς, είναι να δώσουμε στον λαό μία πολιτική πρωτοβουλία.

Η δεύτερη άπάντησι είναι: Θα θέλατε εν έτει 1975 να έχουμε ένα Σύνταγμα φτιαγμένον έτσι; Άς μου επιτραπεί να σας υπενθυμίσω μία φράσι που είχε λεχθεί, και που είχε κάποια ορόσηντα: «Αλλοίμονον τί θα γινώμαστε χωρίς την Ελληνική παράδοσι και χωρίς την Συνταγματικήν παράδοσι». Αλλοίμονόν μας πως εάν εμμείνωμεν σ' αυτήν την παράδοσι, Είμαστε εν έτει 1975, μετά από μία συγκεκριμένη εμπειρία που μάς απέδειξε πόσο ευαίσθητο είναι το πόλιτευμα. Γιατί να μη ενισχύσμε θεσμούς που οδηγούν σε υπευθυνότητα των κοινωνικών ομάδων και σε μία καλύτερη πολιτική σχέση Βουλής και Κοινωνίας; Γιατί αυτή ή συνεχής αναγωγή εις τα ξένα Σύνταγματα και εις το παρελθόν;

Κύριε Παπαρρηγόπουλε, δεν έννωω μόνον εσάς. Έκάναμε μία γενική παρατήρησι, που άφορά όλους μας.

Θα έλεγα να μη δεσμεύωμε το έργο μας και τους έαυτούς μας, ούτε από τα ξένα πρότυπα, ούτε από την παράδοσι. Κάνομε νέο Σύνταγμα και εν όψει των νέων συνθηκών, το συζητούμε.

Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ. Καί, ήμεις, κ. Τσάτσο, τόλμην έχουμε και πρωτοβουλίαν. Άλλά την πρωτοπορίαν μας θα πρέπει να την εμφανίζωμεν εκεί που πρέπει και ώφελεί.

Ι. ΚΟΥΤΣΟΧΕΡΑΣ. Αναφέρομαι στο θέμα του δημοψηφίσματος, όταν δηλαδή καλούμε το λαό στα δημοψηφίσματα. Τον καλούμε για το μείζον και δεν μπορούμε να τον καλέσουμε για το ελασσον;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Παρακαλώ, όποιος θέλει να όμιλήσῃ να ζητά τον λόγον από το Προεδρείον.

Α. ΚΑΤΣΑΟΥΝΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, ή πρότασις την όποιαν εισάγει ή Ε.Κ.—Ν.Δ. εις το Σύνταγμα, δεν δύναμεθα να είπωμε ότι, επιστημονικώς, έχει όμοιον της εις οίονδήποτε Σύνταγμα. Το Σύνταγμα της Ιταλίας, το όποιον τοποθετεί την περίπτωσιν της συγκεντρώσεως 50.000 υπογραφών, είναι άρνητικόν. Διότι απαιτείται ή κατ' άρθρον σύνταξις και υποβολή του νομοσχεδίου, προβλέπει δέ την διά δημοψήφισματος κρίσιν, εις περιπτώσιν συγκεντρώσεως 500 χιλιάδων υπογραφών. Το τοιοῦτον του Ιταλικού Συντάγματος είναι τελείως διάφορον του προτεινομένου υπό της Ε.Κ.—Ν.Δ. και ανάγεται εις την άρχήν της λαϊκής πρωτοβουλίας, με συνέπειαν την συμμετοχήν εις την διαδικασίαν της προτάσεως και επιψηφίσεως των νόμων. Παρομοία περιπτώσις, μόνον εις το Καντόνιον της ΒΟΤ, υπάρχει, εις το όποιον γενικά θέματα, αναγόμενα εις θέματα γενικής πολιτικής του Καντονίου φέρονται εις την κρίσιν του λαού όστις αποφαινεται θετικώς ή άρνητικώς διά δημοψήφισματος. Η περίπτωση αυτή προβλέπεται υπό του υπό ψήφισιν συντάγματος, με φορέαν και πρωτοβουλία του Προέδρου της Δημοκρατίας. Η πρότασις, την όποιαν υποβάλλει ή Ε.Κ.—Ν.Δ., είναι κάτι το νέον, του όποιου δεν υπάρχει όμοιον εις καμίαν διάταξιν ξένου Συντάγματος.

Δ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, σέβομαι πολύ αυτά που λέγει ό κ. συνάδελφος, αλλά δεν είναι σωστή ή τοποθέτησις. Το πρόβλημα είναι εάν θα καλέσει κανείς τον λαό σε μία υπεύθυνη συμμετοχή, σε μία Νομοθετική πρωτοβουλία. Από καί και πέρα, βεβαίως, υπάρχουν πολλοί τρόποι να το κάνει. Προσθέτω δέ το παράδειγμα των κρατιδίων της Γερμανίας.

Αυτό που ζητούμεν εμείς είναι το να εξασφαλισθή ή Νομοθετική πρωτοβουλία του λαού. Αυτό είναι σωστόν ή όχι;

Α. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, διερωτώμαι διατί υπάρχουν άντιρρήσεις, όσον άφορά την εισαγωγήν ενός θεσμού, που, όχι μόνον δεν βλάπτει, αλλά τούναντίον ώφελεί.

Διατί θα άρνηθώμε εις τον λαόν, εάν συγκεντρώσῃ 20.000 υπογραφές, να κάνει μίαν πρότασιν, να άσκήσῃ νομοθετικήν πρωτοβουλίαν εις την Βουλήν; Αυτό έχει, πρώτα—πρώτα, το εξής πλεονέκτημα: Δίδει εις τον λαόν το αίσθημα, ότι ενεργώς μετέχει, κάθε στιγμήν, στις πράξεις της Βουλής, ότι ελέγχει και παρακολουθεί το έργο της. Καί επομένως, εξασφαλίζεται έτσι ή εξωκοινοβουλευτική Δημοκρατία, που είναι και το απαραίτητο συμπλήρωμα της Κοινοβουλευτικής Δημοκρατίας. Νομίζω, ότι το μέτρον αυτό θα δώσῃ εις τον λαόν το αίσθημα του αυτοπεριορισμού. Θα καταλάβῃ ό ίδιος ό λαός, ότι δεν είναι πάντοτε εύκολον, όταν έχῃ ένα αίτημα να το επιβάλῃ, επειδή το αίτημα αυτό καλύπτει περιορισμένον αριθμόν ανθρώπων και συγκρούεται με άλλα έχοντα προτεραιότητα. Όταν θα πρέπει να εξασφαλισῇ 20.000 υπογραφές προς υποβολήν της προτάσεώς του, είναι πάρα πολύ δύσκολον να την εισαγάγῃ εις την Βουλήν και θα αίσθανθῇ ότι πρέπει ό ίδιος να αυτοπεριορισθῇ, ως προς την δυνατότητα επιβολής των ιδιων του απόψεων και συμφερόντων. Ο Ισχυρισμός, ότι παρόμοιος θεσμός δεν υπάρχει εις άλλα Σύνταγματα, δεν νομίζω ότι πρέπει να μάς αποθαρύνῃ. Επistéλους έχουμε και ήμεις το δικαίωμα να καινοτομήωμεν. Στην πραγματικότητα δεν πιστεύω ότι καινοτομούμεν. Αντιθέτως εισάγωμεν θεσμόν,

ό οποίος είναι, παρ'ότι, αρχαίος Έλληνας. Και είναι αρχαίος Έλληνας, παρ'ότι, άμεσότητα, βεβαίως, της συμμετοχής εις την νομοθετικήν εξουσίαν εις την αρχαίαν Έλλάδα υπό μίαν άλλην έννοιαν, υπό την έννοιαν ότι ήτο παιδαγωγικός τὸ μέτρον της δυνατότητος ύποβολῆς νομοθετικής προτάσεως, πρὸς ψήρισιν, εις την Έκκλησίαν τοῦ Δήμου ή εις την Βουλὴν. Εγένετο δὲ αὐτό, ὅπως ξέρεται, ὑπὸ τὸν ἐξῆς ὅρον: 'Εκείνος, ὁ οποίος θὰ ἔκανε τὴν πρότασιν, ἔπρεπε νὰ εἴη συναισθητὴν εὐθύνης καὶ νὰ ἀναλάβῃ τοὺς κινδύνους ἀπὸ αὐτὴν τὴν πρωτοβουλίαν.

Θὰ ξέρετε—νομίζω, ὅτι τὸ ἀνέφερα καὶ μίαν φορὰν εἰς τὴν Βουλὴν—ὅτι εἰς τοὺς Ἐπιτεταμένους τοὺς Λοκρούς ὁ Ζάλευκος εἶχε θεσπίσει ἀρχήν, κατὰ τὴν ὁποίαν, οἱ ἐμφανιζόμενοι νὰ κάνουν πρότασιν νόμου ἢ τροπολογίαν, ἔπρεπε νὰ ἔρχωνται μετὰ τὸν βρόγγχον εἰς τὸν λαὸν. Διότι, ἐὰν ἀπετύγχανε ἡ πρότασις, ἔπρεπε ἀπισπασάμενοι τὸν βρόγγχον ἀποθανεῖν».

Ἔχει, λοιπόν, καὶ παιδαγωγικὸν χαρακτήρα. Καὶ δι' αὐτό, κατὰ μέγιστα λόγον, νομίζω, ὅτι πρέπει νὰ γίνῃ δεκτὴ.

Γ. Α. ΜΑΓΚΑΚΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, εἶναι πάρα πολὺ εὐλόγον τὸ ἐρώτημα ποῦ ἔθετε ὁ κ. Παπαρηγόπουλος.

Κ. ΠΑΠΑΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ. Ὑπὸ μορφήν πληροφορίας τὸ ἔθεσα καὶ νομίζω, ὅτι ἐκ της συζητήσεως ὠφεληθῇ ἡ Ἐπιτροπὴ καὶ ἐπληροφρήθῃ ὅτι παρομοία διατάξεις οὐσιαστικῶς εἰς οὐδὲν Σύνταγμα ὑφίσταται.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἀρῆσθε τὴν διαλογικὴν συζήτησιν, παρακαλῶ.

Γ. Α. ΜΑΓΚΑΚΗΣ. Ἐγὼ θὰ τὸ ἐπεκτείνω τὸ θέμα, ὑπὸ τὴν ἐξῆς έννοιαν. Ὅχι μόνον ὑπάρχει, ἀλλὰ εἶναι καὶ νομοθετημένος ὁ θεσμός αὐτός, τοῦ νὰ δύναται ἕνας ὠρισμένος ἀριθμὸς πολιτῶν νὰ ζητήσῃ τὴν εἰσαγωγὴν ἐνὸς σχεδίου νόμου, πρὸς συζήτησιν εἰς τὴν Βουλὴν. Ὑπάρχει νομοθετημένος εἰς τὴν Ἱταλίαν, ὅπου ἀπαιτεῖται ὁ ἀριθμὸς τῶν 50.000 ἐκλογέων, ἐπειδὴ εἶναι 45 ἐκατομμύρια οἱ Ἱταλοί. Ὑπάρχει ἐπίσης εἰς τὰ περισσότερα Καντόνια τῆς Ἑλβετίας. Ὑπάρχει, ἐπίσης, σὲ πολλὰ ἐκ τῶν Κρατιδίων τῆς Αὐστριακῆς Γερμανίας καὶ εἰς Πολιτείας τινὰς τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν.

Ὁ θεσμός, ἔμεινε, αὐτὸς διαφέρει οὐσιωδῶς ἀπὸ τὸν θεσμὸν ποῦ ἐπρότεινε ὁ κ. Κατσαούνης, τοῦ νὰ δύναται δηλαδὴ νὰ ζητηθῇ ἡ διενέργεια δημοψηφίσματος. Πρέπει νὰ τὸ ἴδωμεν. Εἶναι ἀλλοιῶτικον πρᾶγμα.

Ἐδῶ, ζητοῦμεν νὰ συζητῇ ἡ Βουλὴ ἓνα νομοσχέδιον. Πρέπει νὰ τὸ ἴδωμεν εἰς μίαν συνάρτησιν, μετὰ τὴν Βουλὴν, τὸ θέμα. Δηλαδὴ, τὸ νὰ διευρύνωμεν τὸ δικαίωμα νὰ ζητηθῇ ἡ ἐνέργεια δημοψηφίσματος, ἔχουμε καταλήξει, ὅτι δὲν εἶναι τὸ δημοκρατικώτερον. Τὰ δημοψηφίσματα ἐπὶ θεμάτων, ποῦ δὲν εἶναι ἀπλὰ καὶ ποῦ δὲν σφαλνουν μίαν ἀπάντησιν, ναι ἢ ὄχι, δὲν εἶναι πάντοτε, δημοκρατικὴ μέθοδος. Ἀντιθέτως πρέπει νὰ διευρυνθῇ ὁ ἄλλος βρόμος, νὰ ἡμπορῇ, δηλαδὴ, ἕνας ἀριθμὸς πολιτῶν, λειτούργουν ὡς ὄργανον, πλέον, τῆς πολιτείας, νὰ εἰσάγῃ εἰς τὴν Βουλὴν, πρότασιν, ὅποτε ἡ Βουλὴ συζητῇ καὶ ἀποφασίζῃ. Ἡ Βουλὴ ἔχει τὸ κυριαρχικὸν δικαίωμα τῆς ἀποφάσεως. Αὐτὸς εἶναι καὶ ὁ λόγος διὰ τὸν ὁποῖον, ἡμεῖς, ἐρχόμεθα νὰ προτείνωμεν, ὅχι τὴν διενέργειαν δημοψηφίσματος, ἀλλὰ νὰ τονώσωμεν τὴν δυνατότητα συμμετοχῆς τοῦ λαοῦ εἰς τὸ νομοθετικὸν ἔργον της, διὰ τῆς εἰσαγωγῆς αὐτοῦ τοῦ θεσμοῦ.

Τώρα, ποῖα εἶναι ἡ πείρα ἡ Ἱταλική—ἐὰν θέλετε—διότι ἐκεῖ ἐπεκτείνεται τὸ εὐλόγον ἐρώτημά σας, κ. Παπαρηγόπουλε. Ἡ πείρα ἡ Ἱταλική εἶναι ἡ ἐξῆς: Δὲν ἔρχεται ὁ λαὸς νὰ εἰσαγάγῃ θέματα τιμῆς, συγκεκριμένα, τοῦ Α ἢ Β προϊόντος, αὐτὸ τὸ κάνει διὰ τῶν βουλευτῶν. Ἐδῶ εἶναι θέματα κοινωνικά, φλέγοντα, διὰ τὰ ὁποῖα λόγῳ τῆς δομῆς τῆς ὅλης κοινωνίας, εἶναι δύσκολον νὰ πάρουν πρωτοβουλίαν τὰ κόμματα.

Φερ' εἰπεῖν τὸ θέμα τοῦ διαζυγίου εἰς τὴν Ἱταλίαν. Ἐκεῖ, βέβαια, τὸ θέμα ξενίσθητε σὰν τέτοιο καὶ ὠδηγήθηκα, τελικά. ἐπειδὴ εἶχον αὐτὸν τὸν θεσμὸν τοῦ δημοψηφίσματος, εἰς τὸ νὰ πάρῃ τὴν ἀντίστροφον φορὰν, τὴν ὁδὸν τοῦ δημοψηφίσματος. Ἀλλὰ τὸ λέγω σὰν παράδειγμα.

Εἶναι θέματα κοινωνικά τεράστια, εἰς τὰ ὁποῖα διὰ τὸν Α ἢ Β λόγον τὰ κόμματα δὲν θέλουν νὰ ἔλθουν εἰς ἀντίθεσιν μετὰ διάφορες κοινωνικὰς δυνάμεις. Τότε ἔρχονται οἱ πολῖται καὶ παίρνουν μίαν πρωτοβουλίαν. Ἄλλο παρόμοιον θέμα ἡμπορεῖ νὰ εἶναι καὶ τὸ θέμα τῶν ἐπιτηρετῶν ἐντὸς ὠρισμένης προθεσμίας ἐκτρώσεων, τὸ ὁποῖον εἰς τὴν Γερμανίαν, τὴν Ἱταλίαν καὶ τὴν Γαλλίαν ἔχει λάβει μεγάλας διαστάσεις. Ἡμεῖς, ἐδῶ, ἡμποροῦμε νὰ φαντασθῶμε σὰν τέτοιο θέμα τὸ λεγόμενον «αὐτόματον διαζύγιον». Ὁ κόσμος, ὁ ὁποῖος σκέπτεται σήμερον, μετὰ κάποια εὐρύτητα, διερωτᾷται ἐὰν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἔχωμεν αὐτὴν τὴν τραγωδίαν τῶν νόμων παιδιῶν καὶ τῶν παρὰ νόμων συμβιώσεων.

Ι. ΦΙΚΙΩΡΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, ἡ συζήτησις αὕτῃ ἔρχεται ἐν συνεχείᾳ τῶν αἰτιάσεων, τὰς ὁποίας διετύπωσαν ὁ ἀξιότιμος εἰσηγητὴς τῆς μειοψηφίας, ὅσον ἀφορᾷ τὴν κατ' αὐτόν, ἐκ τοῦ σχεδίου προκύπτουσαν ἀποδυνάμωσιν, τοῦ νομοθετικοῦ ἔργου τῆς Βουλῆς.

Καὶ διερωτῶμαι ἐὰν αὕτῃ εἶναι ἡ διαπίστωσις, ἡ ὁποία ἀντικρύσσεται εἰς τὴν διάταξιν, πράγματι, τοῦ Συντάγματος, πῶς δὲν θὰ πρέπει νὰ σκεφθῶμεν ὅτι ἡ ἐν συνεχείᾳ πρότασις περὶ παροχῆς δικαίωματος εἰς τὸν λαὸν νὰ ὑποβάλῃ προτάσεις νόμων, δὲν ἄγει εὐθέως εἰς τὴν παραιτέρω ἀποδυνάμωσιν, ἀτυχῶς, τοῦ νομοθετικοῦ ἔργου τῆς Βουλῆς, εἰς τὸ ὁποῖον ἔργον δὲν εἶναι μόνον ἡ ψήρισις τῶν νόμων, ἀλλὰ καὶ ἡ πρότασις τῶν νόμων.

Νομίζω, ὅτι ἡ ἀρχὴ αὕτῃ συνδυαζομένη, μάλιστα καὶ μετὰ τὴν ἐξωκοινοβουλευτικὴν Δημοκρατίαν, ὅπως ἀπεκλήθη ἡ ἀφ' ἑτῆς αὐτῶν τῶν θεωρητικῶν σκέψεων ἀπὸ τὸν κ. Κανελλόπουλον, εἶναι κάτι τὸ ὁποῖον θεωρητικὰ θὰ δημιουργήσῃ προβλήματα, τὰ ὁποῖα θὰ ὀδηγήσουν ἀκριβῶς εἰς τὴν νόθευσιν τοῦ ἔργου τοῦ νομοθετικοῦ, ὅπως προβλέπεται ἀπὸ τὸ Σύνταγμα. Αὐτὰ θεωρητικῶς. Πρακτικῶς εἶναι γεγονός ὅτι καὶ ὅπου αἱ διατάξεις αὗται εἶχον σπονημότητα, οὐδέποτε ἐξηρμώθησαν. Εγένετο μνεῖα τοῦ παραδείγματος τοῦ διαζυγίου εἰς τὴν Ἱταλίαν. Ἐκεῖ ἐπρόκειτο περὶ δημοψηφίσματος, δὲν ἐπρόκειτο περὶ προτάσεως νόμου.

Γ. Α. ΜΑΓΚΑΚΗΣ. Τὸ εἶπα.

Ι. ΦΙΚΙΩΡΗΣ. Δὲν λέγω ὅτι δὲν τὸ εἶπατε. Εγένετο μνεῖα Κρατιδίων τῆς Γερμανίας καὶ Καντονίων τῆς Ἑλβετίας. Καὶ τὰ Καντόνια τῆς Ἑλβετίας εἶναι συνήθως ὀλιγαρχικά. Ὑπάρχουν Καντόνια μετὰ πληθυσμὸν 20.000 κατοίκων περίπου. Ἐκεῖ θὰ ἡμπορούσε νὰ ὑπάρξῃ μία πρακτικὴ δυνατότης ἐφαρμογῆς τοῦ μέτρου. Δηλαδὴ μία πρακτικὴ ὑλοποίησις τῆς ἀρχῆς αὐτῆς. Ἀλλὰ ὁμολογῶ, χωρὶς νὰ ἔχω ἐντροφήσει ἐπὶ τοῦ θέματος, ὅτι δὲν γνωρίζω, τοῦλάχιστον εἰς ποῖα Κρατίδια τῆς Γερμανίας εἰσῆχθη ἡ ἀρχὴ αὕτῃ καὶ ποῦ ἐξηρμώθη. Θὰ ἤθελα ὁ ἀξιότιμος κ. Μαγκάκης, ὁ ὁποῖος τὸ εἰθίξεν, νὰ τὸ θέσῃ ὑπ' ὄψιν τῆς Ἐπιτροπῆς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κ. Γαζής ἔχει τὸν λόγον.

Ν. ΓΑΖΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, διὰ τοῦ ἀρθροῦ 44 παρ. 2 τοῦ σχεδίου Συντάγματος, γίνεται μία πρώτη δειλὴ ἐμφάνισις, μία ἀπόπειρα εἰσαγωγῆς τοῦ θεσμοῦ τοῦ δημοψηφίσματος. Πρόκειται περὶ τῆς περιπτώσεως κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας εἶναι δυνατόν νὰ προκαλέσῃ τὴν διεξαγωγὴν δημοψηφίσματος ἐπὶ χριστίμων Ἑθνικῶν θεμάτων. Εἶναι ἡ μόνη περίπτωσις διὰ τὴν ὁποίαν προβλέπεται ἐν τῷ Σχεδίῳ ἡ διεξαγωγὴ δημοψηφίσματος. Εγένετο ἀντιληπτόν ἀπὸ τὸν κ. Πρόεδρον ὅτι ἡ διεξαγωγὴ δημοψηφίσματος, εἰς μίαν καὶ μόνον περίπτωσιν καὶ δὴ μόνον μετὰ τὴν πρωτοβουλίαν τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας, ἔχει ὠρισμένας ἀδυναμίας καὶ ὅτι θὰ ἔπρεπε νὰ ὁλοκληρωθῇ ὁ θεσμός, διὰ τῆς διατυπώσεως περισσοτέρων ἀρθρῶν, τὰ ὁποῖα θὰ προβλέπουν τὸν θεσμὸν τοῦ δημοψηφίσματος, κάπως εὐρύτερα.

Ἐὰν εἰσαχθῇ ὁ θεσμός ὑπὸ τὴν μορφήν αὐτὴν, τὴν ὁποίαν ὑπνίχθη ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Ὀλομελείας τῆς Ἐπιτροπῆς μας, δὲν βλέπω πῶς θὰ εἶναι δυνατόν νὰ ἀποφευχθῇ ἡ διενέργεια δημοψηφίσματος ἐκ πρωτοβουλίας ἐνὸς ἀριθμοῦ πολιτῶν. Παντοῦ, ὅπου ἰσχύει ὁ θεσμός τοῦ δημοψηφίσματος, τὴν πρωτοβουλίαν τῆς προτάσεως τοῦ δημοψηφίσματος ἔχει ἡ Κυβέρνησις.

εις και το Πρόεδρο της Δημοκρατίας. 'Αλλά πάντοτε δίδεται το δικαίωμα, εις ένα μεγάλον αριθμόν πολιτών, να προκαλή την διενέργειαν δημοψηφίσματος. Είναι φυσικόν λοιπόν να δώσωμεν εις ένα τμήμα του λαού, μικρόν η μεγάλον, το δικαίωμα να προκαλή δημοψηφίσματα. επί ωρισμένων θεμάτων. 'Αλλά εν τούτῳ περιπτώσει δὲν βλέπω, πῶς θὰ εἶναι δυνατόν να τοῦ ἀρνηθῶμεν τὸ ἔλασσον, τὸ δικαίωμα δηλαδὴ να υποβάλῃ εἰς τὴν Βουλὴν προτάσεις νόμων.

Ἐάν δεχθῶμεν ὅτι ἡμπορεῖ τμήμα τοῦ λαοῦ να προκαλῇ τὴν διενέργειαν δημοψηφίσματος, εἶναι ἀδύνατον να τοῦ ἀρνηθῶμεν τὸ δικαίωμα, να ζητῇ ἀπὸ τὴν Βουλὴν ὅπως συζητῇ ὁρισμένα θέματα. Ἐπιβάλλεται δέ, τότε, να ἔχῃ τὸ δικαίωμα αὐτό, διότι ἡ διενέργεια ἐνὸς δημοψηφίσματος δὲν εἶναι εὐκόλος καὶ δὲν ἐνδείκνυται ἐπὶ τῶν περισσοτέρων θεμάτων. Ὁ λαὸς δὲν εἶναι δυνατόν να κρίνῃ πολυπλοκα θέματα. Θὰ κρίνῃ θέματα, τὰ ὁποῖα εἶναι ἀπλά. 'Αλλὰ ὑπάρχουν καὶ ἄλλα θέματα, τὰ ὁποῖα εἶναι συνθετώτερα καὶ ἔχουν ἀνάγκην ἐπεξεργασίας ἀπὸ τὸ Νομοθετικὸν Σώμα. Εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτήν, ἀντὶ να φθάσωμεν εἰς τὴν διενέργειαν δημοψηφίσματος, διατὶ να μὴ δώσωμεν τὴν δυνατότητα εἰς τὸν λαὸν να ζητῇ ἀπὸ τοὺς ἀντιπροσώπους του να ἐπιλαμβάνωνται τῆς συζητήσεως ὁρισμένων θεμάτων; Νομίζω, ὅτι πρέπει να ἐξετασθῇ αὐτὸ τὸ θέμα, ἐν συναρτήσει ἐκβαίως πρὸς τὸν θεσμὸν τοῦ δημοψηφίσματος.

Ἐχει ἐν τούτοις τὴν ἀξίαν τῆς ἡ πρότασις τοῦ κ. εισηγητοῦ καὶ αὐτοτελῶς θεωρουμένη. ἀσχετῶς δηλαδὴ τοῦ ἐάν θὰ δεχθῶμεν ἢ ὄχι τὸν θεσμὸν τοῦ δημοψηφίσματος. Ἡ μόνη διαφορά εἶναι ὅτι, ἐάν δεχθῶμεν τὸν θεσμὸν τοῦ δημοψηφίσματος καὶ τὸν καθιερώσωμεν, τότε εἶναι ἀδύνατον να ἀποφύγωμεν τὴν πρότασιν, τὴν ὁποῖαν ἔκανεν ὁ κ. εισηγητῆς τῆς μειοψηφίας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κ. Μπουρνιάς ἔχει τὸν λόγον.

Δ. ΜΠΟΥΡΝΙΑΣ. Φεβοῦμαι, κ. Πρόεδρε, ὅτι θὰ θεωρηθῶ καθυστερημένος. Ἀντιτίθεμαι εἰς τὴν πρότασιν, διότι εἰσάγει καινὰ δικαιώματα. Ὁ λαὸς ἀποστέλλει τοὺς ἀντιπροσώπους του, διὰ να νομοθετοῦν. Τώρα, ἐάν, ἐπὶ πλέον δώσωμεν τὸ δικαίωμα εἰς ἕνα ἀριθμὸν πολιτῶν, 10.000 ἢ 20.000 ἀτόμων, να ζητήσῃ καὶ ὁ ἴδιος να συμμετέλῃ, διὰ προτάσεως νόμου, εἰς τὸ νομοθετικὸν ἔργον, νομίζω ὅτι αὐτὸ εἶναι μία πολιτικὴ πράξις, ἡ ὁποία θὰ δημιουργήσῃ θέματα.

Φαντασθῆτε, 20.000 δικηγόρους να μᾶς ζητήσουν να κάνωμεν ἕνα νομοθέτημα. Ἡ φαντασθῆτε 50.000 μισθωτοὺς—διὰ να φύγωμεν ἀπὸ τοὺς δικηγόρους—να μᾶς ζητήσουν να κάνωμεν ἕνα νομοθέτημα. Θὰ φραγθῶν τὰ κόμματα, ποῖο να τοὺς πρωτοεξυπηρετήσῃ. Καὶ θὰ κάνουν κακὸ εἰς τὸ δημόσιον συμφέρον, διὰ να μὴ τοὺς χάσουν ἀπὸ ὁπαδοὺς. Νομίζω, ὅτι ἀρκοῦν τὰ ὅσα ἐπάθαμε ἀπὸ τὴν περίδον ἐκείνην, κατὰ τὴν ὁποῖαν ὑπεχρεώθη ὁ ὁμιλῶν να ζητήσῃ ἀπὸ τὸν Πρόεδρον, κ. Κανελλόπουλον, να τὸν διαγράψῃ ἀπὸ τὴν Ἐπιτροπὴν Ἐξουσιοδοτήσεως. Διότι ἦτο τότε ἡ ταξικὴ πίεσις, τὴν ὁποῖαν ὑφίσταμεθα. Ὡς δὲν ἦτο δυνατόν να νομοθετοῦμεν. Φαντασθῆτε, τώρα, λοιπόν, να μᾶς ἔρχωνται τόσες χιλιάδες ὑπογραφές διὰ τὸ κάθε ζήτημα καὶ να πρέπει να προσέξωμεν να μὴ τοὺς χάσωμεν αὐτοὺς ἀπὸ ὁπαδούς. Εἶναι δυνατόν να λειτούργησῃ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τὸ Πολίτευμα;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κ. Κατσαούνης ἔχει τὸν λόγον.

Α. ΚΑΤΣΑΟΥΝΗΣ. Αὐτὴν τὴν στιγμήν, δὲν ἐρευνᾶται, ἐάν καὶ κατὰ πόσον εἶναι ὀρθὸν ἢ οὐ. τὸ ὅλον πρόβλημα. Ἡ συζήτησις μας ἐξελίχθη ἀπὸ μίαν πρότασιν, τὴν ὁποῖαν ὑπέβαλεν ὁ εισηγητῆς τῆς μειοψηφίας, εκπρόσωπος τῆς Ε.Κ.—Ν.Δ., ἐν συνεχείᾳ προχωρήσαμεν εἰς μίαν συζήτησιν ἐξ ἀφορμῆς πληροφορίας, τὴν ὁποῖαν ἐξήτησεν ὁ ἀγαπητὸς συνάδελφος κ. Παπαρρηγόπουλος. Νομίζω, ὅτι διὰ να ὁλοκληρώσωμεν τὸ κεφάλαιον αὐτόν, πρὶν ἢ φθάσωμεν εἰς τὴν κριτικὴν τῆς προτάσεως, τὴν ὁποῖαν ἔκανεν ἡ Ε.Κ.—Ν.Δ., θὰ πρέπει να δώσωμεν, ὡς συμπέρασμα, αὐτό, τὸ ὁποῖον ὑπῆρξεν ἀπὸ τὴν γενικὴν συζήτησιν, τὴν ὁποῖαν ἐκάμαμεν.

Πρῶτον, τὸ θέμα τῆς υποβολῆς προτάσεως ἐκ μέρους ὁρισμένου ἀριθμοῦ ψηφοφόρων, αἱ ὁποῖαι προτάσεις ὑποβάλλων-

ται εἰς τὴν Βουλὴν καὶ συζητεῖται τὸ θέμα μετὰ τις δυὸ ὁφεις, ἡ ἀναπομπῆς τοῦ νόμου εἰς δημοψήφισμα ἢ τῆς πρώτης ἐν τῇ Βουλῇ συζητήσεως, ὑπάρχει ὅπως εἶχα τὴν τιμὴν να εἴπω προηγουμένως καὶ εἰς τὴν Ἰταλίαν. Ἐγὼ δὲ ἐγνώριζα μόνον τὸ Καντόνιον τῆς Βόννης, πληροποροῦμαι, δέ, ὅτι ὑπάρχει καὶ εἰς τὴν Βαυαρίαν. Τὸ θέμα δὲν εἶναι αὐτό. Τὸ θέμα εἶναι, ἀν μπορῇ αὐτὸ τὸ μέτρον, ὡς πρότασις, να εὐδοκιμήσῃ, ὅσον πρωτοποριακὸν καὶ ἀν εἶναι, εἰς τὰ πράγματα τῆς Ἑλλάδος. Νομίζω, ὅτι πρέπει να ξεκινήσωμεν, διὰ να εἴπω κατὰ καὶ ἐγὼ ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους, ἀπὸ ἐκεῖνο ποῦ ἔλεγεν ὁ Δημοσθένης εἰς τὸν Ἰ' Φιλιππικόν «να ἴδωμεν τὰ πράγματα καὶ ὀλιγώτερον τὰς λέξεις». Ἡ πραγματικότης, ὅπως τὴν ζοῦμεν σήμερον εἰς τὸν τόπον μας, μετὰ τὴν θύελλαν ποῦ ἐπεράσαμεν, δὲν ἐπιτρέπει τὴν υἱοθέτησιν τῆς προτάσεως αὐτῆς. Ὅχι διότι δὲν εἶναι δυνατόν να σταθῶμεν, ὥπως σκέπτεται ὁ εισηγητῆς τῆς μειοψηφίας, ἀλλὰ διότι, κρίνοντας τὴν πραγματικότητά, τὴν ὁποῖαν ἀντιμετωπίζομεν, θὰ δημιουργήσωμεν περισσοτέρας ἀφορμὰς αὐτοκτονίας τῆς Δημοκρατίας καὶ τὸ πρόβλημά μας εἰς τὴν παρούσαν φάσιν εἶναι να δημιουργήσωμεν βιώσιμον Δημοκρατίαν.

Ἐπομένως ἐάν, κ. Πρόεδρε, ἐφθάσαμεν εἰς τὸ σημεῖον, πλέον, να κρίνωμεν αὐτὴν καθ' ἑαυτὴν τὴν πρότασιν, ὑπ' αὐτὴν καὶ μόνον τὴν ἔννοίαν, ὅτι δὲν προσάδει εἰς τὴν Ἑλληνικὴν πραγματικότητά, ἡμπορεῖ να εἶναι ὠραία, ἀλλὰ εἶναι ἀνέφικτὴ εἰς τὴν Ἑλλάδα, διὰ τοῦτο δὲν θὰ πρέπει να γίνῃ δεκτὴ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Σύντομα, κ. Παπαρρηγόπουλε.

Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ. Θὰ ἤθελα κατ' ἀρχὴν να ἀπαντήσω εἰς τὸν ἀξιότιμον συνάδελφον κ. Γαζήν, ὁ ὁποῖος ἐπεκαλέσθη τὴν διάταξιν τοῦ άρθρου 44 παρ. 2, διὰ τῆς ὁποίας ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας, προτάσει τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, δύναται να προκηρύσσῃ τὴν διενέργειαν Δημοψηφίσματος «ἐπὶ κρίσιμων ἐθνικῶν θεμάτων». Καὶ ἐπεκαλέσθη τὴν διάταξιν αὐτὴν διὰ τὴν ἀνάλογον, ἐν προκειμένῳ, ἐφαρμογὴν τῆς. Δὲν ὀρίσεται, ὅμως, νομίζω, ἔδαφος ἀναλόγου ἐφαρμογῆς. Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας διενεργεῖ Δημοψήφισμα εἰς κρίσιμους ἐθνικὰς περιστάσεις. Τοῦτο θὰ γίνεταί σπανιότατα. Ὅταν ἡρώτησα τὸν ἀξιότιμον κ. Τσάτσον Δημ. ἐάν ἀλλαχθῇ ὀρίσεται σχετικὴ διάταξις. ἔχα ὑπ' ὄψιν μου ὅτι πλὴν τῆς Ἰταλίας καὶ Ἑλβετίας (Καντόνιον) δὲν ὑπάρχει Σύνταγμα εἰς τὸν κόσμον να προβλέπῃ τὴν διαδικασίαν αὐτήν. Ἡμπορεῖ ἡ πρότασις αὕτη να εἶναι ἰδεολογικῶς ὀρθὴ ἀλλὰ διὰ τὰ κρατοῦντα ἐν Ἑλλάδι ἐπιτρέψατέ μου να εἴπω παντελῶς ἀνεδαφικὴ. Καταρτιζόμεν Σύνταγμα καὶ πρέπει να λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τὴν συνταγματικὴν ἱστορίαν τοῦ τόπου μας καὶ τὴν παράδοσιν, να λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τὰς κρατούσας συνθήκας καὶ περιστάσεις καὶ να ἀτενίσωμεν μετὰ τὴν συναίσθησιν τοῦ διηγενοῦς εἰς τὸ μέλλον. Πρὸ παντός να ὑπολογίσωμεν τὰς ἰδιομορφίας καὶ ἰδιουσίας τοῦ χαρακτήρος τοῦ λαοῦ μας. Τὸ πρόβλημα εἶναι ἐάν ἡ διατυπωθεῖσα πρότασις εἶναι δυνατόν να ἐφαρμοσθῇ εἰς τὴν Χώραν μας. Νομίζω, ὅτι αἱ κρατοῦσαι συνθήκαι δὲν ἐπιτρέπουν να δεχθῶμεν τὴν γενουμένην πρότασιν. Δὲν ἀγνοεῖται σήμερα ὁ λαός. Ἀντιθέτως συμμετέχει καὶ αὐτὸς εἰς τὸ νομοθετικὸν ἔργον. Καθ' ἐκάστην πιεζόμεθα να κάνωμεν προτάσεις, ἐρωτήσεις κλπ. Ἀλλῶς ὑπάρχουν τὰ ἐπιστημονικά, ἐπαγγελματικά, βιοτεχνικά, ἐργατικά κλπ. Σωματεῖα μετὰ τῶν ὁποίων εἶναι δυνατόν να ἔλθῃ διὰ τῶν βουλευτῶν εἰς τὸ Κοινοβούλιον πᾶσα πρότασις. Ἐάν υἱοθετήσωμεν τὴν πρότασιν τῶν ὑπογραφῶν να εἰσθε βέβαιοι, ἀξιότιμοι κύριοι συνάδελφοι, ὅτι θὰ παρουσιάζωμεν τραγελαφικὴν κατάστασιν. Εἰς τὰ καφενεῖα, εἰς τὰς οἰκοδομάς, εἰς τοὺς δρόμους, θὰ περιφέρονται ἔντυπα μετὰ ἀμβρόσιους ὑπογραφὰς καὶ μετὰ κείμενα προτάσεις νόμων κομματικῶν, ἰδεολογικῶν κλπ. Ὅσον καὶ ἀν ἡ πρότασις αὕτη εἶναι πρωτοποριακὴ, νέα, ἀγνωστος βέβαια εἰς τὰ Σύντάγματα τῶν ἄλλων λαῶν, διὰ τὴν Χώραν μας εἶναι παντελῶς ἀνέφικτος ὡς ἀνεδαφικὴ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κ. Παπασπύρου ἔχει τὸν λόγον.

Α. ΠΑΠΑΣΠΥΡΟΥ. Κύριε Πρόεδρε, ἡ ἔκτασις ποῦ ἐπῆρε ἡ συζήτησις εἰς αὐτὸ τὸ θέμα, δείχνει τὴν σοβαρότητα τοῦ. Ἡ πρωτοβουλία τῶν διακεκριμένων συνάδελφων,

του εισηγητού της μειοψηφίας και του αξιωματικού κ. Κουτση-
χέρα προυκάλεσε ενδιαφέρονται συζητήσιν. Πρέπει να δηλο-
γήσω, ότι ηκούσθησαν σοβαρά γινώμαι και από την μία πλευ-
ράν και από την άλλην, ώστε έμε τον άπλου "Ελληνα πο-
λίτην να με προβληματίσουν. Διότι ήκουσα τι γίνεται εις την
Ιταλίαν, ήκουσα τι γίνεται εις την Έλβετίαν και εν συν-
εχεία ο καθηγητής κ. Μαγκάλης έπροτεινε να περιορισθώ το
δικαίωμα αυτό του λαού, τε ώρισμένα γενικά πλαίσια, όχι
εις τὰ ειδικά θέματα των διαφόρων κοινωνικών τάξεων, αν
δεν άπατώμαι.

Γ. Α. ΜΑΓΚΑΛΗΣ. Μοῦ επιτρέπετε, κ. Παπασπύρου,
μίαν διακοπήν, διά να δώσω και μίαν ενημερωτικήν άπάντη-
σιν εις τὸ ερώτημα ερώτημα τοῦ κ. Φικιώρη. Εἰς τρία Κρά-
τιδα της Γερμανίας, δηλαδή της Βαυαρίας, Βιτεμβέργης—
Βάνδης καὶ Ρηνανίας—Παλατινάτου, τοὺς ἀπερχόμενοι θέ-
ματα σχολικῶ δικαίου, δηλαδή αν τὰ σχολεῖα ἔμπορεῖ νὰ τὰ
έχη ἡ Καθολικὴ ἢ ἡ Προτεστάντικὴ Ἐκκλησία, ἡ αν ἡμ-
πορῇ νὰ εἶναι ἔξω ἀπὸ τὴν ἐκκλησιαστικὴν κυριαρχίαν. Ἐ-
χομεν δηλαδή, πάλι κοινωνικὸν θέμα πού υπεκίνησε τὴν πρω-
τοβουλίαν τῶν πολιτῶν.

ΔΗΜ. ΠΑΠΑΣΠΥΡΟΥ. Ὡς πρὸς τὸ θέμα τῶν υπογρα-
φῶν, τὸ ὁποῖον ἀναφέρατε, ἔχω νὰ παρατηρήσω τὸ ἑξῆς: Θὰ
σᾶς ἀναφέρω ἓνα προσωπικὸ πάθημά μου. Προήδρευε εἰς
μίαν συνεδρίαν ὁ μακαρίτης Ροδόπουλος καὶ τὸν ἠρώτησα
γιά τὴν τύχη μιᾶς τροπολογίας μου. Μοῦ ἀπάντησε ποῖαν
ἀπὸ τίς δύο υποστηρίζετε; Ἐἶχα πράγματι υπογράψει ἐν δία
δύο ἀντιθέτους τροπολογίας. Βλέπετε, σᾶς ἐξομολογοῦμαι
τὸ πάθημά μου. Ἐχω τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι ὅλοι μας ἔχομεν
πικράν πείραν διὰ τὴν προχειρότητα με τὴν ὁποίαν τίθενται
αἱ υπογραφαί. Πέραν τούτου, οἱ συνάδελφοι τῆς ἀντιπολι-
τεύσεως καὶ τῆς συμπολιτεύσεως γνωρίζουν πόσον ἔντονος εἶ-
ναι ἡ συμμετοχὴ τοῦ λαοῦ εἰς τὰς ἐργασίας τοῦ Κοινοβου-
λίου. Ἀπὸ θέματα πού θέτουν οἱ ἐνδιαφερόμενοι: εἰς τοὺς
βουλευτάς διατυπώνονται κατὰ τὸ πλεῖστον αἱ ἐρωτήσεις καὶ
ἐπερωτήσεις. Σωρεῖα ἀναρῶν υποβάλλονται διὰ τῶν βου-
λευτῶν. Καὶ τὸ πλῆθος τῶν τροπολογιῶν καὶ τῶν προτάσεων
νόμων γίνεται με ὑπόδειξιν τῶν ἐνδιαφερομένων. Κατακλύζον-
ται τὰ Γραφεῖα τῶν βουλευτῶν ἀπὸ τὴν παρουσίαν τοῦ λαοῦ,
ὁ ὁποῖος ὑποβάλλει: τὰ αἰτήματά του, πολλὰ τῶν ὁποίων
εἶναι δίκαια. Βλέπω λοιπὸν πόσον ἔντονη εἶναι ἡ συμμετοχὴ
τοῦ λαοῦ εἰς τὴν νομοθετικὴν ἐργασίαν καὶ αὐτὸ εἶναι στοι-
χεῖον ἀξιοπρόσεκτον. Ἄλλ' οἱ συνάδελφοι πού υποστηρίζουν
τὴν πρότασιν θέλουν θετικὴν συμμετοχὴν τοῦ λαοῦ εἰς τὴν
νομοθετικὴν ἐργασίαν. Διερωτῶμαι, τί ἔχει νὰ συμβῇ ἐάν
καθιερωθῇ τὸ προτεινόμενον μέτρον. Ἀποκρούω, κύριοι συν-
άδελφοι, τὴν πρότασιν ὡς ἀνεπαρκήν, ὡς ἀνεφάρμοστον καὶ
ἐπιβλαβὴ διὰ τοὺς κοινοβουλευτικούς θεσμούς.

ΝΙΚ. ΑΛΑΒΑΝΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, ἐγὼ εἰς ἓνα σημεῖον
διαφωνῶ με τὴν τροπολογίαν. Εἰς τὸ ὅτι εἶναι πολὺ μεγά-
λος ὁ ἀριθμὸς τῶν 20.000. Καὶ θὰ ἔλεγα ὅτι θὰ πρέπει
νὰ εἶναι 5.000 ἢ καὶ ὀλιγώτερος. Διὰ νὰ υποστηρίξω τὰς
ἀπόψεις μου, θὰ ἀκολουθῶ τὸς συλλογισμούς τοῦ κ. Κα-
τσαούνη, δηλαδή ὅς ἴδωμεν τὴν Ἑλληνικὴν πραγματικότητα.
Χωρὶς, ἐξαιτίας, νὰ ὑποτιμῶ, τε ἀνεπτόχη ἀπὸ τοὺς ἄλ-
λους συνάδελφους, διὰ τὸ τί ἰσχύει εἰς τὰ ἄλλα Κράτη.
Ποῖα εἶναι ἡ Ἑλληνικὴ πραγματικότης; Ἐγὼ ἀκολουθῶ
τὸν συλλογισμόν, εἰς τὸν ὁποῖον με ὠδήγησε ἡ ὁρμὴ σκέψης
τοῦ κ. συναδέλφου, ὅχι ὅμως ὡς πρὸς τὸ συμπέρασμα. Ἄς
πάρωμεν τὴν πραγματικότητα. Ἐχει κατατεθῇ μία πρότασις
νόμου ἀπὸ τοὺς συνάδελφους διὰ τοὺς ἀξιώματικούς. Ἐπι-
σης κατατεθῇ μία ἄλλη πρότασις ἀπὸ 153 συνάδελφους, εἶ-
ναι τὸ ψήρισμα διὰ τοῦ ὁποῖου παρείχετο τὸ δικαίωμα νὰ
προσφύγουν εἰς τὸ Συμβούλιον τῆς Ἐπικρατείας ὥρισμένοι
κατηγορίαι προσώπων. Ὁρθὸν αὐτό. Τί ἔγινε εἰς τὴν πρα-
γματικότητά; Εἶναι πρωτοβουλία ἰδική μας; Εἶναι πρωτοβου-
λία τῶν βουλευτῶν; Τὸ εἶπεν ὁ ἔμπειρος κ. Παπασπύρου, ὁ
ὁποῖος διεψύχε καὶ τὴν Βουλὴν ὡς Πρόεδρος. Ὅσαι τρο-
πολογίαι ἔρχονται καὶ ὅσα νομοσχέδια ἔρχονται κινεῦνται ἀπὸ
τὸν λαόν καὶ δι' ἡμῶν κατατίθενται. Διὰ τοῦτο νὰ μὴ δώ-
σωμεν τὴν εὐχέρεαν αὐτήν, ὁ λαὸς ἀπ' εὐθείας νὰ κάμῃ

τὰς προτάσεις του, ὅποτε θὰ προκύψῃ καὶ τοῦτο τὸ καλόν;
Θὰ γνωρίζωμεν πάντες, κάθε πρότασις νόμου ἀπὸ πού ξεκινᾷ.
Αὐτὸ δοθῇ καὶ τὸ νομοθετικὸν ἔργον. Προκαίμενον νὰ διε-
ρωτώμεθα, διὰ τὸ ὅτι κ. συναδελφος ἔκαμεν αὐτὴν τὴν πρότα-
σιν, τί κρύπτεται πίσω ἀπὸ αὐτὴν τὴν πρότασιν, διότι κά-
ποιος τὴν ὑπέδειξε καὶ ἐπὶ πλείον, κύριοι συνάδελφοι, διὰ
τὴν ἀκρυψίαν. Συμβαίνει καὶ τοῦτο τὸ φαινόμενον. Εἰς πολ-
λὰς τροπολογίας, τίς υποστηρίζομεν καὶ δὲν ξεύρομεν τὰ
στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα ἐξομεν διότι ὑπάρχουν εἰδικοί ἐπιστημο-
νικοί ὅροι. ἐνῶ ἄλλως θὰ διευκολύνεται τὸ ἔργον τῆς Βου-
λῆς με τὴν ἀμεσον ἐπαρτήν τοῦ λαοῦ. Δι' αὐτὸ κηρύττομαι ὑπὲρ
αὐτῆς τῆς τροπολογίας, μόνον προτείνω ἀντὶ τῶν 20.000
νὰ κατέλθῃ ὁ ἀριθμὸς εἰς τὰς 5.000.

ΑΘ. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, ὑπάρχουν δύο
θέματα σχετικὰ με αὐτὴν τὴν τροπολογίαν, τῆς λαϊκῆς νομο-
θετικῆς πρωτοβουλίας. Τὸ πρῶτον εἶναι ποῖα εἶναι ἡ ὠφέλεια,
ἀπὸ τὴν εἰσαγωγὴν αὐτῆς τῆς καινοτομίας. Νομίζω, ὅτι ἀνε-
πτόχη πόσον καλὰ καὶ ἀπὸ τὸν κ. εἰσηγητὴν καὶ ἀπὸ τοὺς ἄλ-
λους πού ὠμίλησαν ὑπὲρ τῆς ἀπόψεως, ποῖα εἶναι τὰ μακρο-
πρόθεσμα πλεονεκτήματα ἀπὸ τὴν προτάσιν μου.

Ἄς ἴδωμεν ἐάν αἱ ἀντιρρήσεις πού διευτυπώθησαν ἀπὸ τὴν
πλευρὰν τῆς πλειοψηφίας εἶναι ἀξίαι νὰ ἀντισταθμίσουν τὰ
ἐν ταύτῃ πλεονεκτήματα. Ἀπὸ ὅσα κατὰφερα νὰ συγκεντρώ-
σω ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τῶν ἀντιρρήσεων, ἡμπορῶ νὰ εἰπῶ ὅτι
ἐλέγχθησαν περίπου τὰ ἑξῆς: Πρώτη ἀντιρρήσις, ὅτι τὸ σύ-
στημα τῆς νομοθετικῆς πρωτοβουλίας τοῦ λαοῦ νοθεύει οὐσια-
στικὰ τὸ σύστημα, τὸ ὁποῖον ἰσχύει σήμερον, διότι θὰ παρεμβά-
νῃ καὶ ὁ λαὸς καθιστάμενος νομοθετικὸς παράγων. Πιστεύω
ὅτι δὲν θὰ νομοθετῇ. Καὶ δὲν θὰ νομοθετῇ, διότι δὲν θὰ γί-
νεται καμμία ἄμεσος συμμετοχὴ καὶ συζήτησις ἀπὸ τὸν λαόν,
παρὰ μόνον, μέσω τῆς Βουλῆς. Θὰ πραγματοποιηθῇ μέσω τοῦ
μηχανισμοῦ τῆς Βουλῆς. Κατὰ συνέπειαν, δὲν νομοθετεῖ.
Ἀντίθετα, ἐνισχύεται ἡ ἰδία ἡ Βουλὴ εἰς τὸ νὰ ἀντλήθῃ
διὰ τὴν ἀκτίαν τῆς ἰδικῆς τῆς πρωτοβουλίας. Ἐλέγχθη ὅτι
αὐτὸ τὸ ἔργον ἀνήκει εἰς τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ λαοῦ καὶ
δὲν ἡμπορεῖ οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ λαοῦ νὰ ἀρήσουν τὸ δικαίω-
μά τους εἰς τρίτους. Ἀλλὰ αὐτὸ εἶναι ἀδύνατον.

Εἶναι δὲ γνωστὸν, ὅτι ἕνας ἀντιπρόσωπος ἔχει τότες ἐξου-
σίαν, ὅσας δίδει ὁ ἀντιπροσωπεύμενος, ποτὲ δὲ ὁ ἀντιπροσω-
πεύμενος δὲν παραιτεῖται ἀπὸ τὰ ἰδικὰ του δικαιώματα.

Ἐάν, λοιπόν, ἔχη τὴν δυνατότητα νὰ τὰ ἀσκήσῃ εὐθείως,
θὰ τὰ ἀσκήσῃ εὐθείως.

Δεύτερον, θεωρεῖται, ὅτι πρόκειται γιὰ μία καινοτομία πού
δὲν ἔχει δοκιμασθῇ εἰς ἄλλας χώρας. Δὲν εἶναι ἀληθές. Κατ'
ἀρχὴν εἰς πολλάς χώρας ὑπάρχει ὁ θεσμός. Ὁ πυρὴν ὑπῆρ-
χε ἀόριμη καὶ εἰς ἡμᾶς, εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα. Ὑπάρχει
τέλος καὶ εἰς τὸ σύγχρονον Σύνταγμα ὑπὸ ἄλλην μορφήν. Τὸ
Σύνταγμα λέγει: ὅτι ἀναφορὰ πολιτῶν κατατίθενται διὰ τῶν
βουλευτῶν εἰς τὴν Βουλὴν. Ἐξαναγκάζουν αἱ ἀναφοραὶ αὐταὶ
τὴν Βουλὴν καὶ τὸν Ὑπουργὸν νὰ συζητήσουν τὸ θέμα καὶ τὸν
Ὑπουργὸν νὰ γνωμοδοτήσῃ. Συνεπῶς, ὑπάρχει αὐτὴ ἡ διέξοδος
πού δίδεται εἰς τὸν λαόν, μέσω τοῦ συστήματος τῶν ἀνα-
φορῶν. Ἄν, αὐτό, οὐσιαστικὰ, τὸ διευρύνωμεν, δὲν κίνυνται
τίποτε ἄλλο, παρὰ νὰ εἰσάγωμεν τὴν ἀρχὴν τῆς λαϊκῆς αὐτῆς
πρωτοβουλίας.

Τρίτον, ἐλέγχθη, ὅτι θὰ δημιουργηθῇ ἀδιέξοδος, διότι θὰ
συρρέουν πολλοὶ πού θὰ υποβάλουν προτάσεις καὶ ἔτσι θὰ
ἀναγκασθῇ ἡ Βουλὴ νὰ εὑρεθῇ ἐνώπιον ἐνὸς ἀναξιοῦντος συσ-
τάτου παρελθόντος. Ἐχω τὴν γνώμην, ὅτι θὰ συμβῇ τὸ
ἀντίθετον, διότι ὅταν θὰ εἶναι ὑποχρεωμένος κανεὶς νὰ συγ-
κεντρώσῃ 20.000 υπογραφάς, εἶναι πολὺ δύσκολον νὰ ὀκλήσῃ
τοὺς βουλευτάς καὶ τὴν Βουλὴν. Ἀντιθέτως, τί κίνυνται σή-
μερα; Σήμερον ὑπηρετοῦμεν αὐτὴν τὴν λαϊκὴν πρωτοβουλίαν.
ἀτυτματοποιήσα καὶ χωρὶς νὰ τὸν κἀνωμεν θεσμόν. Ὑπάρχει
κανεὶς ἀπὸ ἡμᾶς πού δὲν εἰσάγει πολλὰς φορές καὶ μάλιστα
χωρὶς ἔρευνα τροπολογίας πού ἀναφέρονται πρὸς ἓνα μόνον πρό-
σωπον;

Ὁρισμένα δὲν θὰ εἶναι πολὺ καλύτερον νὰ εἰσάγονται ἀπὸ
ἓνα μεγάλο ἀριθμὸν ἀτόμων;

Τέταρτον, ἐλέγχθη, βέβαια, ὅτι θὰ ὑπάρξῃ καὶ τὸ ἐνδε-
χόμενον νὰ ὑπαβληθῶν πλαστογραφημένες υπογραφάς. (Ἡ

...οὐ μὲν προτάσεις 3 ἢ 5 ἀνθρώπων καὶ συζητοῦνται καθ' ἡμερινὸς εἰς τὴν Βουλὴν. Τί θὰ ἐβλάψῃ ἐὰν μεταξὺ τῶν 20.000 ἦσαν καὶ δέκα πλεονεξίαι; Καταβλάσκει ἡ Βουλὴ ἀπὸ αὐτὸν τὸν χάρτην τῶν τροπολογιῶν, ὁ ὁποῖος εἶναι στίς περισσότερες περιπτώσεις ἀχρηστος. Μετὰ τὴν συζήτησιν τοῦ θεσμοῦ θὰ εἶναι δυνατόν νὰ συζητοῦνται αὐτὲς οἱ προτάσεις συστηματικῶς, νὰ γνωρίζωμεν τὴν προέλευσίν τους, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι θὰ τίς εἰσάγουν θὰ ἔχουν τὸ αἰσῆμα, ὅτι δὲν εἰσάγουν μίαν εἰδικὴν ἀτομικὴν περίπτωσιν πρὸς ἐπίλυσιν. Θὰ κάμωμε καὶ τοὺς "Ελληνας νὰ ἀποκτήσουν μία καθολικωτέραν ἀντίληψιν τῶν θεμάτων καὶ νὰ προσαρμόζον τὰ ἰδικὰ τῶν συμφέροντα πρὸς τὸ συνολικὸν γενικώτερον συμφέρον. "Επειτα, πῶς ἐργάζεται ἡ Βουλὴ, κύριε Πρόεδρε, ὅταν λέμε, ὅτι καὶ ἡ Βουλὴ ἔχει νομοθετικὴν πρωτοβουλίαν; Ἡ νομοθετικὴ πρωτοβουλία τῆς Βουλῆς, δὲν θὰ προέλθῃ ἀπὸ ἐνόρασιν ἐνὸς βουλευτοῦ, θὰ προέλθῃ ἀπὸ μίαν μελέτην μιᾶς ομάδος θεμάτων, ἡ ὁποία θὰ τεθῇ ὑπ' ὄψιν τοῦ βουλευτοῦ, ἀπὸ τὴν πραγματικότητά. Πολὺ σωστὰ ἔλεγεν ὁ Μοντεσκιέ: «Δὲν κάνομε τοὺς νόμους, τοὺς ἐρίσκουμε». Ἡ Βουλὴ δὲν κάνει νόμους, τοὺς ἐρίσκει. Ἐὰν λοιπὸν οἱ 20.000 ἢ 50.000 εἶναι ἐκεῖνοι, πού προσφέρουν ἓνα νόμο, εἶναι εὐλογον νὰ συζητηθῇ αὐτὸς ὁ νόμος. Νομίζω, ὅτι τὰ ἐπιχειρήματα ἐναντίον, ὅχι μόνο δὲν εἶναι ἐναντίον, ἀλλὰ ὅπως ἐλέγχθησαν εἶναι ὑπὲρ. Ὁ φόβος ἐναντι τοῦ θεσμοῦ συνοψίζεται περίπου σὸ ὅτι θὰ γίνεσθαι κατάχρησις. Πιστεύω πῶς δὲν θὰ γίνεσθαι κατάχρησις, ἀλλὰ πειθαρχίαι τῶν πρωτοβουλιῶν πρὸς μίαν ὀριστημένην κατεύθυνσιν, ἐνῶ σήμερον δὲν ὑπάρχει μετὰ τὴν ἀναρχίαν τῆς δυνατότητος προβολῆς ἀτομικῶν πρωτοβουλιῶν. Καὶ φυσικὰ συμφωνῶ μετὰ τὸν κ. Παπαρηγόπουλον, ὅτι σκοπὸς μας εἶναι νὰ κάμωμεν ἓνα Σύνταγμα, τὸ ὁποῖον νὰ ἀποβλέπῃ στὴν διατήρησιν τῆς Δημοκρατίας. Φοβούμαι ὅμως ὅτι δὲν εἶναι μόνον ὁ σκοπὸς αὐτός. Δὲν ἀποβλέπουσι ὅπως εἰς τὸ νὰ διατηρήσωμεν τὴν Δημοκρασίαν. Σκοπὸς τοῦ Συντάγματος μας εἶναι νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν βιωσιμότητα καὶ τὴν ἐξέλιξιν τῆς Δημοκρατίας, πρὸς τὴν πληρότητα τῆς.

Ἡ Δημοκρατία δὲν εἶναι κατὰ ἀπαρτιζόμενον ἐκ τῶν προτέρων. Ἡ Δημοκρατία ζῇ καὶ μεταβάλλεται καὶ ἐξελλίσσεται συνεχῶς, ἔχει τὴν ἐνδελέγειάν της καὶ συνεπῶς τείνει πρὸς τὸ νὰ πάρῃ τὴν τελείαν. ἂν εἶναι δυνατόν νὰ ὑπάρξῃ, μορφή της. Ἐμεῖς ἔχομεν τὴν υποχρέωσιν νὰ ἐξασφαλίζωμεν ὅλας ἐκεῖνας τίς διεξόδους, διὰ μέσῳ τῶν ὁποίων ἡ Δημοκρατία θὰ ἐξελλίσσεται.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κ. Δ. Τσάτσος ἔχει τὸν λόγον.

Δ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Ἡθελα περίπου νὰ πῶ αὐτολεξεῖ αὐτὸ πού εἶπεν ὁ κ. Κανελλόπουλος, μετὰ τὴν τελευταίαν παρατήρησίν του. Συμφωνῶ με αὐτὴν καὶ παραιτοῦμαι τοῦ λόγου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Μάλιστα, ὁ κ. Κακλαμάνης ἔχει τὸν λόγον.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, νομίζω, ὅτι χωρὶς νὰ εἶναι στὴ πρόθεσιν τῶν συναδέλφων, οἱ ὁποῖοι ἀντιτάσσονται στὴν προτεινομένην ἀπὸ τὸ Π.Α.Σ.Ο.Κ. καὶ τὴν Ε.Κ. — Ν.Δ. θεσμοποίησιν αὐτοῦ, πού συμβαίνει σὲ ἄλλες χώρας Εὐρωπαϊκῆς, χωρὶς λέγω νὰ εἶναι στίς προθέσεις των, νομίζω, ὅτι ὑποτιμᾶται ἀντικειμενικὰ δι' αὐτῶν τῶν ἀπόψεων ὁ ρόλος, τὸν ὁποῖον παίζει μέσα στὰ πλαίσια τοῦ πολιτεύματος μας ὁ Ἑλληνικὸς Λαός, καὶ τὸ ἐπίπεδο σὸ ὁποῖο θὰ κινήθουν τμήματα τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ στὴν προβολὴ καὶ διεκδίκηση αἰτημάτων. τὰ ὁποῖα ἐνδεχομένως θὰ ἀπαχολοῦν. Δὲν θὰ ἐπαναλάβω ὅσα ἐλέγχθησαν πρὸς ὑποστήριξιν αὐτῆς τῆς προτάσεως καὶ κυρίως, ὅτι αὐτὸ, τὸ ὁποῖον προτείνεται σήμερον νὰ θεσμοθετηθῇ καὶ ἐμφανῶς νὰ γίνεσθαι, ἤδη συμβαίνει στὸ παρατηρηθὲν, κατὰ τρόπον ἀνώμαλον, με ἀποτελέσματα πολλὰς φορὲς ἡ Βουλὴ νὰ ψηφίζῃ νόμους, μετὰ τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι οἱ νόμοι αὗτοι, λύνουν προβλήματα μεγάλων στρωμάτων τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, ἐνῶ στὴν πραγματικότητά ἱκανοποιούνται προσωπικὰ προβλήματα μιᾶς περιορισμένης κατηγορίας ἀτόμων. Νομίζω ὅτι, ἐὰν μία πρότασις, ἡ ὁποία θὰ εἰσάγῃ στὴν Βουλὴν μετὰ τίς ὑπογραφὰς μιᾶς μερίδος τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ — καὶ συμφωνῶ μετὰ τὸν κ. Ἀλεξάνδρου ὅτι καὶ

τὸ νούμερον τῶν 20.000, τὸ ὁποῖον προτείνουμε, ἴσως εἶναι πολὺ μεγάλο — λέγω, ὅτι μία πρότασις τέτοια, ἐὰν ἐκφράζῃ τὴν πλειοψηφίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, ἐὰν δὲν ἀφορᾷ μόνον μίαν συγκεκριμένην τάξιν σὲ ἀντίθεσιν μετὰ τὸ συμφέρον τοῦ συνόλου ἀλλὰ ἐὰν τὸ δίκαιον αὐτῆς τῆς τάξεως, ἐρίσκει σύμφωνον τὸν Ἑλληνικὸν Λαὸν στὴν πλειοψηφίαν του. Γιατὶ νὰ μὴ γίνῃ νόμος τοῦ κράτους; Ἐὰν πάλι εἶναι ἓνα θέμα μειοψηφίας, πού ἐρχεται σὲ ἀντίθεσιν μετὰ τὸ συμφέρον τῆς πλειοψηφίας, γιατί νὰ μὴ δεθῇ ἡ δυνατότητα, στὸ φῶς τῆς ἡμέρας, μέσα στὸ κοινοβούλιον, νὰ ἐκτεθεῖν οἱ ἀντίθετοι ἀπόψεις καὶ νὰ μὴ γίνῃ νόμος τοῦ κράτους, ἐνῶ καλύτερα θὰ εἶναι δυνατόν, ὅπως παρατηρητικὰ μπερεῖ νὰ συμβαίῃν μέχρι σήμερον, νὰ γίνῃ νόμος τοῦ κράτους τὸ ἀντικείμενον αὐτῆς τῆς προτάσεως; Εἶναι ἐξέλιον, ὅτι σήμερον πολλὰς φορὲς μιὰ ομάδα, ἡ ὁποία ἔχει δυνατότητα ἰσχυρᾶς πίεσεως, πάνω στὸ νομοθετικὸ Σώμα ἢ πάνω στὴν Κυβέρνησιν, ἡ ὁποία σὲ τελικὴν ἀνάγκην, ἔχει τὴν πρωτοβουλία καὶ τὸν ἔλεγχον τῆς Νομοθετικῆς ἐργασίας τοῦ Κοινοβουλίου, εἶναι δυνατόν νὰ καταστήσῃ νόμο τοῦ κράτους μία πρότασις της. Γιατὶ νὰ μὴ ἔχει τὴν δυνατότητα αὐτή, νὰ προβάλλῃ τὸ ἀντικείμενον αὐτῆς τῆς προτάσεως της μετὰ ἐκτεταμένην μάχην τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, μιὰ τάξιν ἐργαζομένων, μιὰ τάξιν ἐπιστημόνων, μιὰ κατηγορίαν πολιτῶν, ἡ ὁποία προσδιορίζεται, εἴτε ἀπὸ τὸ ἐπαγγελματὶ τῆς, εἴτε ἀπὸ τὴν καταγωγὴν της, εἴτε ἀπὸ τὸν τόπον στὸν ὁποῖον ζεῖ, καὶ δραστηριοποιεῖται καὶ ὅπου ἀναπτύσσονται προβλήματα σοβαρά, ὅπως εἶπεν ὁ κ. Παπαρηγόπουλος, γιὰ συγκεκριμένη ἐκλογικὴ περιφέρειαν;

Ἐπ' αὐτοῖς οἱ ἀντιρρήσεις πού ἐξετέθησαν, ὡς πρὸς τὸ ἂν θὰ ἐκφράζεται πραγματικὰ ὁ ἀριθμὸς αὐτὸς διὰ τὸν καίμενον καὶ τῶν ὑπογραφῶν πού θὰ ὑποβάλλονται στὴν Βουλὴ. Ὁ Νόμος, ὁ ὁποῖος θὰ γίνῃ γιὰ τὴν ὑλοποίησιν αὐτοῦ τοῦ θεσμοῦ, τὸν ὁποῖον ἡμεῖς θὰ ἐντάξωμεν εἰς τὸ Σύνταγμα, θὰ καθορίσῃ τοὺς ὅρους καὶ τίς προϋποθέσεις πού θὰ γίνεσθαι αὐτό. Θὰ εἶναι δυνατόν νὰ ὁρισθῇ, ὅτι θὰ ὑπογράφεται τὸ καίμενον αὐτὸ καὶ θὰ θεβαῖται, διὰ τὸ γνήσιον τῆς ὑπογραφῆς ἀπὸ αὐτοῦ, πού θὰ ἔχουν τὴν πρωτοβουλίαν αὐτῆς τῆς κινήσεως καὶ θὰ ὑπάρχῃ κάποια κύρωσις ἐνδεχομένως ἢ καὶ ἄλλους τρόπους μπερεῖ ὁ Νόμος νὰ ὁρίσῃ προκειμένου νὰ κατασφαλίσθῃ, ὅτι θὰ ἔχομεν πρότασιν πραγματικὰ 5, 10, 20, χιλιάδων πολιτῶν καὶ ὅχι 5 ἀτόμων πού θὰ πλαστογραφοῦν τόσες χιλιάδες ὑπογραφῶν. Νομίζω ἐπίσης ὅτι αὐτό, τὸ ὁποῖον εἶπεν ὁ κ. Κανελλόπουλος, ὅτι ὑπάρχει ἡδὴ δυνατότης, διὰ τῶν ἀναφορῶν πού εἰσάγονται στὴν Βουλὴ, ὑπάρχει ὁ τρόπος νὰ κινήθῃ ἡ πρωτοβουλία, ἀλλὰ αὐτὴν τὴν στιγμήν, ἡ κυβέρνησις, ἡ ὁποία ἔχει τὴν πρωτοβουλία νὰ κινήσῃ τὸ νομοθετικὸν ἔργον τῆς Βουλῆς, ἐνισχύει τὴν ἀποψή μου. Νομίζω, ὅτι γιὰ ὅλους αὐτοὺς τοὺς λόγους πού ἔχουν ἐκτεθεῖ μέχρι τώρα, θὰ πρέπει νὰ καινοτομήσωμε καὶ ἡμεῖς, νὰ ἐπισημοποιήσωμεν μᾶλλον θεσμοθετώντας αὐτό, πού ἤδη συμβαίνει στὴν πράξιν, ἀλλὰ μονομερῶς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κ. Γ. Μαγκάκης ἔχει τὸν λόγον.

Γ. Β. ΜΑΓΚΑΚΗΣ. Κύριοι συνάδελφοι, νομίζω, ὅτι ἀρκετὸν χρόνον ἔχομεν ἀναλώσει, ἡμίωρον καὶ πλέον, ἐπὶ ἐνὸς θέματος, τὸ ὁποῖον βεβαίως εἶναι κατ' ἐξοχὴν, καὶ κρίσιμον, καὶ ἐπαγωγόν. Ὅλοι εἴμεθα σύμφωνοι ἐπὶ τῆς ἱστορικῆς ἀξίας αὐτοῦ τοῦ θέματος.

Καὶ μάλιστα ἀνεπτύχθησαν καὶ ἀπὸ πλευρᾶς ἐπιστημονικῆς, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ πλευρᾶς ἱστορίας ἀκόμη, γενομένης ἀρχῆς καὶ ἀπὸ τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα, μετὰ τὰ ὅσα ἐλέγχθησαν, ὅτι βεβαίως εἶναι ὁρθόν νὰ παραχωρηθῇ καὶ εἰς τὸν λαὸν νομοθετικὴ πρωτοβουλία, ἡ ὁποία ὑπάρχει καὶ εἰς τοὺς βουλευτάς. Εἴμαι σύμφωνος εἰς τὰ μειονεκτήματα, τὰ ὁποῖα ἀνεπτύχθησαν καὶ τὰ ὁποῖα ἐπίσης ἐν πολλοῖς εἶναι ὁρθὰ, ὡς ἐτέθησαν. Θὰ μοῦ ἐπιτρέψῃτε μόνον, ἀπὸ κάποιας ἄλλης πλευρᾶς, ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τοῦ παλαιοῦ μὲν νομικοῦ, τοῦ νέου δὲ βουλευτοῦ, τοῦ νεοεισερχομένου εἰς τὴν Βουλὴν, νὰ ἀπαντήσω, ἴσως καὶ νὰ πῶ τὰ προβλήματα, τὰ ὁποῖα ἐγὼ ὁ ἴδιος ἀντεμετώπισα καὶ νὰ θέσω τὸ ἐρώτημα πρὸς ἔλεγχον εἰς ὅλους σας, μήπως ἀκριβῶς αὐτά, τὰ ὁποῖα ἐθεωρήθησαν μειονεκτήματα, ἀποτελοῦν πλεονεκτήματα ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τῆς ἰδικῆς μας; Ἀπ' ἧς στιγμῆς εἶχα τὴν τιμὴν νὰ ἐκλεγῶ βου-

λευτής—δὲν ξέρω ἐὰν καλῶς ἢ κακῶς, κατ' ἐμὲ κακῶς ἀνεμίσχθη καὶ ἐνεπλάκη ἐν αὐτῇ τῇ ἱστορίᾳ—ἀντιμετωπίζω, κύριοι, ἕνα πρόβλημα καθεμερινῶς. Μοῦ ἤρχοντο εἰς τὴν ἀρχὴν οἱ διάφοροι ἀπὸ αὐτοῦς—δὲν ξέρω ἐὰν πολλοὶ ἢ ὀλίγοι, νομίζω μάλλον πολλοὶ—οἱ ὅποιοι μὲ ἐψήφισαν καὶ μοῦ ἔφεραν, διαρκῶς τροπολογίας ἢ σχέδια νόμων. Εἰς τὴν ἀρχὴν, ἐνθυμούμενος τὸν παλαιὸν δικηγόρον, τὸν ἀνεξάρτητον, τὸν μὴ ἔχοντα ἀνάγκην παρὰ μόνον ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν τοῦ καὶ τίποτε ἄλλο, ἔκρινα ἐὰν εἶναι ὁρθὰ ἢ ὄχι καὶ ἐβλεπα, πῶς ἐν πολλοῖς ἦσαν καὶ παράλογα. Καὶ τὰς ἐπέστρεφα λέγοντάς τους, ὅτι δὲν υποβάλλω νομοσχέδια καὶ τροπολογίας. Ἀποτέλεσμα: Ἔφρευγαν καὶ ἐβλεπα τὴν ἄλλη ἡμέρα εἰς τὴν Βουλὴν, ὅτι αὐτὸ τὸ ὅποσον ἐγὼ χθὲς ἀπέρριψα ὡς ἀδύνατον καὶ ἡρνήθησαν νὰ τὸ υποβάλω, τὸ ὑπέβαλον ἄλλοι: συνάδελφοι. Ἐν πολλοῖς δὲ καὶ ὅσες φορές ὑπέβαλα, φερ' εἰπεῖν, μίαν ἀναφοράν. αἰσθανόμενος, ὅτι εἶμαι καὶ βουλευτής καὶ ὅτι πρέπει ἴσως, κατὰ κάποιον τρόπον, νὰ ἱκανοποιήσω τοὺς ψηφοφόρους μου. Ἐβλεπα ὅτι, αὐτὸ τὸ ὅποσον ὑπέβαλα ἐγὼ τὸ ὑπέβαλον καὶ ἄλλοι. Αὐτὸ δὲν συμβαίνει εἰς πρότασιν Νόμου, συμβαίνει καὶ εἰς τὰς ἐρωτήσεις, εἰς τὰς ἐπερωτήσεις κλπ., ἐξ οὗ καὶ τὸ φαινόμενον, τὸ ὅποσον βλέπομεν, περὶ ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ θέματος νὰ ὑπάρχουν 4—5 ἢ σχέδια νόμου ἢ ἐρωτήσεις ἢ ἐπερωτήσεις κλπ.

Λέγω λοιπόν, κύριοι, ὅταν ἀντελήφθην εἰς ποῖον σημεῖον εἶχον φθάσει αὐτὰ αἱ πιέσεις, ἤρχισαν νὰ σκέπτονται πλέον ὄχι ὡς παλαιὸς δικηγόρος, ἀνεξάρτητος καὶ ἐλεύθερος, ὁλλὰ ὡς βουλευτής, ὅτι, ἐγὼ, δὲν εὐρίσκω ὁρθόν, ὁ ἄλλος τὸ παίρνει εἴτε σωστὸ, εἴτε ὄχι καὶ τὸ ὑποβάλλει. Ἐάν, κύριοι συνάδελφοι—καὶ αὐτὸ θέτω ὑπὸ τὸν ἑλεγχόν σας—ὑποτεθῇ, ὅτι εἰσαχθῇ αὐτὸς ὁ θεσμός, μήπως αὐτὸ ἀποτελέσει καὶ προστασίαν μας καὶ ἕνα τρόπον, ἐὰν θέλετε διαφυγῆς μας καὶ ταπτοποιήσεως τοῦ ἑαυτοῦ μας ἀπέναντι τῆς συνειδήσεώς μας, διότι, δὲν εὐρίσκω σωστὸ, νὰ λέγωμεν εἰς τοὺς ψηφοφόρους μας, ὅτι δὲν ἠμποροῦμεν, νὰ υποβάλλωμεν αὐτό, τὸ ὅποσον ζητοῦν. Μήπως λοιπόν αὐτό, τὸ ὅποσον θεωρεῖται ὡς μειονεκτικόν, ἀποτελέσει καὶ τὴν προστασίαν μας κύριοι; Αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος, ὁ ὅποιος μὲ ἔκπλη, πέραν τῆς θεωρητικῆς ὁρθότητος τῆς προτάσεως, νὰ σκεφθῶ, μήπως τυχὸν θὰ ἔπρεπε νὰ γίνῃ ἀποδεκτή, διὰ νὰ ἠμπορώμε νὰ ἀποφύγωμε καὶ τὰ μειονεκτικὰ;

Αὐτὸ εἶναι τὸ θέμα, τὸ ὅποσον θέτω ὑπὸ τὸν ἑλεγχόν σας.

Ι. ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ (Ῥο. Ἐξ/κῶν). Ὑπὸστηρίζετε, δηλαδή, ὅτι, εἰσαχθέντος τοῦ θεσμοῦ αὐτοῦ, οἱ Βουλευταί, δὲν θὰ ἔχουν δικαίωμα υποβολῆς τροπολογιῶν;

Γ. Β. ΜΑΓΚΑΚΗΣ. Ὁχι: πρὸς Θεοῦ.

Ι. ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ (Ῥο. Ἐξ/κῶν). Ἄρα εἰς τὴν μίαν ἐμπειρίαν τὴν ὅποισι ἀναφέρατε θὰ περιθάλωμεν καὶ δευτέραν.

Γ. Β. ΜΑΓΚΑΚΗΣ. Ὁχι: μὲ συγχωρεῖτε. Ἀλλὰ δὲν θὰ ἔχουν τὴν πρωτοβουλίαν, νὰ εἰπουν τὰ σῦκα—σῦκα καὶ τὴν σκάρη—σκάρη.

Ἰσως νὰ εἶναι λάθος, τὸ θέτω ὡς μίαν σκέψιν μου, κύριοι, μήπως διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ, ἔχομεν κάποιον ἀνακούφισιν καὶ τὰ μειονεκτικὰ αὐτὰ, τὰ ὅποια ἐλέγχθησαν καὶ ὁρθῶς ἐλέγχθησαν, μήπως τυχὸν τελικὰ καταλήξουν νὰ εἶναι πλεονεκτικὰ. Καὶ ἀκόμη εἶναι ὁρθόν, νομίζω, νὰ ἔχη τὴν πρωτοβουλίαν καὶ ὁ Λαός, ἀνεξαρτήτως ἀπὸ ἡμᾶς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κ. Παπασπύρου ἔχει τὸν λόγον.

Δ. ΠΑΠΑΣΠΥΡΟΥ. Κύριε Πρόεδρε, θέλω νὰ θέσω μίαν ἀπλουστάτην σκέψιν ὑπὸ τὴν ἐμφορὰν κρίσιν ὅλων τῶν συναδέλφων, ὅτι ὑπάρχει εὐρεία συμμετοχὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ εἰς τὸ νομοθετικὸν ἔργον τῆς Βουλῆς. Κατὰ ποῖον τρόπον εἰς τὸ Δημοκρατικὸ Σύνταγμα εἶναι ὀργανωμένοι ὅλοι αἱ τάξεις ἐν Ἑλλάδι καὶ διασφαλίζονται κατὰ πληρέστατον τρόπον καὶ αἱ κινήσεις τῶν ὀργάνων, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐν γένει δραστηριοποίησις. Βλέπω λοιπόν, ὅτι οἱ ἐργάται, φερ' εἰπεῖν, ἔχουν τὴν Γενικὴν Συννομοθετικὴν ἐργασίαν, εἰς τὴν ὅποισιν μετέχουν ὅλα γενικῶς τὰ Σώματα καὶ ὅλοι οἱ κλάδοι.

Οἱ ἀγρόται ἔχουν τὴν Πανελληνίαν Συννομοθετικὴν, οἱ Δικηγόροι ἔχουν τὴν Σ.Ε.Δ.Σ., οἱ γιατροὶ τὸ ἴδιον ὑπάρχει τὸ ἐμπορικὸν καὶ βιομηχανικὸν ἐπιμελητήριον, δὲν ὑπάρχει τάξις ἐν Ἑλλάδι, ποὺ νὰ μὴ ἔχη πλήρη ὀργάνωσιν. Ἀλλὰ καὶ οὐδεμία Κυβέρνησις ἀπετόλμησε ποτέ, νὰ μὴν ἔχη στενὴν συνεργασίαν μὲ τὰς ὀργανωμένας τάξεις, καὶ κατὰ τὸ παρελθόν καὶ κατὰ τὸ παρόν. Ἐξαίρεται τῆς Δικτατορίας ὅπου μόνον ἡ θέλησις τοῦ Δικτάτορος καὶ τῶν ἀνθρώπων τοῦ ἴργου. Βλέπω λοιπόν, εἰς τὰς συνελεύσεις, εἰς τὰ συνέδρια, παρουσίαν τοῦ Πρωθυπουργοῦ, παρουσίαν ἀρμοδίων Ὑπουργῶν, παρουσίαν βουλευτῶν ὅλων τῶν πτερύγων νὰ συζητῶνται, νὰ υποβάλλονται τὰ αἰτήματα τῶν τάξεων, νὰ ἀκούονται αἱ διάφοροι ἀπόψεις καὶ βάσει τῶν συμπερασμάτων νὰ καταλήγουν αἱ ἐκάστοτε κυβερνήσεις, εἰς τὴν ὑποβολὴν τῶν σχετικῶν νομοθετημάτων. Αὐτὸ κατὰ τὴν ἀπλὴν μου σκέψιν ὑποβληθεὶ καὶ ἀποδεικνύει, ὅτι ὑπάρχει εὐρεία συμμετοχὴ τοῦ λαοῦ, εἰς τὴν ἀκτικὴν τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας. Ποτὲ κυβερνήσις δὲν ἀπετόλμησε νὰ ἀρνηθῇ τὴν ἀκρόασιν, τὴν ὑπόδειξιν, τὴν συζήτησιν τῶν προτεινομένων μέτρων.

Ἐνθυμούμαι, διότι συνέπεσε καὶ ἐγὼ κάποτε νὰ ἔχω τὴν εὐθύνην τοῦ Ὑπουργεῖου Δικαιοσύνης. ἕνα θέμα κρίσιμον, τὸ θέμα τοῦ ἐνοικιστατοῦ. Ἦτο μία ἐμπόλεμος κατάστασις μεταξὺ τῶν μισθωτῶν καὶ ἰδιοκτητῶν. Ἡκοῦσθησαν οἱ πάντες, ἔγιναν Συνελεύσεις καὶ ὅλοι αὐταὶ αἱ ἀπόψεις ἐτέθησαν ὑπ' ὄψιν τῆς Κυβερνήσεως καὶ εἰς τὸ σχέδιον τὸ διαμορφωθέν, τελικὰ, ὑπῆρξεν αὐτὸ τὸ ἀπαύγασμα τῶν συζητήσεων, αἱ ὁποῖαι ἐγένοντο μεταξὺ τῶν ἀντιτιθεμένων τάξεων.

Δὲν μπορεῖ λοιπόν νὰ ἀρνηθῇ κανεὶς, ὅτι μὲ τὴν πλήρη λειτουργίαν τῆς Δημοκρατίας τὸ λαϊκὸν στοιχείον καὶ ἀκούεται καὶ λαμβάνεται σοβαρῶς ὑπ' ὄψιν, καὶ ἀπὸ τοὺς ἀκούοντας τὸν κυβερνητικὸν ἔργον, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοὺς ἀκούοντας τὴν Ἀντιπολίτευσιν.

Αὐτὴν τὴν ἀπλὴν σκέψιν ἤθελα νὰ θέσω, ὥστε εἰς τὴν πλατύνειαν τῶν σκέψεων τῶν οἱ κ.κ. συνάδελφοι νὰ θέσουν καὶ αὐτὸ τὸ ἀπλούστατον ἐπιχείρημα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κ. Τρικοῦπης, ἔχει τὸν λόγον.

Κ. ΤΡΙΚΟΥΠΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, παρηκολούθησα μὲ πολλὴν προσοχὴν τὴν συζήτησιν ποὺ ἔγινε, ἐπὶ τῆς προτάσεως μελῶν τῆς Ἀντιπολιτεύσεως, διὰ τὴν συμμετοχὴν τοῦ λαϊκοῦ στοιχείου, κατὰ τρόπον ἁμεινον. εἰς τὴν Κοινοβουλευτικὴν πρωτοβουλίαν. Καὶ εἶναι περίεργον πῶς, οἱ αὐτοὶ συλλογισμοί, ἀναπτυσσόμενοι ἀπὸ διάφορα ἄκρα, καταλήγουν—ὡς ἐπὶ τῷ πολὺ—εἰς τὰ ἐκ διαμέτρου ἀντίθετα συμπεράσματα, εἰς τὴν αἵθουσαν αὐτὴν.

Πρωτοπικῶς, κανεὶς δὲν εἶναι ἀντίθετος πρὸς τὴν ἀρχὴν αὐτὴν τῆς, κατ' εὐθείαν συμμετοχῆς—ἄς εἰπομεν—τῆς λαϊκῆς πρωτοβουλίας, εἰς τὴν νομοθετικὴν ἐξουσίαν. Ὅμως—ὅπως καὶ οἱ περισσότεροι ἐξ ἡμῶν παρεδέχθησαν—τὸ σπέρμα αὐτὸ ὑπάρχει εἰς τὸν τρόπον, μὲ τὸ ὅποσον σήμερον διεξάγεται ἡ Κοινοβουλευτικὴ ἐργασία εἰς τὰς ἀναφορὰς καὶ τὰς τροπολογίας, αἱ ὁποῖαι κατακλύζουν τὰ γραφεῖα ὅλων μας καὶ ἀπὸ τὰς ὁποίας ὁμως, ἔχομεν τὴν εὐχέρεσιν, νὰ ἐπιλέγωμεν ὅσας τροπολογίας θεωροῦμεν χρησίμους, καὶ ἐπωφελεῖς, καὶ νὰ τὰς προωθοῦμεν εἰς τὴν Βουλὴν.

Κάνομεν θελαδὴ ἕνα «κοκκίνισμα» τῶν ἀπειροπληθῶν τροπολογιῶν καὶ οὐδεὶς ἀμρισηθεῖ ὅτι τοῦτο εἶναι ἐπωφελεές. δεδομένου ὅτι τὰ κριτήρια τῶν βουλευτῶν εἶναι ἀναμρισηθεῖτως καταλληλότερα, ἀπὸ τὰ κριτήρια τῶν διαφόρων ὀργανωμένων τάξεων, αἱ ὁποῖαι, ἀφειδῶς σκαρπίζουν τὰς τροπολογίας αὐτάς εἰς τὰ γραφεῖα μας.

Φοδοῦμαι λοιπόν, ὅτι, ἐὰν δώσωμεν τὴν πρωτοβουλίαν αὐτὴν εἰς τὰς ὀργανωμένας τάξεις, κατὰ τὸν τρόπον ποὺ εἰσαγγούται οἱ κ.κ. συνάδελφοι τῆς Ἀντιπολιτεύσεως, θὰ γίνῃ τεραστία κατάχρησις, διότι θὰ γίνεσθαι ἕνας συναγωνισμὸς συλλογῆς ὑπογραφῶν. Καὶ μποροῦν νὰ μᾶς φέρουν ὄχι μόνον 5 ἢ 10 χιλιάδες ὑπογραφάς, ἀλλὰ μποροῦν νὰ μᾶς ἐμφανίσουν ὑπομνήματα μὲ 100 ἢ 200 χιλιάδες ὑπογραφάς, ἐκ τῶν ὁποίων πολλαὶ ἴσως νὰ εἶναι πλαστογραφημένα, ἀλλὰ, θὰ ἔχουν ὑπὲρ αὐτῶν, τὸν τεράστιον, τὸν μεγαλειώδη καὶ ἐντυπωσιακὸν ἀριθμὸν.

Καί υπό τήν πίεσιν τοῦ ἀριθμοῦ αὐτοῦ θά ἀναγκάζομεθα, πολλές φορές, τὰς προτάσεις αὐτάς εἴτε νά τὰς ἀποδεχόμεθα, εἴτε νά τὰς συζητούμεν. φοβούμενοι ὅτι, ἐάν ἀρνηθῶμεν ἔστω καί νά ἐμειλίωμεν ὑπὲρ τοῦ ὑπομνήματος αὐτοῦ, θά μεταλλάξωμεν εἰς ἐχθρὸν μίαν ὀργανωμένην τάξιν, ἡ ὁποία θά ἐμφανίζεται πίσω ἀπὸ τὸν ἐντυπωσιακὸν καὶ μεγάλον ἀριθμὸν ὑπογράφων.

Διότι, γνωρίζομεν, κατὰ ποῖον εὐχερέστατον τρόπον συλλέγονται αἱ ὑπογραφαὶ καὶ δὲν θά ὑπάρξῃ καὶ ἀνάγκη πλαστογραφήσεως, διότι καὶ σεῖς οἱ ἴδιοι, κύριοι συνάδελφοι, υπογράφετε πολλὰς φορές χωρὶς νά γνωρίζετε τί υπογράφετε. Καταλαβαίνετε, λοιπόν, πόσον πῶς εὐκόλῃ θά ὑπογράφη, ὁ ἀνειδοποίητος κοινὸς πολίτης, μίαν ἀναφοράν, ἡ ὁποία θά περιφέρεται ἐπὶ ἡμέρας εἰς τοὺς δρόμους τῶν Ἀθηνῶν, ἀπὸ ἑνὸς ὀργανωμένου πυρῆνα, καὶ πῶς αὕτη ἡ ἀναφορά θά μεταβάλλεται εἰς χιονοστιβάδα — λόγῳ τῶν ὑπογραφῶν αἱ ὁποῖαι θά προστίθενται — καὶ ποῖον θά εἶναι τὸ εἰδικὸν θάρος αὐτοῦ τοῦ τεραστίου ἀριθμοῦ ὑπογραφῶν τὸ ὁποῖον θά ἔρχεται μπροστὰ μας. Γι' αὐτὸ λοιπόν, κ. Πρόεδρε, ἂν καὶ κατ' ἀρχὴν δὲν διαφωνῶ καθόλου πρὸς τὸν θεσμὸν αὐτόν, εἶμαι ἀπολύτως ἐπιφυλακτικὸς, περὶ τοῦ ἂν πρέπει σήμερον νά προχωρήσωμεν εἰς τὴν ἀποδοχὴν του, προτοῦ περισσότερον καὶ καλύτερον μελετηθῇ, εἴτε παρ' ἡμῖν, εἴτε ἄλλου, ὥστε νά ἴδωμεν ἂν καὶ κατὰ πόσον ἔχει ἐπιτύχει. Διότι, ἐξ ὧν γνωρίζω, καὶ εἰς ἄλλα Κράτη, ὅπου ὁ θεσμὸς αὐτὸς ἔχει ἐφαρμοσθῇ, τὰ ἀποτελέσματα δὲν εἶναι πάντοτε ἐπωφελεῖ, διότι, πολλές φορές, καὶ οἱ βουλευταὶ ἀναγκαστικῶς ἀπασχολοῦνται μὲ θέματα δευτερευούσης σημασίας καὶ ἀκόμη, πολλές φορές, ἐκεῖ ὅπου ὁ θεσμὸς αὐτὸς τῆς λαϊκῆς πρωτοβουλίας ὁδηγεῖ κατευθεῖαν εἰς δημοψήφισμα, ὑπῆρξαν περιπτώσεις, κατὰ τὰς ὁποίας ἐψηφίσθησαν διατάξεις ἀπαράδεκτοι, εἰς Συντάγματα Ξένων Κρατῶν, διατάξεις αἱ ὁποῖαι ἐραυτέρον ἐκρίθησαν ὡς μὴ ἔχουσαι θέσιν οὔτε εἰς τὸ Σύνταγμα, οὔτε εἰς τὴν Νομοθεσίαν.

Δι' αὐτοὺς τοὺς λόγους, κ. Πρόεδρε, δὲν συμφωνῶ μὲ τὴν πρότασιν αὐτήν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κ. Παναγιωτόπουλος, ἔχει τὸν λόγον.

Γ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Παιτιοῦμαι, κ. Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κ. Βαρβιτσιώτης, ἔχει τὸν λόγον.

Ι. ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ (Υφυπουργὸς Ἐξωτερικῶν). Παιτιοῦμαι, κ. Πρόεδρε.

Δ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, τὸν λόγον παρακαλῶ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὅριστε, κ. Τσάτσο.

Δ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, οἱ πολλοὶ ἐνδιαφερόμενοι σκέψεις τοῦ κ. Τρικούπη μὲ κάνουν νά ζητήσω τὸν λόγο. Λέγει — καὶ εὐχαρίστως νά τὸ παραδεχθῶ, ἂν θέλετε — ὅτι θά ἔχωμε καὶ καταχρήσεις. Θά ἔχωμε κατάρχησιν θεσμῶν, κ. συνάδελφε, ἀλλὰ, ὅταν γεννιέται ἓνας θεσμὸς, στὰ πρῶτα του χρόνια δοκιμάζεται. Καὶ ἂν ὁ κίνδυνος τῶν καταχρήσεων προσδιώριζε πάντα τὰς ἱστορικὰς ἀποφάσεις τῶν Ἑθνικῶν Συνελεύσεων. Θά ἔπρεπε νά ἀπεφεύγετο κάθε παροχὴ δικαιωμάτων, τῶν ὁποίων ἡ ἐνάσκησις ἐμπεριέχει τὸν κίνδυνον τῆς καταχρήσεως. Καὶ ἡ Ἀντιπολίτευσις — ὅχι ἡ συγκεκριμένη — μπορεί νά κάνει καταχρήσεις πολλῶν δικαιωμάτων πού ἐμεῖς ζητοῦμε νά τῆς δώσει τὸ Σύνταγμα, ἀλλὰ καὶ δικαιωμάτων πού καὶ σεῖς δέχεσθε μὲ τὸ σχέδιό σας. Αὕτη ἡ λογικὴ ματαιώνει τὴν πρόδο. Θά θερμοθετήσωμε τὸ καινούργιο, θά δοκιμασθῇ. Θά περάσει ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τῆς κρίσεως καὶ θά ἀνδύεται. Τὸ ἐπιχείρημα τοῦ κινδύνου τῆς καταχρήσεως, εἶναι ἐπιχείρημα ἀναστολῆς τῆς προόδου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Μὴ ὑπάρχοντος ἐτέρου ἐμειλίτου, ἡ συζήτησις κηρύσσεται περαιωμένη. Ἀρchetαι ἡ ψηφοφορία. Ἀρchetον 73. Ὡς θέτω ὑπ' ὅψιν τὰ κείμενα, ὡς ἐψηφίσθησαν ἀπὸ τὴν Ὑποεπιτροπὴν.

Ἄρθρον 73, παράγραφος 1». Τὸ δικαίωμα προτάσεων νόμων, ἀνήκει εἰς τὴν Βουλὴν καὶ τὴν Κυβέρνησιν».

Γ. Α. ΜΑΓΚΑΚΗΣ. Ἔχομεν μίαν προσθήκην, εἰς τὴν παράγραφον αὐτήν, κ. Πρόεδρε, ἡ ὁποία ἔχει ὡς ἐξῆς: «Τὸ δικαίωμα προτάσεως νόμων, ἀνήκει εἰς τὴν Βουλὴν, τὴν Κυβέρνησιν καὶ τὸν Λαόν. Κατὰ τὴν τελευταίαν περίπτωσιν, πρότασις νόμου εἰσάγεται πρὸς συζήτησιν, ἂν φέρῃ τὰς ὑπογραφὰς 20.000 ἐκλογέων».

Ι. ΚΟΥΤΣΟΧΕΡΑΣ. Κύριε Πρόεδρε, παρακαλῶ νά σημειωθῇ, ὅτι ἡ πρότασις αὕτη, εἶναι πρότασις καὶ τοῦ ΠΑΣΟΚ. Ἐπίσης, θά καταθέσω τὶς τροπολογίες πού υποβάλλει τὸ ΠΑΣΟΚ καὶ παρακαλῶ νά περιληφθοῦν στὰ Πρακτικά, ὅπως τίς ἔχομε διατυπώσει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Κύριε συνάδελφε, εἰαι αἱ τροπολογίαι θά ἀναγνωσθοῦν, θά τεθοῦν ὑπὸ ψηφοφορίαν καὶ θά ἀναγραφθοῦν εἰς τὰ Πρακτικά.

Κύριοι συνάδελφοι, τίθεται ὑπὸ ψηφοφορίαν, ἡ τροπολογία τῶν δύο Κομμάτων.

(Μεθ' ὃ γίνεται ψηφοφορία καὶ ἀπορρίπτεται ἡ τροπολογία, διὰ ψήφων 7 ὑπὲρ καὶ 17 κατὰ).

Ι. ΚΟΥΤΣΟΧΕΡΑΣ. Κύριε Πρόεδρε, προτείνω νά γίνῃ ὀνομαστικὴ ψηφοφορία. Πρόκειται περὶ ἐνὸς σοβαροῦ θέματος, πού ἐνδιαφέρει τὸ λαόν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Κύριε συνάδελφε, ἔγινε δις ἡ ψηφοφορία καὶ ἂς μὴ καταπονόμεθα περισσότερον.

Γ. Α. ΜΑΓΚΑΚΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, εἰς τὴν πρώτην παράγραφον ὑπάρχει μία τροπολογία τῆς Ε.Δ.Α. καὶ τοῦ Κ. Κ. Ἐσωτερικοῦ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Παρακαλῶ νά ἀναγνωσθῇ.

Γ. Α. ΜΑΓΚΑΚΗΣ. Ἐν συνεχείᾳ τῆς διατάξεως πού ἐψηφίσθη «... δις τοῦ μηνός, εἰς προσδιοριστέας ὑπὸ τοῦ Κανονισμοῦ ἡμέρας, ἐγγράφονται εἰς τὴν Ἡμερησίαν Διάταξιν, κατὰ προτεραιότητα καὶ συζητοῦνται, αἱ τυχόν ἐκχρεμίσαι προτάσεις νόμων». Αὐτὴν τὴν πρότασιν, ὁ κ. Γενικὸς Εἰσηγητὴς τῆς μεσοψηφίας τὴν ἀπεδέχθη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Τίθεται ὑπὸ ψηφοφορίαν ἡ πρότασις τῆς Ε.Δ.Α.—Κ.Κ. Ἐσωτερικοῦ καὶ τοῦ κ. Γενικοῦ Εἰσηγητοῦ τῆς μεσοψηφίας.

(Μεθ' ὃ γίνεται ψηφοφορία καὶ ἀπορρίπτεται ἡ τροπολογία, διὰ ψήφων 8 ὑπὲρ, καὶ 16 κατὰ).

Δ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Ἄν ποῦμε «ἅπαξ τοῦ μηνός»;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Τίθεται ὑπὸ ψηφοφορίαν ἡ πρότασις αὕτη. (Μεθ' ὃ γίνεται ψηφοφορία καὶ ἀπορρίπτεται ἡ πρότασις διὰ ψήφων 8 ὑπὲρ καὶ 15 κατὰ).

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἐπὶ τῆς παραγράφου 2 ὁ κ. Κουτσοχέρας, ἔχει τὸν λόγον.

Ι. ΚΟΥΤΣΟΧΕΡΑΣ. Ἔχομε τὴν ἀκόλουθον τροπολογία: «Πρότασις νόμου, ἀναφερόμενη στὴν ἀπονομὴ συντάξεως καὶ τὶς προϋποθέσεις τῆς, δύναται ἐπίσης νά υποβληθῇ ἀπὸ τὸ 1/3 τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν βουλευτῶν, διαβιβάζεται δέ, πρὸ πάσης συζητήσεως, στὸ Ἐλεγκτικὸν Συνέδριον, ὑποχρεούμενον νά υποβάλῃ σχετικὴ γνωμοδότηση ἐντὸς 15 ἡμερῶν. Ἄν περάσει ἀπρακτὴ ἡ προθεσμία αὕτη, ἡ πρότασις νόμου εἰσάγεται πρὸς συζήτησιν, χωρὶς γνωμοδότησιν».

Γ. Α. ΜΑΓΚΑΚΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, εἶναι πρότασις κοινὴ καὶ τῶν δύο Κομμάτων, τῆς Ε.Κ.—Ν.Δ. καὶ τοῦ ΠΑΣΟΚ καὶ εἶναι προσθήκη εἰς τὴν παράγραφον 2.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Τίθεται ὑπὸ ψηφοφορίαν ἡ πρότασις αὕτη.

Γ. Α. ΜΑΓΚΑΚΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, ὑπενθυμίζω εἰς τοὺς κυρίους συνάδελφους, ὅτι τὸ ὅλον θέμα ἀφορᾷ εἰς τὴν ἀπονομὴν συντάξεως καὶ εἰς τὴν δυνατότητα νά μὴ κυριαρχῇται ἀπολύτως τὸ θέμα ἀπὸ πλευρᾶς Κυβερνήσεως, ἀλλὰ, μὲ τὰς ἐγγυήσεις κλπ. πού ἀναφέρει ἡ τροπολογία μας, νά μὴ νά εἰσέλθῃ τὸ θέμα καὶ ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τῆς Ἀντιπολιτευσέως.

(Μεθ' ὃ γίνεται ψηφοφορία καὶ ἀπορρίπτεται ἡ τροπολογία, διὰ ψήφων 8 ὑπὲρ καὶ 15 κατὰ).

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Γίνεται δεκτὴ ἡ παράγραφος 2;

(Μεθ' ὃ γίνεται ψηφοφορία καὶ γίνεται δεκτὴ ἡ παράγραφος 2 διὰ ψήφων 17).

...προς συζήτησιν, μετά προφορικὴν εἰσηγήσιν τοῦ ἀρμοδίου Ὑπουργοῦ, ἢ τῶν Εἰσηγητῶν τῆς Ἐπιτροπῆς, ἐὰν δὲν ἐγένετο τοιαύτη κατὰ τὴν κατάθεσιν τοῦ σχεδίου ἢ τῆς προτάσεως νόμου».

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κ. Δ. Τσάτσος, προτείνει, δηλαδή, νὰ μὴν γίνῃ μεία εἰδικὴ τῶν Τμημάτων.

Δ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Εἶναι περιττὴ ἡ φράσις γιὰ τὰ Τμήματα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Αἱ εἰς τὴν Βουλὴν κατατιθέμεναι προτάσεις καὶ σχέδια νόμων, γενικῶς, παραπέμπονται εἰς τὴν οἰκίαν Κοινοβουλευτικὴν Ἐπιτροπὴν, διότι ἔχομεν δεχθῆ ὅτι καὶ διὰ τὰ Τμήματα θὰ ὑπάρχουν κοινοβουλευτικαὶ ἐπιτροπαί.

Δ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Μάλιστα. Ἐπομένως δὲν χρειάζεται νὰ κάλωμεν μείαν τῆς Ὀλομελείας καὶ τῶν Τμημάτων.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁχι. Ὅπως τὸ ἐδέχθη ἡ Ὑποεπιτροπὴ, θὰ τεθῇ εἰς ψηφοφορίαν. Ὑπάρχει ἄλλη ἀντίρρηση;

Δ. ΧΑΩΡΟΣ. Κύριοι συνάδελφοι, θέλω νὰ προτείνω, τὸ ἐξῆς: Νὰ ἀπαλειφθοῦν ὅλα αὐτὰ καὶ νὰ τεθῇ «καὶ εἰς τὴν Βουλὴν κατατιθέμεναι προτάσεις καὶ σχέδια νόμων, παραπέμπονται εἰς τὴν οἰκίαν Κοινοβουλευτικὴν Ἐπιτροπὴν».

Νὰ ἀπαλειφθοῦν δηλαδή αἱ λέξεις «τῆς ἀρμοδιότητος τῆς Ὀλομελείας καὶ τῆς Ἐπιτροπῆς», διότι δὲν ἔχουν κανένα λόγον ὑπάρξεως. Ἀναφέρει μετὰ τὸ σχέδιον, ὅτι οἱ νόμοι πηγαίνουσιν εἰς τὴν Ὀλομέλειαν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Οἱ παραδεχόμενοι τὴν πρότασιν τοῦ κ. Δ. Τσάτσου νὰ ὑψώσουν τὴν χεῖρα.

Ἦγειραν τὴν χεῖρα οἱ περισσότεροι καὶ συνεπῶς ἡ πρότασις ἐγένετο δεκτὴ.

Κατόπιν τῆς ἀποδοχῆς τῆς τροπολογίας μένει τὸ ὑπόλοιπον κείμενον τῆς παραγράφου. Τὴν δέχεται ἡ Ἐπιτροπὴ;

ΠΟΛΛΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΑΙ. Δεκτόν, δεκτόν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Συνεπῶς ἡ παρ. 2 ἐγένετο δεκτὴ. Εἰσερχόμεθα εἰς τὴν παρ. 3.

Ι. ΚΟΥΤΣΟΧΕΡΑΣ. Εἰς τὴν παράγραφον αὐτὴν ἔχω τὴν ἐξῆς προσθήκην. «Ἄν κατατεθοῦν περισσότερες προτάσεις καὶ σχέδια νόμων γιὰ τὸ αὐτὸ ἀντικείμενον, ἐξετάζονται ἀπὸ τὴ Βουλὴ μὲ τὴν σειρά τῆς καταθέσεως».

Δ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, ἡ πρότασις αὕτη ἀποτελεῖ κοινὴ πρότασις τοῦ Π.Α.Σ.Ο.Κ καὶ τῶν τῆς Ε.Κ.—Ν.Δ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Νὰ γίνῃ δεκτὴ πρῶτα ἡ παράγραφος ὡς ἔχει.

Ι. ΚΟΥΤΣΟΧΕΡΑΣ. Καὶ μὲ τὴν δική μας προσθήκην.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἡ παράγραφος 3 ἔχει ὡς ἐξῆς: «Τροπολογίαι βουλευτῶν, ἐπὶ τῶν σχεδίων νόμων καὶ προτάσεων τῆς ἀρμοδιότητος τῆς Ὀλομελείας ἢ τῶν Τμημάτων τῆς Βουλῆς, ὑποβαλλόμεναι, μετὰ τὴν σύνταξιν τῆς ἐκθέσεως τῆς Κοιν. Ἐπιτροπῆς, δὲν εἰσάγονται κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἐνάρξεως τῆς συζητήσεως».

ΠΟΛΛΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΑΙ. Δεκτὴ, δεκτὴ.

Π. ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΣ. Ἡ διατύπωσις «προτάσεις κλπ. δὲν εἰσάγονται ἐὰν ὑποβληθοῦν κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἐνάρξεως τῆς συζητήσεως», ἀφήνουν τὸ ἐνδεχόμενον νὰ δύνανται νὰ ὑποβληθοῦν τὴν ἐπομένην ἢ τὴν μεθεπομένην, ἂν πρόκειται περὶ συζητήσεως ποῦ θὰ ἐκταθῇ εἰς πλείονας τῆς μιᾶς ἡμέρας. Σαφέστερα θὰ ἦτο ἡ διατύπωσις «μέχρι καὶ τῆς προηγούμενης τῆς ἐνάρξεως τῆς συζητήσεως».

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Προβλεφθεὶς τοῦτο σαφῶς. Δ' ἀγράφεται τὸ «κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἐνάρξεως».

Ὑπάρχει ἄλλη τροπολογία;

Δ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Νὰ ἀπαλειφθῇ ἡ παράγραφος 3.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Προτείνετε τὴν διαγραφὴν τῆς παραγράφου 3;

Δ. ΠΑΠΑΣΠΥΡΟΥ. Κύριε Πρόεδρε, ἐνθυμούμαι, ὅτι εἶχον προτείνει τὴν ἀντικατάστασιν τῆς λέξεως «σύνταξιν». Ὁ ὅρος εἶναι ἀδόκιμος.

Δ. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ. Νὰ παραμείνῃ ἡ πρότασις.

Δ. ΠΑΠΑΣΠΥΡΟΥ. Λέει «μετὰ τὴν σύνταξιν τῆς ἐκθέσεως τῆς Κοινοβουλευτικῆς Ἐπιτροπῆς».

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Νὰ σὰς ἀναγνώσω τὴν διατάξιν τῆς παρ. 3, ὡς ἐψηφίσθη ἀπὸ τὴν Ὑποεπιτροπὴν. «Τροπολογίαι βουλευτῶν ἐπὶ σχεδίων νόμων καὶ προτάσεων τῆς ἀρμοδιότητος τῆς Ὀλομελείας ἢ τῶν Τμημάτων τῆς Βουλῆς δὲν εἰσάγονται, ἐὰν ὑποβληθοῦν κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἐνάρξεως τῆς συζητήσεως». Ἐρωτᾶται ἡ Ἐπιτροπὴ ἐὰν ἀποδέχεται τὴν διατάξιν αὐτήν.

Οἱ ψηφίζοντες ὑπὲρ τῆς διαγραφῆς λέγουσι: Ναι.

Οἱ ἐπιθυμούντες νὰ παραμείνῃ ἡ διατάξις ὡς ἔχει λέγουσι: Ὁχι.

Ἰενομένης ψηφοφορίας διεπιστώθη ὅτι ὑπὲρ τῆς διαγραφῆς τῆς προτάσεως ἐψήφισαν ἑπτὰ ἐναντίον τῆς διαγραφῆς 15. Συνεπῶς ἡ παράγραφος αὕτη παραμένει ὡς ἔχει.

Δ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Νὰ συμφωνήσωμε, κύριε Πρόεδρε, ἐπὶ τῆς διατυπώσεως «τροπολογίαι βουλευτῶν ἐπὶ σχεδίων καὶ προτάσεων νόμων, ὑποβαλλόμεναι κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἐνάρξεως τῆς κατ' ἄρθρον συζητήσεως, δὲν εἰσάγονται: πρὸς συζήτησιν ἄνευ τῆς συγκαταθέσεως τῆς Κυβερνήσεως».

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἀρεῦ ἀποκλείεται ἡ συζήτησις τροπολογιῶν μετὰ τὴν ἐνάρξιν τῆς κατ' ἀρχὴν συζητήσεως, πολὺ περισσότερον ἀποκλείεται μετὰ τὴν ἐνάρξιν τῆς κατ' ἄρθρον συζητήσεως.

Οἱ δεχόμενοι τὴν πρότασιν τοῦ κ. Δ. Τσάτσου, κατὰ τὴν ὁποίαν ἀπαγορεύεται ἡ εἰσαγωγὴ τροπολογιῶν τῶν βουλευτῶν μόνον μετὰ τὴν ἐνάρξιν τῆς κατ' ἄρθρον συζητήσεως νὰ ὑψώσουν τὴν χεῖρα.

Ὑψωσαν τὴν χεῖρα ἑπτὰ. Ἐπομένως ἡ πρότασις ἀπερρίφθη.

Ἐπὶ τῆς παραγράφου 3 ὑπάρχει ἄλλη τροπολογία ἡ προσυτήκη;

Π. ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΣ. Ἐπανερχομαι ἐπὶ τῆς προτάσεώς μου. Νὰ γίνῃ δεκτὴ ἡ ἐξῆς διατύπωσις. «Τροπολογίαι βουλευτῶν καὶ προτάσεις τῆς ἀρμοδιότητος κλπ. δὲν εἰσάγονται, ἐὰν δὲν ὑποβληθοῦν μέχρι καὶ τῆς προηγούμενης ἡμέρας τῆς ἐνάρξεως τῆς συζητήσεως».

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἐπ' αὐτοῦ ἀπεφάσισεν ἡ Ἐπιτροπὴ. Ὑπάρχει ἄλλη προσθήκη ἢ τροπολογία, ἐπὶ τῆς παρ. 3; Ἐρωτᾶται ἡ Ἐπιτροπὴ, δέχεται τὴν παράγραφον 3, ὡς τὴν ἀναγνώσαμεν ἀρχικῶς;

ΠΟΛΛΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΑΙ. Δεκτὴ.

Δ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Ὁχι «ὁμοφώνως», βεβαίως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἐπὶ τῆς παραγράφου 4.

«Δὲν εἰσάγεται πρὸς συζήτησιν σχέδιον ἢ πρότασις νόμου, ἀποσκοποῦσα εἰς τὴν τροποποίησιν διατάξεως ὑφισταμένου νόμου, ἂν δὲν καταχωρίζεται εἰς μὲν τὴν αἰτιολογικὴν ἐκθεσιν ὁλόκληρον τὸ κείμενον τῆς τροποποιουμένης διατάξεως, εἰς τὸ κείμενον δὲ τοῦ σχεδίου, ἢ τῆς προτάσεως, ὁλόκληρος ἢ νέα διατάξις, ὡς διαμερφοῦται μετὰ τὴν τροποποίησιν».

Ι. ΦΙΚΙΩΡΗΣ. Ἄς εἰπωμεν, διὰ τῆς τροποποιήσεως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὑπάρχει καμμία ἄλλη παρατήρησις, ἐπὶ τῆς παρ. 4; Γίνεται δεκτὴ ἡ παρ. 4;

ΠΟΛΛΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΑΙ. Δεκτὴ, δεκτὴ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Παράγραφος 5.

«Σχέδιον ἢ πρότασις νόμου, περιέχοντα διατάξεις, ἀσχετοὺς πρὸς τὸ κύριον ἀντικείμενον αὐτῶν, δὲν εἰσάγονται πρὸς συζήτησιν».

ΠΟΛΛΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΑΙ. Δεκτὴ, δεκτὴ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Παράγραφος 6.

«Οὐδεμία προσθήκη ἢ τροπολογία εἰσάγεται πρὸς συζήτησιν ἂν δὲν σχετίζεται πρὸς τὸ κύριον ἀντικείμενον τῆς προτάσεως ἢ τοῦ σχεδίου νόμου».

Ὑπάρχει καμμία παρατήρησις;

Ι. ΦΙΚΙΩΡΗΣ. «Οὐδεμία προσθήκη ἢ τροπολογία εἰσάγεται πρὸς συζήτησιν ἂν δὲν σχετίζεται ἀμέσως». Νομίζω ὅτι εἶναι ἀδόκιμον.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Τί προτείνετε;

Ι. ΦΙΚΙΩΡΗΣ. Θὰ ἔλεγον ὅτι θὰ ἦτο σαφέστερον ἂν δὲν ἀναφέρεται ἡ λέξις ἀμέσως. Διότι συσχετισμὸς ἀμέσως εἶναι

κάτι, το όποιο δὲν πηγάζει ἀποτεχνικῶς. Προσωπικῶς θὰ ἐπρωτεύω νὰ διατυπώνωτο, ἂν δὲν ἀναφέρεται πρὸς τὸ κύριον ἀντικείμενον.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Καὶ τὸ παλαιὸν σχέδιον τοῦ Συντάγματος τοῦ 1952 ἔχει τὴν αὐτὴν διατύπωσιν, ἡ ὁποία ἐπαναλαμβάνεται εἰς τὸ σχέδιον.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Αὐτὸ ἔχει ἀνάγκη κάποιος συμπληρώσεως. Δηλαδή, ἂν πρόκειται νὰ τεθῇ εἰς ψηφοφορίαν αὐτὸ τὸ ἐδάφιον, θὰ πρέπει κάποιος νὰ ἀποφαίνεται διὰ τὸ παραδεκτὸν ἢ ὄχι τῆς ὑπάρξεως αὐτῆς τῆς ιδιότητος τῆς προτάσεως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ποῖος.

ΠΟΛΛΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΑΙ. Ἡ Βουλὴ νὰ δεχθῇ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Δὲν χρειάζεται.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Νομίζω, ὅτι πρέπει νὰ τεθῇ, ὅτι ἀποφαίνεται ἡ Βουλὴ, διότι θὰ εἶπω τὸν συλλογισμόν μου, ἵσως κάκῳ λάθους.

Νομίζω, ὅτι μία προσθήκη ἢ τροπολογία κατατίθεται εἰς τὸ Προεδρεῖον, τὸ ὁποῖον τὴν εἰσάγει εἰς τὸ Σῶμα πρὸς συζήτησιν καὶ ψήρισιν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἄν κατατεθῇ ἓνα σχέδιον ἢ πρότασις νόμου εἰς τὴν Βουλὴν;

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Ἐδῶ ὁμιλοῦμεν περὶ προσθήκης ἢ τροπολογίας, αἱ ὁποῖαι εἰσάγονται εἰς τὸ Σῶμα. Δὲν ἀναλαμβάνω ἐγὼ νὰ εἶπω, αὐτὴν τὴν προσθήκην, θὰ τὴν καταθέτω κανονικῶς, αὐτὴ εἶναι ἡ τερὰ τῆς ἐργασίας τοῦ Κοινοβουλίου.

Θεωρητικῶς εἰσάγεται ἀπὸ τὸν προτείνοντα. Ἀλλὰ, ἐν τῇ πράξει εἰσάγεται ἀπὸ τὸ Προεδρεῖον. Αὐτὸ θὰ ἔπρεπε νὰ ἀνακοινώσῃ, ὅτι ὑπάρχει αὐτὴ ἡ πρότασις.

Κ. ΠΑΠΑΡΡΙΓΟΠΟΥΛΟΣ. Ὅπως εἶπε καὶ ὁ ἀξιότιμος κύριος Παπαπύρου, συζητῶμεν ποινικὴν διάταξιν, περὶ ἀπαλειψέως τοῦ ἀδικήματος. Εἰσάγεται μία τροπολογία, ἡ ὁποία ἀφορᾷ τὴν μισθοδοσίαν ἢ ὁτιδήποτε ἄλλο. Δὲν συζητεῖται, εἶναι ἐξοφθάλμως ἄσχετος. Πᾶς τις βουλευτὴς ἡμπορεῖ νὰ εἶπῃ ὅτι εἶναι ἄσχετος καὶ συνεπῶς δὲν θὰ πρέπει νὰ συζητηθῇ.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, νομίζω, ὅτι εἰσάγεται μία προσθήκη ἢ μία τροπολογία ἀπὸ ἓνα βουλευτὴν διὰ τοῦ Προεδρείου. Τὸ Προεδρεῖον εἰσάγει καὶ ἐὰν δὲν καταστῇ σαφές, ὅτι εἶναι σχετική, θὰ ἡμπορῇ κάλλιστα, ὁ Πρόεδρος τῆς Βουλῆς, νὰ πῇ, ὅτι δὲν συζητεῖται. **κ. Κακλαμάνη.** αὐτὴ ἡ τροπολογία, διότι ἀντιβάνει πρὸς τὸ ἀντικείμενον τοῦ Νομοθετήματος, τὸ ὁποῖον συζητεῖται.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Θὰ ζητήσετε τὸν λόγον καὶ θὰ συζητήσετε μετὰ τὸ Προεδρεῖον καὶ μετὰ θὰ ἀποφασίσῃ ἡ Βουλὴ, ἐὰν ἡ τροπολογία θὰ συζητηθῇ.

Α. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, νομίζω, ὅτι ἡ παρατήρησις τοῦ κ. Κακλαμάνη, εἶναι βάσιμος. Πρόκειται περὶ τοῦ ἐξῆς: Ὅταν ἡ Βουλὴ πρόκειται νὰ συζητήσῃ ἓνα σχέδιον νόμου ἢ μία τροπολογία, θὰ ἔλθῃ στὴ Βουλὴ διὰ τοῦ Προέδρου. Ἐὰν ὁ Πρόεδρος, ἀπὸ μόνος του, χωρὶς νὰ ἐρωτήσῃ τὴν Βουλὴν, κρίνῃ, ὅτι τὴν τροπολογίαν δὲν ἡμπορεῖ νὰ τὴν φέρῃ διότι δὲν σχετίζεται πρὸς τὸ κείμενον, ποῖος ἐλέγχει τὸν Πρόεδρον;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἡ Βουλὴ.

Α. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ. Πῶς θὰ τὸν ἐλέγξῃ; Δὲν ὑπάρχει ἄλλος τρόπος παρὰ μόνον ἐὰν ζητηθῇ ἀπὸ τὸν Πρόεδρον νὰ φέρῃ τὴν τροπολογίαν καὶ εὐρεθῇ τρόπος ἐλέγχου τοῦ Προέδρου. Ἡ ἀπάντησις λοιπὸν εἶναι, ὅτι «ἐν ἀμριστητέσει, ἡ Βουλὴ ἀποφαίνεται περὶ τοῦ ἂν σχετίζεται ἢ ὄχι τὸ θέμα». Ἐχει ἱστατέραν σημασίαν. αὐτὸ τὸ ὁποῖον, τονίζω, τὸ ὅτι, δηλαδή, ἡ Βουλὴ πρέπει νὰ κρίνῃ τελικῶς ἐὰν σχετίζεται ἢ ὄχι. Διότι ἐὰν ἡ Βουλὴ κρίνῃ ὅτι σχετίζεται, δὲν θὰ ἔχουν τὴν δυνατότητα τὰ Δικαστήρια νὰ ἀποφαινῶνται ὅτι δὲν σχετίζεται.

Καθὼς γνωρίζετε, μετὰ τὸ Σύνταγμα τοῦ 1968, παρείχετο ἡ δυνατότης ἐλέγχου ἀντισυνταγματικότητος νόμων, ὅχι μόνον ἀπὸ τῆς πλειοψηφίας τοῦ οὐσιαστικοῦ περιεχομένου των, ἀλλὰ καὶ

ἀπὸ πλευρᾶς τοῦ τύπου. Δηλαδή τῶν «INTERNA CORPORA» τῆς Βουλῆς.

Λέγω λοιπὸν, ὅτι ἐὰν τεθῇ ἡ διάταξις αὐτὴ, τότε ἀποκλείομεν πρᾶγματι τὸν ὑπὸ τῶν Δικαστηρίων ἐλεγχον τῆς ἐσωτερικῆς δηλαδή, τῆς τυπικῆς ὅπως λέγεται ἀντισυνταγματικότητος. Ἐὰν λοιπὸν, τεθῇ ἡ διάταξις καὶ τάμωμε τὸ θέμα, ὅτι ὁ Πρόεδρος θὰ τὸ φέρῃ στὴ Βουλὴ καὶ ἡ Βουλὴ θὰ ἀποφανθῇ ἐπὶ τῷ ἐλέγχῳ καὶ τὸ πρόβλημα τῆς κρίσεως περὶ τῆς ἀντισυνταγματικότητος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἐὰν ὑποβληθῇ ἓνα σχέδιον νόμου, ἢ μία τροπολογία ἢ προσθήκη, κατατίθεται εἰς τὸ Προεδρεῖον. Ὁ Πρόεδρος ὑποτίθεται, ὅτι ἤλεγξε αὐτὴν καὶ, ἐὰν δὲν ἀντίκειται εἰς διάταξιν τινὰ τοῦ Συντάγματος, θὰ τὴν εἰσαγάγῃ εἰς τὴν Βουλὴν. Ἐὰν ἀντίκειται εἰς τὴν διάταξιν αὐτὴν, δὲν θὰ τὴν εἰσαγάγῃ. Ὅποτε, θὰ γεννηθῇ αὐτομάτως τὸ δικαίωμα τοῦ βουλευτοῦ νὰ ζητήσῃ ἀπὸ τὸν Πρόεδρον τῆς Βουλῆς ἢ κατ' ἐξῆς ἢ καὶ ἐν τῇ Βουλῇ τὸν λόγον, διὰ τὸν ὁποῖον δὲν τὴν εἰσήγαγε.

Α. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ. Καὶ ποῖος θὰ ἀποφανθῇ, ὅτι ἡ Βουλὴ ἔχει τὴν ἀρμοδιότητα νὰ ἀποφανθῇ ἐπ' αὐτοῦ;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Διότι ἡ Βουλὴ ἔχει ἀρμοδιότητα νὰ ἀποφανθῇ ἐπὶ πάντων.

Α. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ. Καὶ ἐὰν ὁ Πρόεδρος πῇ ὅτι δὲν θὰ εἰσαχθῇ, τί θὰ γίνῃ ἐπ' αὐτοῦ;

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Θὰ πῇ ἀπλῶς ὁ Κανονισμὸς τῆς Βουλῆς ἐνδεχομένως, ὅτι προκειμένου περὶ τῆς διατάξεως αὐτῆς τοῦ Συντάγματος, ἀποφαίνεται ὁ Πρόεδρος τῆς Βουλῆς. (Ὁμιλοῦν πολλοὶ βουλευταὶ μὴ ἀκούομενοι).

Χ. ΚΑΚΑΡΗΣ. Διὰ τῆς διατάξεως τῆς παραγράφου τῆς τελευταίας τοῦ ἀρθροῦ 74, σκοπεῖται νὰ μὴ εἰσάγεται ποτὲ τροπολογία ἢ προσθήκη, σὲ νόμο πού εἶναι ἄσχετος τὸ περιεχόμενον του. Δὲν ὑπάρχει, ὅμως, καμμία κύρωσις. Ἐνδεχομένως, εἰς τὴν Βουλὴν, νὰ περάσῃ κάποια τροπολογία ἢ προσθήκη, ἡ ὁποία νὰ εἶναι ἄσχετος μετὰ τὸ περιεχόμενον τοῦ νόμου. Τὰ Δικαστήρια, τὰ ὁποῖα θὰ ἐφαρμόσουν τὸν νόμον αὐτόν, δὲν θὰ ἡμποροῦν νὰ ἐλέγξουν τὴν ἀντισυνταγματικότητα τῆς διατάξεως καὶ δὲν ὑπάρχει καὶ κύρωσις. Συνεπῶς, θὰ πρέπει νὰ προστεθῇ ἐτέρᾳ διάταξις, μετὰ τὸ ἐδάφιον αὐτό, εἰς τὸ ὁποῖον νὰ λέγῃ: «Διάταξις νόμου ἄσχετος πρὸς τὸ κύριο περιεχόμενον αὐτοῦ εἶναι ἄκυρος». Καὶ συνεχίζομεν: «Νόμος περιέχων πλείονας διατάξεις ἄσχετους πρὸς ἀλλήλας εἶναι ἄκυρος».

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Κύριε Κάκαρη, ἀλλοίμονον, ἐὰν θὰ δώσωμεν τὴν δυνατότητα στὰ Δικαστήρια νὰ ἐλέγξουν τὴν ἐσωτερικὴν λειτουργίαν τῆς Βουλῆς.

Κύριοι συνάδελφοι, νομίζω, ὅτι καταλήξαμεν: Θὰ τεθῇ ἡ πρότασις τοῦ κ. Κακλαμάνη ὑπὸ ψηφοφορίαν. Δηλαδή, περὶ τοῦ παραδεκτοῦ ἢ μὴ τῆς εἰσαγωγῆς εἰς τὴν Βουλὴν πρὸς συζήτησιν προτάσεως.»

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Ἡ πρότασις εἶναι ἡ ἐξῆς: «Οὐδεμία προσθήκη ἢ τροπολογία εἰσάγεται πρὸς συζήτησιν ἐὰν δὲν σχετίζεται ἀμέσως πρὸς τὸ κύριο ἀντικείμενον τῆς προτάσεως ἢ τοῦ σχεδίου νόμου. Περὶ τούτου ἀποφαίνεται ἡ Βουλὴ».

Α. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, πρῶτον, ὡς πρὸς τὴν λέξιν «σχετίζεται», ἔχω τὴν γνώμην, ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἀπαλειφθῇ, πρέπει νὰ μείνῃ τὸ «σχετίζεται». Ἄλλο εἶναι τὸ «ἀναφέρεται» καὶ ἄλλο εἶναι τὸ «σχετίζεται», τὸ «σχετίζεται», σημαίνει συνάρεσις ἐσωτερικῆς. Τὸ «ἀναφέρεται», σημαίνει ἐξωτερικῶς μνημονεύω τὸ ἀνωτέρω.

Συνεπῶς, πρέπει νὰ μείνῃ τὸ «σχετίζεται».

Ὅσον ἀφορᾷ, τὴν προσθήκην, νομίζω, ὅτι «ἐν ἀμριστητέσει», πρέπει νὰ τεθῇ «ἐν ἀμριστητέσει ἀποφαίνεται ἡ Βουλὴ». Διότι αὐτὸ τέμνει καὶ τὸ νομικὸ θέμα τοῦ ἐλέγχου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Λοιπὸν, νὰ κάνωμεν δεκτὸ τὸ ἐδάφιον τῆς παραγράφου 5—6 καὶ νὰ τεθῇ ὑπὸ ψηφοφορίαν ἡ προσθήκη αὐτὴ. Ἐρωτᾶται ἡ Ἐπιτροπὴ: Δεκτόν;

ΠΟΛΛΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΑΙ. Δεκτόν, δεκτόν, κ. Πρόεδρε.

Α. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, προτείνω νὰ δεχθῇ καὶ τὸ «ἀμέσως» καὶ νὰ παραμείνῃ τὸ «σχετίζεται» καὶ

«... τεύχη «ἐν ἀμειψιότητι» ἀποφαίνεται ἡ Βουλὴ». Τίποτε ἄλλο καὶ νὰ σβῆσῃ καὶ τὸ «ἀμέσως».

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Θέλετε, νὰ διαγραφῇ ἡ λέξις «ἀμέσως»;

Α. ΚΑΚΑΜΑΝΗΣ. Νὰ φύγῃ τὸ «ἀμέσως» καὶ νὰ πούμε «ἐν ἀμειψιότητι» ἀποφαίνεται ἡ Βουλὴ».

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κ. Κουτσοχέρας, προτείνει προσθήκη παραγράφου 7, εἰς τὸ ἄρθρον 74, ἡ ὁποία ἔχει ὡς ἐξῆς: «Ἐὰν κατὰθεοῦν πλείονες προτάσεις καὶ σχέδια νόμου περὶ τοῦ αὐτοῦ ἀντικειμένου ἐξετάζονται ὑπὸ τῆς Βουλῆς κατὰ σειρὰν καταθέσεως».

Τίθεται εἰς ψηφοφορίαν ἡ πρότασις τοῦ κ. Κουτσοχέρου, κατὰ τὴν ὁποίαν, ἐπὶ καταθέσεως πλείονων προτάσεων νόμου, εἰσάγονται πρὸς συζήτησιν κατὰ τὴν σειρὰν καταθέσεως. Οἱ παραδεχόμενοι τὴν πρότασιν, παρακαλῶ νὰ ἐγείρουν τὴν χεῖρα.

Ἦψωσαν τὴν χεῖρα 7, συνεπῶς, ἡ πρότασις ἀπερρίφθη.

Α. ΚΑΚΑΜΑΝΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, ὑπάρχει μία τροποποίησις. Νὰ εἰσάγονται κατὰ τὴν σειρὰν, ἐκτός ἐὰν ἀποφαίνεται ἡ Βουλὴ περὶ τοῦ ἀντιθέτου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Τίθεται ὑπὸ ψηφοφορίαν ἡ πρότασις, ὡς συνεπληρώθη ὑπὸ τοῦ κ. Κακαμάνη. Οἱ παραδεχόμενοι τὴν πρότασιν, παρακαλοῦνται, ὅπως ἐγείρουν τὴν χεῖρα.

Ἦψωσαν τὴν χεῖρα 8, συνεπῶς, ἡ πρότασις τοῦ κ. Κακαμάνη, ἀπερρίφθη.

Γ. Β. ΜΑΓΚΑΚΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, θὰ ἤθελα νὰ κάμω μίαν τροποποίησιν αὐτῆς τῆς διατάξεως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Νὰ μᾶς τὴν εἴπητε, κ. Μαγκάκη, νὰ τὴν θέσωμεν ὑπὸ ψηφοφορίαν.

Γ. Β. ΜΑΓΚΑΚΗΣ. Εἰς αὐτὴν τὴν πρότασιν κάνω μίαν ἐναλλακτικὴν λύσιν: «Ὅτι, ἐὰν κατὰθεοῦν πλείονες προτάσεις καὶ σχέδια νόμου περὶ τοῦ αὐτοῦ ἀντικειμένου, ἀντὶ τοῦ «εἰσάγονται πρὸς συζήτησιν κατὰ σειρὰν καταθέσεως», «εἰσάγονται: πᾶσαι πρὸς συζήτησιν, ταυτόχρονα, ὁμοῦ».

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Τίθεται ὑπὸ ψηφοφορίαν ἡ πρότασις τοῦ κ. Μαγκάκη, κατὰ τὴν ὁποίαν, ἐπὶ πλείονων προτάσεων ἀφορῶν τὸ αὐτὸ ἀντικείμενον συζητοῦνται μαζί.

Οἱ παραδεχόμενοι τὴν πρότασιν, παρακαλῶ νὰ ἐγείρουν τὴν χεῖρα.

Ἦψωσαν τὴν χεῖρα οἱ περισσότεροι, συνεπῶς, ἡ πρότασις τοῦ κ. Μαγκάκη, γίνεται δεκτὴ, τὴν ὁποίαν παρακαλῶ, κ. Μαγκάκη, νὰ τὴν διατυπώσῃτε καὶ νὰ μὴ τὴν δώσετε.

Μετὰ τὸν τερματισμὸν τῶν προσθηκῶν, τροποποιήσεων, κλπ., ἐρωτᾶται ἡ Ἐπιτροπὴ: Δέχεται τὸ ἄρθρον 74, ὡς τὸ ἐψηφίσαμεν;

ΠΟΛΛΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΑΙ. Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Δεκτὸν τὸ ἄρθρον 74.

Ἐρχόμεθα εἰς τὸ ἄρθρον 75, τὸ ὁποῖον λέγει: «Πᾶν σχέδιον καὶ πᾶσα πρότασις νόμου, συνεπαχόμενα ἐπιβάρυνσιν τοῦ προϋπολογισμοῦ, ἐφ' ὅσον μὲν ὑποβάλλεται ὑπὸ Ἱπουργῶν, δὲν εἰσάγεται πρὸς συζήτησιν, ἐὰν δὲν συνοδεύεται ὑπὸ ἐκθέσεως τοῦ Γενικοῦ Λογιστηρίου...».

Ἐπὶ τῆς παραγράφου 1, ὑπάρχει καμμία τροπολογία ἢ προσθήκη;

Εἰς ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ «Ἐφ' ὅσον δέ».

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Μάλιστα, στὸν πέμπτο στίχο, «ἐφ' ὅσον δέ, ὑποβάλλεται ὑπὸ βουλευτῶν διαβιβάζεται...» κλπ.

Δεκτὴ ἡ παράγραφος 1, τοῦ ἄρθρου 75;

ΠΟΛΛΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΑΙ. Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἡ παράγραφος 1, τοῦ ἄρθρου 75, δεκτὴ.

Ἐρχόμεθα εἰς τὴν παράγραφον 2, ἡ ὁποία λέγει: «Τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ διὰ τὰς τροπολογίας, ἐφ' ὅσον ζητηθῇ τοῦτο ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων Ἱπουργῶν, εἰς τὴν περιπτῶσιν ταύτην κλπ.».

Κ. ΧΡΙΣΤΟΠΟΥΛΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, ἐὰν ὑποθέσωμεν ὅτι τὸ Γενικὸν Λογιστήριον, τὴν παρὰ τὴν τῆς ἐνάρξεως τῆς

συζητήσεως τοῦ νομοσχεδίου δὲν ἔχει ἀποστείλῃ τὴν ἐκθεσὶν τοῦ. τὸ Νομοσχέδιον τότε ψηφίζεται. Καὶ ψηφίζεται τὴν ἰδίαν ἡμέραν ὅποτε ἡ τροπολογία εἶναι ἄνευ σημασίας.

Δι' αὐτὸ προτείνω νὰ διαμορφωθῇ ἡ παράγραφος, ὡς ἐξῆς: Τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ διὰ τὰς τροπολογίας, «ἐφ' ὅσον ἐμπροσθέντως ζητηθῇ τοῦτο ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων Ἱπουργῶν» καὶ μετὰ νὰ προσθέσωμεν, ὅτι εἰς τὴν περιπτῶσιν ταύτην «ὀφθαλμοφανοῦται νὰ ὑποβῇ εἰς τὴν Βουλὴν τὴν ἐκθεσὶν τοῦ, ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν. Παρερχομένης ἀπράκτου τῆς προθεσμίας ταύτης, ἀρχεται ἡ συζήτησις. Νὰ προσθέσωμεν δηλαδὴ τὴν λέξιν «ἀρχεται» ἡ συζήτησις.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Μήπως αὐτὸ τὸ πρᾶγμα θεωρεῖται ἐὰν ἐβάλωμεν μίαν λέξιν πρὸ τῆς λέξεως «προηγούμενης»; Δηλαδὴ νὰ εἴπωμεν: «Μόνον παρερχομένης ἀπράκτου τῆς προθεσμίας ταύτης...».

Κ. ΧΡΙΣΤΟΠΟΥΛΟΣ. Μάλιστα αὐτό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Νὰ εἴπωμεν: «Μόνον παρερχομένης κλπ.».

Ἦχετε καμμία προσθήκη ἐπὶ τῆς παραγράφου 2;

Παρακαλῶ μίαν παρατήρησιν. Ἡ συζήτησις, ἐπὶ τῶν τροπολογιῶν τῶν βουλευτῶν, ἡ ὁποία ἐνδεχομένως νὰ πέσῃ εἰς τὸ κενόν, νὰ γίνεται μόνον ὅταν παρέλθῃ ἡ τριήμερος προθεσμία, ἡ ὁποία ἀπαιτεῖται διὰ τὴν ὑποβολὴν ἐκθέσεων τοῦ Γενικοῦ Λογιστηρίου. Νὰ θέσωμεν ἓνα περιορισμὸν, νὰ εἴπωμεν δηλαδὴ, μόνον παρερχομένης ἀπράκτου τῆς προθεσμίας ταύτης, τῆς τριήμερου, χωρεῖ ἡ συζήτησις καὶ ἄνευ ἐκθέσεων.

Τὸ δέχεσθε;

ΠΟΛΛΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΑΙ. Μάλιστα, μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Δεκτὴ ἡ παράγραφος 2 ὡς ἐτροπολογήθη; **ΠΟΛΛΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΑΙ.** Μάλιστα, μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Παράγραφος 3.

Δ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Ὁ κύριος εἰσηγητὴς τῆς πλειοψηφίας, σωστὸς εἶχε ἀναφερθῇ εἰς τὸ Σύνταγμα τοῦ 1952, τὸ ὁποῖον καὶ υἱοθετεῖ ἐδῶ. Ἀλλὰ ὑπάρχει μία διαφορὰ λεκτικὴ. Νὰ προσθέσωμεν «Σχέδιον Νόμου ὑποβαλλόμενον ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως».

Ι. ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ (Ἱγυπουργὸς Ἐξωτερικῶν). Κύριε συνάδελφε, κάμομεν πρότασιν νόμου. Σχέδιον Νόμου ὅπως δὴποτε.

Δ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Θὰ τὸ ἀποσαφηνίσωμε.

Ι. ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. (Ἱγυπουργὸς Ἐξωτερικῶν). Μὰ εἶναι παχία ἡ διάκρισις μεταξὺ Σχεδίου Νόμου καὶ προτάσεως Νόμου.

Δ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Τὸ ἀπεσαφηνίσαμε, νομίζω. Σχέδιο Νόμου εἶναι τὸ ὑποβαλλόμενον ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως.

Ι. ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ (Ἱγυπουργὸς Ἐξωτερικῶν). Μὰ τὸ Σχέδιον ὑποβάλλεται ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν, κύριε συνάδελφε. Εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς παραγράφου 1 τοῦ ἄρθρου 75, γίνεται αὕτῃ ἡ διάκρισις. «Πᾶν σχέδιον καὶ πᾶσα πρότασις νόμου...».

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἐδῶ εἶναι περιορισμὸς, ὁ ὁποῖος τίθεται εἰς τὴν Κυβέρνησιν.

Δ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Βεβαίως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Διότι γενικῶς ἐξητάσθη ἀνωτέρω, ὅτι πᾶσα πρότασις νόμου, πᾶν σχέδιον πρέπει νὰ συνοδεύεται ὑπὸ εἰσηγητικῆς ἐκθέσεως. Λοιπὸν δεκτὴ ἡ παράγραφος 3;

ΠΟΛΛΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΑΙ. Δεκτὴ, δεκτὴ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Συνεπῶς, ἡ παράγραφος 3 ἐγένετο δεκτὴ.

Παράγραφος 4.

ΠΟΛΛΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΑΙ. Δεκτὴ, δεκτὴ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἡ παράγραφος 4 ἐγένετο δεκτὴ. Δεκτὸν τὸ ἄρθρον 75;

ΠΟΛΛΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΑΙ. Δεκτὸν, δεκτὸν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Τὸ ἄρθρον 75 ἐγένετο δεκτὸν. Ἄρθρον 76.

Ι. ΚΟΥΤΣΟΧΕΡΑΣ. Ἐδῶ παρακαλῶ νὰ σταματήσουμε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁχι, κ. συνάδελφε, ἓνα ἄρθρον ἔχομεν ἀκόμη.

Ι. ΚΟΥΤΣΟΧΕΡΑΣ. Κύριε Πρόεδρε, εἶναι πολὺ σοβαρό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Κύριε Κουτσοχέρου, ἔχομεν ἓν ἄρθρον ἀκόμη, διὰ νὰ τελειώσωμεν τὴν ἐνότητα. Θὰ παρακαλέσω θερμῶς τὴν Ἐπιτροπὴν—δέχομαι καὶ ἐγὼ ὅτι κατεπονθήμεν—νὰ πρ

ραμείνουμεν λίγην ὥραν ἀκόμη, διὰ νὰ μπορέσωμεν νὰ ψηφίσωμεν καὶ τὸ ἄρθρον 76 τὸ ὁποῖον λέγει: «Πᾶν σχέδιον καὶ πᾶσα πρότασις νόμου ἐνώπιον τῆς Ὀλομελείας καὶ τῶν τμημάτων συζητεῖται καὶ ψηφίζεται ἐφ' ἅπασι, κατ' ἀρχὴν, κατ' ἄρθρον καὶ εἰς τὸ σύνολον». Ὑπάρχει παρατήρησις τις;

Δ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ εἰσηγητὴς τῆς μειοψηφίας κ. Δ. Τσάτσος ἔχει τὸν λόγον.

Δ. ΤΣΑΤΣΟΣ. «Πᾶν σχέδιον καὶ πᾶσα πρότασις νόμου συζητεῖται καὶ ψηφίζεται δις καὶ εἰς δύο διαφόρους συνεδριάσεις ἀπεχούσας ἀλλήλων τοῦλάχιστον 2 ἡμέρας καὶ οὐχὶ πλέον τῶν 5 ἡμερῶν. Κατ' ἀρχὴν μὲν κατὰ τὴν πρώτην συζήτησιν, κατ' ἄρθρον δὲ καὶ εἰς τὸ σύνολον κατὰ τὴν δευτέραν». Ἀποτελεῖ ἓνα συγκεχυμένον αὐτό, κ. Πρόεδρε.

Ι. ΚΟΥΤΣΟΧΕΡΑΣ. Κύριε Πρόεδρε, κάνω τὴν ἐξῆς προσθήκην.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Κύριε Κουτσοχέρα, ἐὰν εἶναι ὁμοία ἡ πρότασίς σας, νὰ τεθῇ εἰς κοινὴν ψηφοφορίαν.

Ι. ΚΟΥΤΣΟΧΕΡΑΣ. Εἶναι ὁμοία μέχρις ἐνὸς σημείου.

Α. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, νὰ γίνῃ κατ' ἀρχὴν ἡ ψηφοφορία καὶ ἐὰν μὲν ἀπορριφθῇ δὲν θὰ προστεθῇ, ἐὰν δὲν ἀπορριφθῇ νὰ περιληφθῇ καὶ τοῦ κ. Κουτσοχέρα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἐρωτᾶται ἡ Ἐπιτροπὴ, δι' ἀνατάσεως τῶν χειρῶν. Γίνεται δεκτὴ ἡ τροπολογία τοῦ κ. Τσάτσου;

Ἐψήφισαν ὑπὲρ τῆς τροπολογίας 9 καὶ κατ' αὐτῆς 13. Συνεπῶς ἡ τροπολογία ἀπερρίφθη.

Ι. ΚΟΥΤΣΟΧΕΡΑΣ. Θὰ παρακάλουν, κ. Πρόεδρε, νὰ τεθῇ σὲ ψηφοφορία καὶ ἡ ἰδική μου προσθήκη.

«Εἰς τὴν δευτέραν συζήτησιν γίνονται δεκταὶ προσθήκαι τῇ τροπολογίᾳ, ἡ ψήφισις τοῦ συνόλου ἀναβάλλεται ἐπὶ 24ωρον ἀπὸ τῆς διανομῆς τοῦ τροποποιηθέντος σχεδίου. Ἐπιτρέπεται ἐξαιρετικῶς εἰς μίαν κατ' ἀρχὴν καὶ κατ' ἄρθρον συζήτησιν, ψήφισις ὑπὸ τῆς Βουλῆς, ἐὰν ἐξηγηθῇ τοῦτο ὑπὸ τοῦ ὑποβιβλόντος τὴν πρότασιν. πρὸ τῆς παραπομπῆς αὐτῆς εἰς τὴν κατὰ τὴν παράγραφον 1 τοῦ παρόντος ἁρθροῦ ἐπιτροπὴν καὶ ἐφ' ὅσον αὕτη ἀπεδέχθῃ τὴν αἴτησιν τοῦ ὑποβιβλόντος δὲν ἡγέρθῃ ἀντίρρησης ἐκ μέρους 20 τοῦλάχιστον βουλευτῶν ἀπὸ τῆς ὑποβολῆς τῆς προτάσεως μέχρι τοῦ τετραμνημοῦ τῆς συζητήσεως».

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἐρωτᾶται ἡ Ἐπιτροπὴ, ἀποδέχεται τὴν τροπολογίαν τοῦ κ. Κουτσοχέρα;

Ἐψήφισαν ὑπὲρ αὐτῆς 8 καὶ κατ' αὐτῆς 14. Συνεπῶς αὕτη ἀπερρίφθη.

Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, ὑπάρχει ἡ ἐξῆς πρότασις ἐπὶ τῆς παραγράφου 1. «Εἰς τὴν κατὰ τὴν κατ' ἄρθρον ψήφισιν γίνουσι δεκταὶ τροπολογίαι ἀναβάλλεται ἡ ψήφισις τοῦ σχεδίου νόμου ἐπὶ 24ωρον».

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Τίθεται εἰς ψηφοφορίαν ἡ πρότασις τοῦ κ. Κακλαμάνη.

Α. ΚΑΤΣΑΟΥΝΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, αὐτό, τὸ ὁποῖον λέγει ὁ κ. Κακλαμάνης περιλαμβάνεται εἰς τὴν παράγραφον 3.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἐπὶ τῆς παραγράφου 1 ὑπάρχει ἄλλη τροπολογία;

Γίνεται δεκτὴ ἡ παράγραφος 1;

ΠΟΛΛΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΑΙ. Δεκτὴ, δεκτὴ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Συνεπῶς, ἡ παράγραφος 1 ἐγένετο δεκτὴ.

Παράγραφος 2. «Κατ' ἐξαιρέσιν, σχέδιον καὶ πρότασις νόμου συζητοῦνται καὶ ψηφίζονται ὑπὸ τῆς Ὀλομελείας τῆς Βουλῆς δις καὶ εἰς δύο διαφόρους συνεδριάσεις ἀπεχούσας ἀλλήλων δύο τοῦλάχιστον ἡμέρας, κατ' ἀρχὴν μὲν καὶ κατ' ἄρθρον κατὰ τὴν πρώτην συζήτησιν κατ' ἄρθρον δὲ καὶ εἰς τὸ σύνολον κατὰ τὴν δευτέραν, ἐὰν ζητηθῇ τοῦτο μέχρι τῆς ἐνάρεξως τῆς κατ' ἀρχὴν συζητήσεως ὑπὸ τοῦ ἐνὸς τρίτου τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν βουλευτῶν». Ἐπ' αὐτῆς ὑπάρχει παρατήρησις τις;

Δ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Μάλιστα. Νὰ ἀπαλειφθοῦν αἱ λέξεις: «τῆς Ὀλομελείας» καὶ τὸ 1/3 νὰ γίνῃ 1/6.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἐρωτᾶται ἡ Ἐπιτροπὴ: Δέχεται τὴν πρότασιν τοῦ κ. Τσάτσου;

Διεξήχθεισος ψηφοφορίας δι' ἀνατάσεως τῆς χειρὸς ἐψήφισαν ὑπὲρ τῆς προτάσεως 7 καὶ κατ' αὐτῆς 13. Συνεπῶς αὕτη ἀπερρίφθη. Παράγραφος 3. Γίνεται δεκτὴ;

ΠΟΛΛΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΑΙ. Δεκτὴ, δεκτὴ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Συνεπῶς, ἡ παράγραφος 3 ἐγένετο δεκτὴ ὡς ἔχει. Παράγραφος 4.

Α. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ. Ὅχι, κύριε Πρόεδρε. Ἐπὶ τῆς παραγράφου 4 δὲν θὰ συζητήσωμεν. Εἶναι θέματα διὰ τὰ ὁποῖα θὰ χρειασθῇ ψηφοφορία. Αὐτὴν τὴν στιγμήν οἱ δικοὶ μας ἀπουσιάζουν ἐπειδὴ παρίστανται εἰς τὴν Βουλὴν, ἡ ὁποία συνεδριάζει συγχρόνως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Κύριε Κανελλόπουλε, θὰ παρακαλέσω πολὺ, τρεῖς παράγραφοι εἶναι ἀκόμη, νὰ προχωρήσωμεν, διὰ νὰ τελειώσωμεν καὶ αὐτὸ τὸ ἄρθρον.

Α. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, αὐτὸ εἶναι τὸ αἷτημά μας.

Ν. ΑΛΑΒΑΝΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, θὰ ἤθελα νὰ σᾶς παρακαλέσω ἐπὶ ἐνὸς θέματος, τὸ ὁποῖον ἀνφέρεται εἰς τὰς συνεδριάσεις τῆς Παρασκευῆς. Ὅπως γνωρίζετε, ἡμέρες τῆς Ἀντιπολιτευόμενης εἶναι ἐκείνες τοῦ ἐλέγχου. Εἶναι ἡ Τρίτη καὶ ἡ Παρασκευὴ. Δὲν ἡμποροῦμεν νὰ ἀποστερούμεθα αὐτῆς τῆς δυνατότητος, δηλαδὴ νὰ μὴ παριστᾶμεθα εἰς τὴν συνεδρίασιν τῆς Παρασκευῆς τῆς Βουλῆς, διότι ἀκριβῶς μετέχομεν τῆς Συνταγματικῆς Ἐπιτροπῆς.

Κύριε Πρόεδρε τῆς Βουλῆς, ὑποβάλλομεν τὴν θερμὴν παρακλήσιν, ἡ πρωτὴν συνεδρίασις τῆς Παρασκευῆς τῆς Συνταγματικῆς Ἐπιτροπῆς νὰ εἶναι πιὸ σύντομη, διὰ νὰ δυνάμεθα νὰ παριστᾶμεθα καὶ εἰς τὴν ἐπίσης πρωτὴν συνεδρίαν τῆς Βουλῆς, ἡ ὁποία ἀγρολεῖται μὲ Κοινοβουλευτικὸν ἔλεγχον. Θὰ παρακάλουν λοιπόν, νὰ διακόψωμεν διὰ νὰ παρακολουθήσωμεν καὶ τὸ ἔργον τῆς Βουλῆς.

Κ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ (Πρόεδρος Βουλῆς). Ἡ Βουλὴ ἤδη διέκοψε τὴν συνεδρίαν τῆς.

Ν. ΑΛΑΒΑΝΟΣ. Θὰ πρέπει νὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν τοῦτο καὶ διὰ τὰς συνεδριάσεις τῆς προσεχοῦς Παρασκευῆς καὶ ἐν συνεχείᾳ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Παράγραφος 4. Ἐπὶ τῆς παραγράφου αὐτῆς ὑπάρχει παρατήρησις τις;

Δ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Μάλιστα, κύριε Πρόεδρε. Ζητοῦμε τὴν διαγραφήν τῆς παραγράφου 4.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Κύριοι συνάδελφοι, τίθεται εἰς ὀνομαστικὴν ψηφοφορίαν ἡ πρότασις περὶ διαγραφῆς τῆς παραγράφου 4. Διεξήχθεισος ψηφοφορίας ἐψήφισαν ὑπὲρ τῆς διαγραφῆς τῆς παραγράφου 4, 16 καὶ κατ' αὐτῆς 11.

Συνεπῶς ἡ πρότασις αὕτη ἀπερρίφθη.

Ὑπάρχει παρατήρησις εἰς τὴν παρ. 5;

Λ. ΜΠΟΥΡΝΙΑΣ. Δὲν δεχόμεθα κριτικὴν ὅταν ψηφίζωμεν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἐρωτῶ, ὑπάρχει εἰς τὴν παράγραφον 5, τροπολογία;

Δ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Ὑπάρχει. Δεχόμεθα τὴν παράγραφο μὲ μία προσθήκην οὐσιαστικὴν. «Ἡ Κυβέρνησις ἢ τὸ 1/10 τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν βουλευτῶν δύναται κλπ.».

Ἐβδὲν θὰ ἦταν δυνατόν νὰ δώσετε καὶ στὴν Ἀντιπολιτευσὴ τὴν δυνατότητα αὐτή;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Θὰ τεθῇ εἰς ψηφοφορίαν ἡ προσθήκη αὕτη, τὴν ὁποῖαν ζητεῖ ὁ κ. Δ. Τσάτσος, κατὰ τὴν ὁποίαν, ἡ Κυβέρνησις ἢ τὸ 1/10 τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μελῶν αὐτῆς νὰ δύναται νὰ ζητήσῃ νομοσχέδιον ἢ πρότασιν νόμου ἰδιαίτερας σημασίας κλπ.

Δ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, γιὰ νὰ διευκολύνω, ἐὰν ὑπάρχει ἀντιπρότασις ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῆς πλειοψηφίας, ποῦ νὰ ἀποδεχέται τὴν ἀρχήν, ἀλλὰ νὰ ἔχει διαφωνία εἰς τὸ ποσοστὸ, ἄς τὴν κάνῃ καὶ ἐνδεχομένως νὰ συμφωνήσωμε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Δὲν ὑπάρχει. Λοιπόν, τίθεται εἰς ἡψηφορίαν ἡ προσθήκη, τὴν ὁποίαν προτείνει ὁ κ. Δ. Τσάτσος.

Α. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ. Τότε, κ. Πρόεδρε, να τεθεί εις ψηφοφορίαν πρότασις περί διαγραφής ολοκληρώσεως παραγράφου 5.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Τίθεται εις ψηφοφορίαν η πρότασις περί διαγραφής της παραγράφου 5. Οί δεχόμενοι την πρότασιν περί διαγραφής, εγείρουσι την χείρα. (Ήγειραν την χείρα οί ὀλιγώτεροι). Ἀπερρίφθη.

Δ. ΤΣΑΤΣΟΣ. Τώρα να τεθεί η δική μου πρότασις σε ψηφοφορίαν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἡ προσθήκη: «Ἡ Κυβέρνησις ἡ τὸ 1/10 τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν βουλευτῶν. . . .» τίθεται εις ψηφοφορίαν. Οί δεχόμενοι την προσθήκην, δηλαδή τὸ «1/10 τῶν βουλευτῶν», παρακαλῶ νὰ ἐγείρουσι τὴν χεῖρά.

Ἡγειραν τὴν χεῖρα οἱ ὀλιγώτεροι. Ἀπερρίφθη.

Α. ΚΑΚΑΜΑΝΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, κατὰ τὴν προηγουμένην ψηφοφορίαν, περὶ διαγραφῆς τῆς παρ. 5, δὲν ἐρωτήσατε πόσοι εἶναι κατὰ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Κύριε Κακαμάνη, εἰσαπτε ἄλλοῦ ἀπαιτηθέντος κατὰ τὴν πρώτην ψηφοφορίαν, περὶ διαγραφῆς καὶ, ἀφοῦ διεπίστωσα 11 ὑπὲρ τῆς διαγραφῆς, διεπίστωσα ταυτοχρόνως, καταμετρήσας τοὺς παρισταμένους 15 κ.κ. συναδέλφους, οἱ ὅποιοι δὲν ἤγειραν τὴν χεῖρα. Θέλετε νὰ κάμωμε δευτέραν ψηφοφορίαν με ἀντιστροφὴν ἐρώτημα; Θὰ ικανοποιήσωμεν αὐτὴν τὴν ἐπιθυμίαν σας.

Α. ΚΑΚΑΜΑΝΗΣ. Δὲν εἶναι ἐπιθυμία μας. Ἐσεῖς τὸ ἐδέχθητε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὅταν γεννῶνται ἀμφισβητήσεις γίνεται αὐτό. Ἀλλὰ ἐν πάσῃ περιπτώσει, οἱ δεχόμενοι τὴν παραμονὴν τῆς παρ. 5 ὑψώνουν τὴν χεῖρα. Ἡγειραν τὴν χεῖρα οἱ περισσότεροι. Συνεπῶς ἡ παρ. 5 παρμένει.

Α. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ. Αὐτὸ θὰ ἐγένετο οὕτως ἢ ἄλλως κ. Πρόεδρε. Δὲν νομίζω ὅτι καὶ σεῖς αὐτὴν τὴν στιγμήν θὰ πρέπει νὰ δυσανασχετήτε. Διότι ἐδὼ ἀπορριφθὴ ἡ πρότασις περὶ διαγραφῆς, οὕτως ἢ ἄλλως, θὰ τεθῇ, ἐν συνεχείᾳ, πρὸς ψηφοφορίαν ἡ πρότασις γιὰ τὴν παραμονὴν τῆς διατάξεως. Ψηφίζομεν τὴν παρ. 5. Συνεπῶς αὐτὸ ποῦ ἐκάναμε τώρα, θὰ γινώσκων οὕτως ἢ ἄλλως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἐπὶ τῆς παρ. 5, ὑπάρχει ἄλλη παρατήρησις; Γίνεται δεκτὴ ἡ παράγραφος 5;

ΠΟΛΛΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΑΙ. Δεκτὴ, δεκτὴ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἐγίνε δεκτὴ κατὰ πλειοψηφίαν.

Παράγραφος 6: «Ἡ ἐπιψήφισις δικαστικῶν ἢ Διοικητικῶν κωδίκων, συνταχθέντων ὑπὸ ἐιδικῶν ἐπιτροπῶν, αἱ ὁποῖαι συνεστήθησαν διὰ ἐιδικῶν νόμων, δύναται νὰ γίνῃ ἐν Ὁλομελείᾳ τῆς Βουλῆς, δι' ἰδιαιτέρου νόμου, κυρουῖται ἐν ὅλῳ τούτους». Ὑπάρχει ἀντίρρηση;

Κ. ΧΡΙΣΤΟΠΟΥΛΟΣ. Ὑπάρχει καὶ τὸ προηγουμένον, ποῦ κώδικες, λόγω τῆς σοβαρότητος τῶν νόμων ποῦ ἐπικυροῦν αὐτοὺς, γίνεται ἀπὸ τὴν ὀλομέλειαν. Ἐδῶ ἔχει ἓνα «δύναται». Θὰ ἐπρότεινα νὰ προστεθῇ: «Δύναται νὰ γίνῃ μόνον ἐν ὀλομελείᾳ». Κώδικες εἶναι. Πρότασις κάνω κ. Πρόεδρε, διότι ἄλλως τὸ «δύναται» θὰ μπορούσε νὰ πάῃ καὶ σὲ τμήμα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κ. Χριστόπουλος ἐπιθυμεῖ, ὅπως ἡ κύρωσις κωδίκων, συνταχθέντων ὑπὸ ἐιδικῶν ἐπιτροπῶν, γίνεται μόνον ἐν Ὁλομελείᾳ τῆς Βουλῆς.

Α. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, νομίζω ὅτι ἡ παράγραφος 6 δὲν ἀντιτίθεται εἰς αὐτὸ τὸ ὁποῖον λέγει ὁ κ. Χριστόπουλος. Ἡ παρ. 6, ἄλλο θέλει νὰ εἰσαγάγῃ, ὅτι δηλαδή, δι' ἰδιαιτέρου νόμου κυροῦται ἐν ὅλῳ ὁ κώδιξ. Τὸ «ἐν ὅλῳ» εἶναι ἡ διαδικασία ἐπιψήφισεως τῶν κωδίκων. Τὸ μόνον τὸ ὁποῖον προσθέτει, δὲν ἔρχεται σὲ ἀντίθεσιν. Πράγματι καὶ τὸ ἄρθρον, Ὁλομέλεια θέλει γιὰ κώδικα. Τὸ «ἐν ὅλῳ» εἶναι τὸ καινούργιο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἐχετε καμμία ἄλλη παρατήρησις; Δεκτὴ ἡ παρ. 6;

ΠΟΛΛΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΑΙ. Δεκτὴ, δεκτὴ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Παρακαλῶ νὰ ἀναγραφῇ ἡ παρατήρησις τοῦ κ. Κουτσοχέρα, ὅτι ἡ ἀναφορὰ τῆς Ὁλομελείας, γίνεται λόγω τμημάτων. Παράγραφος 7, κατὰ τὴν αὐτὴν τὴν δυνάμει νὰ γίνῃ κωδικοποιήσις τῶν νέων διατάξεων δι' ἀπλῆς τελεσιουργίας αὐτῶν ἢ ἐν ὅλῳ ἐπαναφορᾷ καταργηθέντων νόμων, πλὴν τῶν φορολογικῶν. Ὑπάρχει καμμία παρατήρησις;

Δεκτὴ ἡ παράγραφος 7.

Παράγραφος 8. «Σχέδιον ἡ πρότασις νόμου ἀπορριφθεῖσα ὑπὸ τῆς Ὁλομελείας τῆς Βουλῆς ἢ τμήματος αὐτῆς, δὲν εἰσάγεται ἐκ νέου εἰς τὴν αὐτὴν σύνοδον, οὐδὲ εἰς τὸ μετὰ τὴν λήξιν αὐτῆς λειτουργοῦν τμήμα».

Ὑπάρχει καμμία ἀντίρρηση;

Ι. ΚΟΥΤΣΟΧΕΡΑΣ. Ζητοῦμε τὴ διαγραφὴ τῆς, ἐφ' ὅσον ἀναφέρεται σὲ Ὁλομέλεια καὶ Τμήματα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Οἱ παραδεχόμενοι τὴν πρότασιν περὶ διαγραφῆς τῆς παραγράφου αὐτῆς τοῦ κ. Κουτσοχέρα, εγείρουσι τὴν χεῖρα.

Ἡγειραν τὴν χεῖρα οἱ ὀλιγώτεροι.

Ἀπερρίφθη.

Γίνεται δεκτόν, καὶ τὸ ὅλον ἄρθρον 76;

ΠΟΛΛΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΑΙ. Δεκτόν, δεκτόν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἀρθρον 77. «Ἡ αὐθεντικὴ ἐρμηνεία τῶν νόμων ἀνήκει εἰς τὴν νομοθετικὴν ἐξουσίαν». Γίνεται δεκτόν;

Δ. ΤΣΑΤΣΟΣ. «Ἡ αὐθεντικὴ ἐρμηνεία τῶν νόμων ἀνήκει εἰς τὴν Βουλὴν».

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Τίθεται εἰς ψηφοφορίαν ἡ πρότασις τοῦ κ. Δ. Τσατσοῦ, κατὰ τὴν ὁποίαν «ἡ αὐθεντικὴ ἐρμηνεία τῶν νόμων ἀνήκει εἰς τὴν Βουλὴν». Οἱ παραδεχόμενοι τὴν πρότασιν, παρακαλῶ νὰ ἐγείρουν τὴν χεῖρα.

Ἡγειραν τὴν χεῖρα οἱ ὀλιγώτεροι.

Ἀπερρίφθη.

Παράγραφος 2: «Νόμος μὴ πράγματι ἐρμηνευτικὸς ἔχει ἰσχὺν μόνον ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως αὐτοῦ». Γίνεται δεκτόν;

ΠΟΛΛΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΑΙ. Δεκτόν, δεκτόν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Γίνεται δεκτόν τὸ ἄρθρον 77;

ΠΟΛΛΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΑΙ. Δεκτόν, δεκτόν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Τὸ ἄρθρον 77 ἐγένετο δεκτόν.

Μεθ' ὃ συναίνεσι τῆς Ἐπιτροπῆς, μὴ ὑπάρχοντος ἐτέρου θέματος πρὸς συζήτησιν, λήσεται ἡ συνεδρίασις. Ὥραν 1.45 π.μ., διὰ τὴν προσηχὴ Δευτέραν 24.2.75 καὶ ὥραν 9.30 π.μ.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΥΣ

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ 8η

25 Φεβρουαρίου 1975

Ἐν Ἀθήναις καὶ ἐν τῷ Βουλευτηρίῳ σήμερον τὴν 25.2. 1975, ἡμέραν Τρίτην καὶ ὥραν 10 π.μ., συνήλθεν εἰς συνεδρίασιν ἡ Ὁλομέλεια τῆς Εἰδικῆς Κοινοβουλευτικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τοῦ Συντάγματος, ὑπὸ τὴν Προεδρίαν τοῦ Προέδρου αὐτῆς, κ. Κων. Τσάτσου.

Κατὰ τὴν συνεδρίασιν ταύτην, μετὰ τὴν διαπίστωσιν ἀπαρτίτης, συνεζητήθησαν τὰ ἄρθρα 51 ἕως 63 τοῦ Κυβερνητικοῦ σχεδίου τοῦ Συντάγματος καὶ ἐλήφθη ἀπόφασις ἐπὶ τῶν άρθρων 51 καὶ 52.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ γενικὸς εἰσηγητὴς τῆς πλειοψηφίας κ. Παπασπύρου, ἔχει τὸν λόγον.

Δ. ΠΑΠΑΣΠΥΡΟΥ. Κύριοι συνάδελφοι, αἱ διατάξεις τοῦ πρώτου τμήματος τοῦ τρίτου κεφαλαίου, ἀναφέρονται εἰς τὰ τῆς ἀναδείξεως καὶ συγκροτήσεως τῆς Βουλῆς. Εἰδικώτερον εἰς τὰς βουλευτικὰς ἐκλογὰς πρὸς ἀνάδειξιν τῶν μελῶν τῆς Βουλῆς, εἰς τὰ νομικὰ πλαίσια διενεργείας τούτων, εἰς τὴν σύνθεσιν τοῦ ἐκλογικοῦ Σώματος καὶ τὸν τρόπον ἐκφράσεως τῆς βουλῆσεως αὐτοῦ, εἰς τὴν ἀριθμητικὴν σύνθεσιν καὶ τὴν χρονικὴν διάρκειαν τῆς ἀναδεικνυομένης Ἑθνικῆς Ἀντιπροσωπείας καὶ τέλος, εἰς τὴν ἐν γένει κατάταξιν τῶν βουλευτῶν καὶ τὸν τρόπον ἀσκήσεως τῶν καθηκόντων των.